

PARLEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2007-2008

25 JUNI 2008

PROPOSITION D'ORDONNANCE

**créant un label bruxellois de responsabilité
sociétale des entreprises,
« Bruxelles Label »**

RAPPORT

fait au nom de la commission
des Affaires économiques,
chargée de la Politique économique,
de la Politique de l'Emploi et
de la Recherche scientifique

par Mme Julie de GROOTE (F)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : Mmes Sfia Bouarfa, Julie Fiszman, MM. Mohamed Lahlali, Alain Leduc, Mme Olivia P'tito, M. Didier Gosuin, Mmes Marion Lemesre, Françoise Schepmans, M. Alain Zenner, Mmes Danielle Caron, Julie de Groote, MM. Christos Doulkeridis, Jos Van Assche, Mmes Brigitte De Pauw, Marie-Paule Quix.

Membres suppléants : MM. Yves de Jonghe d'Ardoye d'Erp, Serge de Patoul, Mme Jacqueline Rousseaux, MM. Hamza Fassi-Fihri, Denis Grimberghs, Walter Vandenbossche.

Autres membres : M. Mohamed Azzouzi, Mmes Céline Delforge, Dominique Dufourny, MM. Mustapha El Karouni, Rachid Madrane, Mme Fatima Moussaoui, MM. Yaron Pesztat, Philippe Pivin, Jean-Luc Vanraes.

Voir :

Document du Parlement :
A-370/1 – 2006/2007 : Proposition d'ordonnance.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

GEWONE ZITTING 2007-2008

25 JUNI 2008

VOORSTEL VAN ORDONNANTIE

**tot invoering van een Brussels label
voor maatschappelijk verantwoord
ondernemen « Brussels Label »**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Economische Zaken,
belast met het Economisch Beleid,
het Werkgelegenheidsbeleid en
het Wetenschappelijk Onderzoek

door mevrouw Julie de GROOTE (F)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : mevr. Sfia Bouarfa, mevr. Julie Fiszman, de heren Mohamed Lahlali, Alain Leduc, mevr. Olivia P'tito, de heer Didier Gosuin, mevr. Marion Lemesre, mevr. Françoise Schepmans, de heer Alain Zenner, mevr. Danielle Caron, mevr. Julie de Groote, de heren Christos Doulkeridis, Jos Van Assche, mevr. Brigitte De Pauw, mevr. Marie-Paule Quix.

Plaatsvervangers : de heren Yves de Jonghe d'Ardoye d'Erp, Serge de Patoul, mevr. Jacqueline Rousseaux, de heren Hamza Fassi-Fihri, Denis Grimberghs, Walter Vandenbossche.

Andere leden : de heer Mohamed Azzouzi, mevr. Céline Delforge, mevr. Dominique Dufourny, de heren Mustapha El Karouni, Rachid Madrane, mevr. Fatima Moussaoui, de heren Yaron Pesztat, Philippe Pivin, Jean-Luc Vanraes.

Zie :

Stuk van het Parlement :
A-370/1 – 2006/2007 : Voorstel van ordonnantie.

Table des matières

I. Exposé introductif de Mme Olivia P'tito, coauteure de la proposition d'ordonnance.....	3
II. Discussion générale.....	4
Auditions :.....	5
Réunion du 14 mai 2008.....	6
1.a. Exposé de M. Marc Vandercammen, directeur général du CRIOC (Centre de recherche et d'information des organisations de consommateurs).....	6
1.b. Echange de vues.....	7
2.a. Exposé de Mme Anne Peeters, directrice du CEDAC (Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale).....	8
2.b. Exposé de M. Grégory Lewkowicz, chercheur à l'ULB.....	11
2.c. Echange de vues.....	18
Réunion du 28 mai 2008.....	22
3.a. Exposé de M. Thomas Dodd, DG Entreprises de la Commission européenne.....	22
3.b. Exposé de M. Gabriel Torres, de Bruxelles Environnement.....	23
3.c. Exposé de M. Philippe Van Muylder, secrétaire général de la FGTB Bruxelles.....	24
3.d. Exposé de M. Olivier Willocx, administrateur délégué de BECI (Chambre de commerce – Union des entreprises de Bruxelles).....	25
3.e. Exposé de M. Benoît van Grieken, chargé de responsabilité sociétale chez Randstad et membre de Business & Society Belgium.....	26
3.f. Echange de vues.....	27
Poursuite de la discussion générale (réunion du 25 juin 2008).....	29
III. Discussion des articles et votes.....	32
IV. Vote sur l'ensemble.....	34
V. Texte adopté par la commission.....	35
VI. Amendements.....	42

Inhoudstafel

I. Inleidende uiteenzetting van mevrouw Olivia P'tito, mede-indiener van het voorstel van ordonnantie.....	3
II. Algemene bespreking.....	4
Hoorzittingen :.....	5
Vergadering van 14 mei 2008.....	6
1.a. Uiteenzetting van de heer Marc Vandercammen, directeur-generaal van het OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties).....	6
1.b. Gedachtewisseling.....	7
2.a. Uiteenzetting van mevrouw Anne Peeters, directeur van het CEDAC (Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale).....	8
2.b. Uiteenzetting van de heer Grégory Lewkowicz, onderzoeker aan de ULB.....	11
2.c. Gedachtewisseling.....	18
Vergadering van 28 mei 2008.....	22
3.a. Uiteenzetting van de heer Thomas Dodd, DG Ondernemingen van de Europese Commissie.....	22
3.b. Uiteenzetting van de heer Gabriel Torres van Brussel Leefmilieu.....	23
3.c. Uiteenzetting van de heer Philippe Van Muylder, secretaris-generaal van het Brussels ABVV.....	24
3.d. Uiteenzetting van de heer Olivier Willocx, gedelegeerd bestuurder van BECI (kamer van Koophandel – Verbond van Ondernemingen van Brussel).....	25
3.e. Uiteenzetting van de heer Benoît van Grieken, belast met het maatschappelijk verantwoord ondernemen bij Randstad en lid van Business & Society Belgium.....	26
3.f. Gedachtewisseling.....	27
Voortzetting van de algemene bespreking (vergadering van 25 juni 2008).....	29
III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen.....	32
IV. Stemming over het geheel.....	34
V. Tekst aangenomen door de commissie.....	35
VI. Amendementen.....	42

I. Exposé introductif de Mme Olivia P'tito, coauteure de la proposition d'ordonnance

Mme Olivia P'tito affirme que la proposition d'ordonnance est dans le sillage de l'accord de coopération du 4 juillet 2000 relatif à l'économie plurielle, qui avait conclu à la nécessité de considérer l'économie dans sa globalité, en ce compris les objectifs sociaux, environnementaux et éthiques qu'elle peut remplir. La proposition est destinée à soutenir les entreprises bruxelloises soucieuses de leur environnement socio-économique, afin qu'elles alimentent le dynamisme de cet environnement. Elle a aussi pour but de lancer un débat sur la responsabilité sociétale des entreprises.

La députée souhaite qu'un nombre croissant d'entreprises, de la PME à la multinationale, cherchent à se distinguer par ce biais. A l'heure qu'il est, le label Ecodynamique fait apparaître que ce sont presque uniquement les entreprises actives dans le domaine environnemental et les grandes entreprises qui tentent d'obtenir ce label.

Le parti socialiste est un ardent défenseur de la responsabilité sociétale des entreprises, car ces dernières ne mènent pas isolément leurs activités mais sont une partie de notre société. C'est pourquoi elles doivent être encouragées à intégrer des considérations environnementales, sociales et éthiques, sur le même plan que les objectifs économiques, en concertation avec toutes les parties prenantes (employés, actionnaires, fournisseurs, clients consommateurs, pouvoirs publics, voisinage et autres).

Le concept de responsabilité sociétale des entreprises a fait florès depuis la publication d'un Livre vert par la Commission européenne en juillet 2001 sur le sujet. Les entreprises sont les premières concernées, mais les pouvoirs publics ne sont pas absents du jeu pour autant. Ils doivent prohiber certaines pratiques ou en encourager d'autres. Vu la dimension particulièrement individuelle de cette responsabilité, la voie de la réglementation est insuffisante.

Non content d'avoir organisé la première conférence européenne sur le sujet en novembre 2001, le gouvernement fédéral est à l'origine de la loi du 27 février 2002 visant à promouvoir une production socialement responsable, de la loi programme du 8 avril 2003 qui permet la prise en compte de critères sociaux et environnementaux dans les marchés publics et qui a créé le Fonds d'économie sociale et durable.

Quant à la présente proposition, elle instaure un label cadre bruxellois dont la finalité est une responsabilité sociétale dynamique à Bruxelles, dont l'image s'en trouverait rehaussée. Outre le piédestal offert aux entreprises qui se distinguent par leur volonté d'intégration socio-économique, la proposition tente également, dans la lignée du Contrat pour l'économie et l'emploi, de corriger les désé-

I. Inleidende uiteenzetting van mevrouw Olivia P'tito, mede-indiener van het voorstel van ordonnantie

Mevrouw Olivia P'tito bevestigt dat het voorstel van ordonnantie aansluit bij het samenwerkingsakkoord van 4 juli 2000 betreffende de sociale economie, volgens hetwelk de economie in haar geheel moet worden beschouwd, met inbegrip van de sociale, ecologische en ethische doelstellingen die ze kan bereiken. Het voorstel strekt ertoe de Brusselse bedrijven die rekening willen houden met hun sociaal-economische omgeving, te steunen, opdat ze de dynamiek in die omgeving aanzwengelen. Het voorstel strekt er ook toe een debat over het maatschappelijk verantwoord ondernemen op gang te brengen.

De volksvertegenwoordigster wenst dat almaar meer bedrijven, van KMO's tot multinationals, zich op die manier trachten te onderscheiden. Wat het ecodynamisch label betreft, is het op dit ogenblik zo dat bijna enkel de bedrijven die actief zijn op milieuvlak en de grote bedrijven dat label trachten te halen.

De socialistische partij is een vurig verdediger van het maatschappelijk verantwoord ondernemen, want bedrijven oefenen hun activiteiten niet afgezonderd van de maatschappij uit, maar maken er deel van uit. Daarom moeten ze ertoe aangemoedigd worden niet alleen economische doelstellingen, maar ook ecologische, sociale en ethische overwegingen in hun beleid te integreren, in overleg met alle stakeholders (werknemers, aandeelhouders, leveranciers, klanten, overheden, burens en andere).

Het begrip « maatschappelijk verantwoord ondernemen » heeft opgang gemaakt sinds de Europese Commissie in juli 2001 daarover een groenboek heeft uitgebracht. De bedrijven zijn de eerste stakeholders, maar de overheden staan daarom nog niet aan de zijlijn. Ze moeten bepaalde praktijken verbieden of andere aanmoedigen. Aangezien het over een zeer individuele verantwoordelijkheid gaat, is regelgeving op zich ontoereikend.

De federale regering heeft de eerste Europese conferentie over dat onderwerp georganiseerd in november 2001. Ze heeft daarna de wet van 27 februari 2002 ter bevordering van sociaal verantwoorde productie aangenomen, alsook de programmawet van 8 april 2003, die ervoor zorgt dat men rekening kan houden met sociale en ecologische criteria in het kader van overheidsopdrachten. Bij die wet, is ook het Fonds voor sociale en duurzame economie opgericht.

Dit voorstel voert een Brussels Label in om het maatschappelijk verantwoord ondernemen in Brussel te stimuleren en aldus het imago van het Gewest te verbeteren. Het label plaatst de bedrijven die zich onderscheiden door hun streven naar sociaal-economische integratie, niet alleen op een voetstuk, maar tracht ook om, in het verlengde van het Contract voor Economie en Tewerkstelling, het gebrek aan

quilibres socio-économiques qui affaiblissent la Région, dont les causes principales sont le travail au noir, la discrimination à l'embauche, la sous-évaluation de l'incidence environnementale de la production et une sensibilité insuffisante aux enjeux du développement régional. En un mot, il s'agit de stimuler la fierté des entreprises à être Bruxelloises et à contribuer au développement de la ville.

Le « Bruxelles Label » devrait englober le label Ecodynamique et le futur label sur la diversité, afin d'éviter une addition de certifications dispersées. Mme P'tito a voulu éviter les lourdeurs de procédure et prévoir une procédure adaptée à la taille de l'entreprise, à l'image de la procédure d'obtention du label Ecodynamique.

Enfin, l'auteure affirme que le « Bruxelles Label » prend en considération la dimension évolutive d'une entreprise. Attirée par les garanties qu'offre un label à caractère public, l'entreprise sera assistée dans ses efforts par les pouvoirs publics. La contrepartie de ces rapports contractualisés est un éventail de sanctions en cas de violations des obligations liées au label.

L'auteure de la proposition suggère également d'entendre des représentants d'entreprises, du monde syndical et de la recherche.

II. Discussion générale

M. Didier Gosuin est heureux d'être associé à la proposition. Initiateur du label Ecodynamique et des exigences de placement éthique de la part des pouvoirs publics, le député est convaincu de la nécessité de baliser l'économie de marché. Les acteurs économiques ont des droits mais également des devoirs.

Fort heureusement, beaucoup d'entreprises ne négligent pas les incidences que leur activité ont sur la société. Une initiative telle que celle-ci encourage ces entreprises citoyennes, qui sont soucieuses de leurs performances environnementales, de la formation de leur personnel et de la qualité de la concertation sociale, qui répercutent en outre ses exigences sur leurs sous-traitants, etc. La Région doit mettre en lumière les entreprises d'avant-garde.

Le législateur doit néanmoins veiller à ne pas multiplier les labels, ce qui ne manquerait pas de galvauder l'effet voulu et d'alimenter la paperasse. Or, la proposition évite ce piège, en rassemblant divers volets de la responsabilité sociale des entreprises.

M. Gosuin se rallie à la suggestion d'entendre des représentants d'entreprises à la pointe de ce défi. Il évoque les qualités exemplaires de Solvay, qui développe ses activités à l'échelle internationale avec un grand scrupule. Il pense

sociaal-economische evenwicht dat het Gewest verzwakt, weg te werken. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn zwartwerk, discriminatie bij aanwerving, onderschatting van de milieu-effecten van de productie en onvoldoende feeling met de gewestelijke ontwikkeling. Kortom, het voorstel wil ervoor zorgen dat de bedrijven trots op zichzelf kunnen zijn en bijdragen tot de ontwikkeling van de stad.

Brussels Label zou het ecodynamische label en het toekomstige diversiteitslabel moeten omvatten, om een opeenstapeling van verschillende certificeringen te voorkomen. Mevrouw P'tito wenste logge procedures te vermijden en te zorgen voor een procedure die rekening houdt met de grootte van de bedrijven, net zoals dat het geval is bij de procedure voor het verkrijgen van het ecodynamisch label.

Tot slot bevestigt de indienster dat Brussels Label rekening houdt met de evolutieve dimensie van een bedrijf. Het bedrijf wordt aangetrokken door de garanties die een openbaar label biedt en het zal in zijn inspanningen worden bijgestaan door de overheid. Als de bij overeenkomst aangegane verbintenissen in verband met het label niet worden nagekomen, is er voorzien in een reeks straffen.

De indiener van het voorstel stelt ook voor om hoorzittingen te houden met vertegenwoordigers van de bedrijven, van de vakbonden en van de research-sector.

II. Algemene bespreking

Het verheugt de heer Didier Gosuin dat hij betrokken is bij het voorstel. Als initiatiefnemer voor het ecodynamisch label en de eisen inzake ethische beleggingen door de overheden, is de volksvertegenwoordiger ervan overtuigd dat de markteconomie moet worden gestuurd. De economische actoren hebben rechten, maar ook plichten.

Gelukkig houden veel bedrijven rekening met de maatschappelijke gevolgen van hun activiteiten. Een initiatief, zoals het besproken voorstel, is een aanmoediging voor de bedrijven die van burgerzin getuigen en bekommerd zijn om hun milieuprestaties, de opleiding van hun personeelsleden en de kwaliteit van het sociaal overleg, en die eisen bovendien ook opleggen aan hun onderaannemers enz. Het Gewest moet de bedrijven die op dat vlak pionierswerk leveren, voor het voetlicht brengen.

De wetgever moet er evenwel op toezien dat er niet te veel labels worden ingevoerd. Dan zou men het doel voorbijschieten en de papierberg doen toenemen. Het voorstel trapt niet in die valkuil, omdat het de verschillende aspecten van het maatschappelijk verantwoord ondernemen samenvoegt.

De heer Gosuin is het eens met het voorstel om hoorzittingen te houden met vertegenwoordigers van bedrijven die op dat vlak het voortouw hebben genomen. Hij verwijst naar de voorbeeldige kwaliteiten van het bedrijf Solvay, dat

par ailleurs aux fonctionnaires en charge du label Ecodynamique, quant aux lourdeurs administratives qu'il peut comporter. Il voudrait également entendre le point de vue du gouvernement, qui devra assurer le caractère intégré du label. Celui-ci serait déforcé si chaque ministre suivait sa propre voie.

Le ministre Benoît Cerexhe est favorable à la proposition, qui a le mérite de coordonner les différents aspects de la responsabilité sociétale de l'entreprise. Il s'efforcera de contribuer à sa bonne mise en œuvre.

M. Christos Doulkeridis salue le travail effectué par Mme P'tito. Il est rare qu'une proposition d'ordonnance soit aussi aboutie. Les auditions seront l'occasion de l'affiner encore.

Pour sa part, M. Jos Van Assche ne croit pas un instant à la réalité de ces idéaux éthiques. Quasiment toutes les banques, par exemple, entretiennent des relations avec la junte militaire birmane. Aucune multinationale ne saurait prétendre à un tel label. Le député décèle dans la proposition une nouvelle tentative d'introduire des quotas de discrimination positive à Bruxelles. De plus, le texte n'offre aucune garantie d'objectivité dans l'octroi ou le retrait du label par le gouvernement. C'est un organisme indépendant qui devrait en être chargé. De quel recours dispose d'ailleurs celui qui se voit retirer son label ?

Mme Julie de Groote loue la persévérance de Mme P'tito, dont la proposition d'ordonnance est d'une qualité rare. Elle souligne elle aussi le bien-fondé d'une approche globale de la responsabilité sociétale de l'entreprise et la nécessité d'une exécution cohérente de cette initiative par le gouvernement. A l'heure où le label Ecodynamique est florissant, la proposition est particulièrement bienvenue.

Auditions

La commission procède à l'audition de huit personnes, invitées en tant que spécialistes de la responsabilité sociétale des entreprises ou en tant que représentantes de partenaires sociaux. Il s'agit de :

- M. Marc Vandercammen, directeur général du Centre de recherche et d'information des organisations de consommateurs.
- Mme Anne Peeters, directrice du Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale.
- M. Grégory Lewkowicz, chercheur à l'ULB.

zijn activiteiten op internationale schaal met veel scrupules ontwikkelt. Hij denkt voorts ook aan de ambtenaren die belast zijn met de toekenning van het ecodynamisch label en aan de omslachtige administratieve procedures die daarmee gepaard kunnen gaan. Hij zou ook het standpunt van de regering willen horen, want die zal moeten toezien op het geïntegreerde karakter van het label. Dat zou aan waarde inboeten als elke minister naar eigen goeddunken zou handelen.

Minister Benoît Cerexhe steunt het voorstel, want het heeft de verdienste de verschillende aspecten van het maatschappelijk verantwoord ondernemen te coördineren. Hij zal ook toezien op de correcte uitvoering ervan.

De heer Christos Doulkeridis feliciteert mevrouw P'tito met haar voorstel. Een voorstel van ordonnantie is zelden zo goed uitgewerkt. Het zal met hoorzittingen nog verfijnd kunnen worden.

De heer Jos Van Assche gelooft geen ogenblik dat die ethische idealen echt bestaan. Bijna alle banken onderhouden bijvoorbeeld betrekkingen met de militaire junta in Birma. Geen enkele multinational kan aanspraak maken op dat label. De volksvertegenwoordiger ontwaart in het voorstel een nieuwe poging om quota's in het kader van positieve discriminatie in Brussel in te voeren. Bovendien biedt de tekst geen enkele garantie van objectiviteit bij de toekenning of intrekking van het label door de regering. Een onafhankelijke instelling zou daarmee belast moeten worden. Wat kan een bedrijf dat zijn label verliest overigens daartegen ondernemen ?

Mevrouw Julie de Groote looft het doorzettingsvermogen van mevrouw P'tito, die een voorstel van ordonnantie van een zeldzame kwaliteit heeft ingediend. Ze onderstreept ook de gegrondheid van een allesomvattende benadering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen en wijst erop dat de regering het initiatief op coherente wijze moet uitvoeren. Nu het ecodynamisch label opgang maakt, is het voorstel bijzonder welkom.

Hoorzittingen

De commissie houdt hoorzittingen met acht personen die uitgenodigd worden als specialist in maatschappelijk verantwoord ondernemen of als vertegenwoordiger van sociale partners. Het gaat over :

- De heer Marc Vandercammen, directeur-generaal van het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties.
- Mevrouw Anne Peeters, directeur van het « Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale ».
- De heer Grégory Lewkowicz, onderzoeker aan de ULB.

- M. Thomas Dodd, DG Entreprises de la Commission européenne.
- M. Gabriel Torres, de Bruxelles Environnement.
- M. Philippe Van Muylder, secrétaire général de la FGTB Bruxelles.
- M. Olivier Willocx, administrateur délégué de BECI.
- M. Benoît van Grieken, chargé de responsabilité sociale chez Randstad et membre de Business & Society Belgium.

Réunion du 14 mai 2008

1.a. Exposé de M. Marc Vandercammen, directeur général du CRIOC (Centre de recherche et d'information des organisations de consommateurs)

M. Marc Vandercammen commence par féliciter l'auteur de la proposition d'ordonnance pour la qualité de son travail. Elle a judicieusement intégré le « Bruxelles label » dans l'ensemble des normes existantes, à savoir environ 700 en Europe. Une labellisation strictement régionale n'aurait que peu de sens.

La proposition pourrait néanmoins encourager davantage les entreprises labellisées en leur accordant un avantage dans l'octroi des marchés publics. Cela rehausserait l'attrait du label. D'autre part, on peut craindre que la dénomination « Bruxelles label » ne soit pas toujours exactement comprise par les étrangers.

La définition du label rencontre les préoccupations des organisations de consommateurs. Il est essentiel que le label soit décerné de façon indépendante, à une entreprise s'assignant des objectifs plus contraignants que le respect de la loi, à partir d'un cahier de charges connu de tous et aisément compréhensible pour le consommateur. A cet égard, M. Vandercammen souligne toute l'importance d'un pictogramme caractéristique.

Il serait utile de prévoir un recours contre les décisions du gouvernement, à l'image de la procédure régissant le label social, organisé au niveau fédéral.

De même, il faudrait ajouter une distinction entre les conditions d'octroi et les conditions de recevabilité des demandes de label. Toute entreprise sollicitant un label éprouve une grande crainte de voir sa demande refusée, car son image peut s'en trouver dégradée. C'est pourquoi le label social connaît une procédure préliminaire et confidentielle, avant le dépôt formel d'une demande.

Afin d'encourager les petites entreprises à s'inscrire dans le processus du label, la Région pourrait en outre as-

- De heer Thomas Dodd, DG Ondernemingen van de Europese Commissie.
- De heer Gabriel Torres, Leefmilieu Brussel.
- De heer Philippe Van Muylder, secretaris-generaal van het ABVV Brussel.
- De heer Olivier Willocx, gedelegeerd bestuurder van BECI.
- De heer Benoît van Grieken, belast met maatschappelijk verantwoord ondernemen bij Randstad en lid van Business & Society Belgium.

Vergadering van 14 mei 2008

1.a. Uiteenzetting van de heer Marc Vandercammen, directeur-generaal van het OIVO (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties)

De heer Marc Vandercammen feliciteert de indiener van het voorstel van ordonnantie met de kwaliteit van het geleverde werk. De indiener heeft het Brussels Label oordeelkundig verwerkt in de reeks bestaande normen, waarvan er in Europa ongeveer 700 zijn. Een strikt regionale labelling zou weinig zin hebben.

Het voorstel zou de gelabelde bedrijven evenwel kunnen bevoordelen bij de gunning van overheidsopdrachten. Dat zou het label aantrekkelijker maken. Anderzijds valt te vrezen dat buitenlanders de benaming « Brussels Label » niet altijd juist begrijpen.

Het label is uitstekend gedefinieerd. Het is van essentieel belang dat het label op onafhankelijke wijze wordt toegekend aan een bedrijf dat zich strengere doelstellingen oplegt dan het naleven van de wet en op basis van een bestek dat iedereen kent en dat duidelijk is voor de consument. In dat verband benadrukt de heer Vandercammen het belang van een eigen pictogram.

Het zou nuttig zijn om te voorzien in een beroepsmogelijkheid tegen de beslissingen van de regering, zoals het geval is voor de procedure voor de toekenning van het sociaal label, dat op federaal niveau wordt geregeld.

Er zou eveneens een onderscheid moeten worden gemaakt tussen de voorwaarden voor het toekennen van het label en de voorwaarden voor het aanvragen van het label. Elk bedrijf dat het label aanvraagt, is bang dat zijn aanvraag wordt geweigerd, want dat kan een smet betekenen op zijn blazoen. Daarom bestaat er voor het sociale label een voorafgaande en vertrouwelijke procedure vóór de officiële indiening van de aanvraag.

Om kleine bedrijven ertoe aan te moedigen het label aan te vragen, zou het Gewest bovendien de kosten voor

sumer les frais d'introduction d'une demande. Elle pourrait aussi exiger des soumissionnaires à un marché public qu'ils remplissent les conditions attachées au label.

L'article 4 ne cerne pas clairement les personnes pouvant prétendre au label, parlant tantôt d'association, tantôt d'établissement (outre l'entreprise).

Par ailleurs, la proposition ne développe pas suffisamment l'équivalence des certifications. Étant donné que tout label entend avoir une large diffusion, il faut prendre en considération les labels internationaux et étrangers obtenus par une entreprise dans l'octroi du « Bruxelles label ». L'exposé des motifs évoque d'ailleurs la situation inverse, l'obtention d'une certification internationale grâce aux démarches effectuées pour le « Bruxelles label ».

1.b. Echange de vues

Mme Olivia P'tito demande comment le label pourrait favoriser une entreprise participant à un marché public.

M. Marc Vandercammen répond que le droit de la concurrence n'admet pas qu'un marché soit réservé à des détenteurs d'un label. Par contre, il serait permis de considérer le label comme un atout et d'inscrire dans le cahier des charges des exigences identiques à celles du label.

M. Didier Gosuin n'est pas aussi enjoué. Cette faculté n'est ouverte que pour un type de marché public, l'appel d'offres, qui n'est pas le plus courant en Région bruxelloise. En outre, il doute que toutes les conditions attachées au label soient ainsi transposables dans un cahier des charges, au vu de la rigueur du droit de la concurrence. Le député aimerait d'ailleurs savoir quelles sont les clauses de type social ou environnemental qui sont admissibles, en fonction du stade de la procédure d'examen, si le CRIOC disposait d'une telle information. En tout cas, la circulaire que la Région a adressée aux communes est particulièrement restrictive.

Dès le moment où les exigences d'un label ne peuvent être considérées comme discriminantes, estime M. Marc Vandercammen, il n'y a rien à leur reprocher. Celui qui lance le marché pourrait requérir des soumissionnaires qu'ils répondent aux critères d'un label donné ou d'un équivalent; c'est cette équivalence, qui ne doit pas nécessairement être définie, qui est primordiale. Et l'orateur de citer l'exemple du label social, qui renvoie à des normes de l'Organisation internationale du Travail, mondialement reconnues, et aux normes SA 8 000.

Toutefois, en ce qui concerne la responsabilité sociétale, l'équivalence des labels est plus délicate, car le demandeur

het indienen van een aanvraag voor zijn rekening kunnen nemen. Het Gewest zou van de inschrijvers voor een overheidsopdracht tevens kunnen eisen dat ze voldoen aan de voorwaarden die aan het label zijn verbonden.

Artikel 4 bepaalt niet duidelijk wie aanspraak kan maken op het label, omdat het nu eens van verenigingen en dan weer van instellingen (naast bedrijven) spreekt.

Voorts gaat het voorstel niet genoeg in op de gelijkwaardigheid van de certificaten. Aangezien het de bedoeling is dat labels op grote schaal worden verspreid, moet bij de toekenning van het Brussels Label rekening worden gehouden met de internationale en buitenlandse labels die een bedrijf heeft behaald. De toelichting spreekt trouwens van de omgekeerde situatie : een internationaal certificaat dat wordt verkregen dankzij de stappen die met het oog op het Brussels Label zijn gedaan.

1.b. Gedachtewisseling

Mevrouw Olivia P'tito vraagt hoe het label een bedrijf dat zich voor een overheidsopdracht inschrijft, zou kunnen bevoordelen.

De heer Marc Vandercammen antwoordt dat het mededingingsrecht niet toestaat dat een overheidsopdracht alleen toegekend wordt aan houders van een label. Het zou daarentegen toegestaan zijn om het label als een troef te beschouwen en in het bestek eisen in te schrijven die vergelijkbaar zijn met die om het label te verkrijgen.

De heer Didier Gosuin vindt dat men te hard van stapel loopt. Die mogelijkheid bestaat enkel voor een bepaald type overheidsopdracht, de offerteaanvraag, die niet de meest gebruikelijke in het Brussels Gewest is. Bovendien twijfelt hij eraan of alle aan het label verbonden voorwaarden zo maar overgenomen kunnen worden in een bestek, gelet op het strenge mededingingsrecht. De volksvertegenwoordiger wil trouwens weten welke sociale of milieuclausules toegestaan zijn naar gelang van de fase van de onderzoeksprocedure, indien het OIVO over die informatie zou beschikken. De circulaire die het Gewest aan de gemeenten heeft gestuurd, is hoe dan ook zeer restrictief.

Als de van het label overgenomen eisen niet discriminerend zijn, is er volgens de heer Marc Vandercammen geen probleem. De opdrachtgever zou van de inschrijvers kunnen eisen dat ze over een bepaald label of iets gelijkwaardigs beschikken. Die gelijkwaardigheid, die niet noodzakelijk omschreven moet worden, is primordiaal. De spreker vermeldt als voorbeeld het sociale label, dat verwijst naar de wereldwijd erkende normen van de Internationale Arbeidsorganisatie en naar de normen SA 8 000.

Wat het maatschappelijk verantwoord ondernemen betreft, is de gelijkwaardigheid van de labels evenwel delica-

doit satisfaire à des critères différents. L'arbitrage entre les critères est difficile puisque le spectre de la RSE est très large. Les tentatives de constitution de normes internationales de cette responsabilité, du type ISO 26 000, ont échoué.

Mme Julie de Groote convient de l'importance de préciser qui peut être récipiendaire du label et quelles sont les équivalences au label. Elle s'interroge sur le déroulement de la procédure préliminaire évoquée par M. Vandercammen.

M. Marc Vandercammen répond qu'une personne voulant se donner toutes les chances d'obtenir le label social peut s'entourer des conseils d'un expert mais peut également demander à la commission d'évaluation quels en sont les critères d'octroi.

Par exemple, s'il s'agit de labelliser un vêtement en coton, il s'agira de savoir jusqu'où remonter le contrôle de la filière de production. Parce qu'il est pratiquement impossible de pousser ce contrôle jusqu'à la source de chacune des composantes du produit, des critères affinent l'analyse. A cet effet, le contrôle peut prendre en considération la part plus ou moins importante qu'une matière première représente dans un produit fini, en fonction du prix, du volume ou du poids. Il peut également se concentrer sur des zones à risque plutôt que sur l'ensemble de la chaîne de production.

Ce sont ces critères qui seront communiqués au candidat au label. Lequel désire souvent avoir également une idée du coût de la procédure. Ce prix peut être élevé, en raison d'une mise à niveau ou des honoraires de consultance. Pour cette raison, l'Etat fédéral a prévu des chèques expertise en faveur des entreprises sollicitant un label fédéral, même si l'enveloppe qui y est consacrée est assez peu fournie.

Le « Bruxelles label », qui serait plus facile à obtenir que le label social, nécessiterait-il un arsenal semblable, s'enquiert Mme Olivia P'tito ?

Il ne faut négliger le poids que représente une nouvelle procédure, affirme M. Marc Vandercammen. Cela signifie une charge considérable pour la plupart des entreprises.

2.a. Exposé de Mme Anne Peeters, directrice du CEDAC (Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale)

Mme Anne Peeters commence par rappeler les éléments constitutifs de la responsabilité sociétale des entreprises. Il s'agit d'une démarche volontaire – dont il peut paraître à première vue paradoxal d'y consacrer une législation – reposant sur la consultation des parties prenantes, progressive et évolutive, transparente et globale (dont l'un des

ter, aangezien dat begrip vele ladingen dekt. De pogingen om internationale normen voor die verantwoordelijkheid van het type ISO 26 000 uit te vaardigen, zijn mislukt.

Mevrouw Julie de Groote vindt het eveneens belangrijk om te preciseren wie het label kan krijgen en welke labels gelijkwaardig zijn. Ze heeft ook vragen over de afwikkeling van de voorafgaande procedure waarvan de heer Vandercammen heeft gesproken.

De heer Marc Vandercammen antwoordt dat iemand die bereid is alles in het werk te stellen om het sociaal label te verkrijgen, een beroep op een deskundige kan doen, maar ook de evaluatiecommissie kan vragen om de toekenningscriteria te preciseren.

Als het bijvoorbeeld gaat over het toekennen van een label voor een katoenen kledingstuk, is het nodig om te weten hoever de controle op het productieproces reikt. Omdat het nagenoeg onmogelijk is om die controle door te drijven tot aan de bron van elk bestanddeel van het product, wordt de analyse verfijnd met criteria. Daartoe kan, bij de controle, rekening worden gehouden met het min of meer grote aandeel van een grondstof in een afgewerkt product naar gelang van de prijs, het volume of het gewicht. De controle kan ook worden toegespitst op risicoaspecten in plaats van op het hele productieproces.

Die criteria zullen meegedeeld worden aan de aanvrager van het label, die vaak ook een idee wil hebben van de prijs van de procedure. Die prijs kan hoog liggen omdat de onderneming aanpassingen moet doorvoeren of omdat er erelonen aan consultants moeten worden betaald. Om die reden, heeft de federale overheid expertisecheques ingevoerd voor bedrijven die een federaal label aanvragen, ook al zijn daarvoor weinig middelen uitgetrokken.

Mevrouw Olivia P'tito vraagt of het Brussels Label, dat makkelijker te verkrijgen zou zijn dan het sociaal label, een soortgelijk arsenaal zou vereisen.

De heer Marc Vandercammen bevestigt dat een nieuwe procedure niet te verwaarlozen lasten meebrengt, die voor de meeste bedrijven aanzienlijke kosten impliceren.

2.a. Uiteenzetting van mevrouw Anne Peeters, directeur van het CEDAC (Centre d'études et d'action pour la cohésion sociale)

Mevrouw Anne Peeters legt eerst uit waarin het maatschappelijk verantwoord ondernemen bestaat. Het is een vrijwillig proces – het kan dus op het eerste gezicht paradoxaal lijken om er wetgeving over te maken – dat berust op een geleidelijke, evolutieve, transparante en globale raadpleging van de deelnemers (een van de aspecten

volets – économique, social, sociétal ou environnemental – sera plus ou moins accentué selon le secteur d'activités de l'entreprise).

A cet effet, l'entreprise dispose de divers outils. Mme Peeters évoque la communication d'amont (les codes de conduite par exemple), la consultation des parties prenantes, la mise en œuvre des pratiques annoncées, les outils de suivi tels que des indicateurs et la communication d'aval, entre autres les bilans, rapports ou labels. Il est essentiel que l'entreprise manie ces outils en toute transparence.

A propos de l'articulation entre la RSE et le progrès social, les organisations syndicales se sont longtemps montrées méfiantes à l'égard de ce nouveau concept. Elles y voyaient un instrument de gestion et de marketing, qui pourrait occulter le dialogue social. Elles souhaitent dès lors un encadrement du concept; souhait que partage l'oratrice.

En effet, la RSE contribue sans doute à la qualité de l'emploi, mais elle ne remplace pas le dialogue social. Cette amélioration se traduit par des formations qualifiantes portant sur l'adaptation du personnel aux nouveaux besoins en compétence, à la poursuite d'objectifs liés à la santé et à la sécurité, à l'égalité entre les hommes et les femmes et à la diversité.

Les entreprises sont des leviers essentiels des sociétés, en particulier dans les bassins en restructuration, dans l'accompagnement des entreprises sous-traitantes et dans l'aide à la création d'entreprise. Dans cette perspective, une grande entreprise peut imposer ses normes à ses sous-traitants et leur proposer son accompagnement (y compris financier), car il y va de l'intérêt économique de tous.

Les modes de production affectent diversement l'environnement, en fonction des mesures d'économie et d'énergie, de recyclage des déchets ou de mobilité douce.

La RSE constitue-t-elle un apport à la compétitivité des entreprises ? Mme Peeters estime que oui, car la RSE comprend entre autres la gestion du risque social et du risque environnemental, une meilleure anticipation des mutations industrielles et une gestion de la qualité totale. A cet égard, la politique suivie par les régions britanniques du Yorkshire et du North East est exemplaire. Afin de donner un coup de fouet à l'économie régionale, ces dernières ont conclu des partenariats avec le secteur bancaire et des assurances, afin que chaque entrepreneur intègre la RSE dans son business plan. Toujours est-il que la RSE n'emporte pas à elle seule un regain de compétitivité.

Face à l'émergence de la notion de RSE, l'Organisation des Nations Unies, emboîtée par la Banque mondiale, a lancé le programme intitulé « Global compact ». Son pro-

gramme – economisch, sociaal, maatschappelijk of leefmilieu – zal in mindere of meerdere mate aandacht krijgen volgens de bedrijfstak waartoe de onderneming behoort).

Daartoe beschikt de onderneming over verschillende instrumenten. Mevrouw Peeters spreekt van de communicatie van bovenaf (bijvoorbeeld gedragscodes), de raadpleging van de betrokken partijen, de toepassing van de aangekondigde praktijken, de follow-upinstrumenten zoals indicatoren en de communicatie achteraf, onder andere balansen, rapporten of labels. Het is van essentieel belang dat de onderneming die instrumenten volledig transparant gebruikt.

Wat de brug tussen MVO en sociale vooruitgang betreft, wijst de spreekster erop dat de vakorganisaties lange tijd wantrouwig stonden tegenover dat nieuwe concept. Ze zagen er een beheers- en marketingsinstrument in, dat de sociale dialoog onder het tapijt zou kunnen vegen. Ze wensen bijgevolg meer informatie over het concept. De spreekster is het daarmee eens.

MVO draagt wellicht bij tot de arbeidskwaliteit, maar vervangt de sociale dialoog niet. Die verbetering komt tot uiting in opleidingen om het personeel nieuwe competenties bij te brengen, doelstellingen op het vlak van veiligheid en gezondheid na te streven, gelijkheid tussen mannen en vrouwen en diversiteit tot stand te brengen.

De ondernemingen zijn belangrijke hefboomen in de maatschappij, in het bijzonder in gebieden in reconversie, bij de begeleiding van de onderaannemers en bij steun voor het opstarten van een bedrijf. In dat opzicht kan een grote onderneming haar normen opleggen aan haar onderaannemers en hun begeleiding (ook financiële) aanbieden, want dat is in eenieders economisch belang.

De productieprocessen beïnvloeden in verschillende mate het leefmilieu naar gelang van de maatregelen op het vlak van besparing en energie, afvalrecycling of zachte mobiliteit.

Draagt MVO bij tot het concurrentievermogen van de ondernemingen ? Mevrouw Peeters vindt van wel, want MVO omvat onder meer het beheer van de sociale en leefmilieuisico's, een betere anticipatie op de industriële veranderingen en integrale kwaliteitszorg. In dat verband is het beleid van de Britse regio's Yorkshire en North East een schoolvoorbeeld. Om de regionale economie te stimuleren, hebben die overheden partnerschappen met de bank- en verzekeringssector tot stand gebracht opdat elke ondernemer MVO in zijn businessplan integreert. Dat neemt niet weg dat MVO op zich niet volstaat om de concurrentiekracht te verhogen.

Gelet op de opkomst van het begrip MVO, heeft de Verenigde Naties, daarin gevolgd door de Wereldbank, het programma « Global compact » opgestart. Het programma

gramme pour l'environnement stimule la conclusion d'alliances objectives avec les associations du secteur. Pour sa part, l'Organisation internationale du Travail voit dans la RSE une plus-value à manier avec prudence. L'Union européenne, quant à elle, promeut les bonnes pratiques, dont les investissements socialement responsables, organise régulièrement des forums sur le sujet, soutient l'Alliance (organisation patronale) et entretient des partenariats privilégiés avec certaines institutions internationales dans le cadre de la Stratégie européenne pour l'Emploi.

Les États européens n'ont pas tous adopté la même position vis-à-vis de la RSE. En Belgique, un cadre de référence commun a été organisé; il s'agit du label social, exemple presque unique en Europe. Aux Pays-Bas, les aides publiques sont conditionnées à la signature des principes directeur de l'OCDE. La Grande-Bretagne privilégie les alliances entre le secteur public et le secteur privé. La France est sans doute le pays qui est allé le plus loin. Les entreprises cotées y sont obligées d'élaborer un rapport social et environnemental depuis 2001. La plupart d'entre elles publie un rapport très précis. Cette pratique déteint sur les plus petites entreprises.

Aux yeux de Mme Peeters, les pouvoirs publics ne doivent pas voir le label comme une panacée. C'est une photographie de l'entreprise, dont la faculté d'évolution reste limitée. La visibilité et la promotion du label sont un point délicat, comme l'attestent le label social belge et l'éco-label européen. La Commission européenne a d'ailleurs refusé qu'un label soit affiché comme une publicité, en vertu du droit de la concurrence européen (arrêt « Buy Irish » de la CJCE, affaire 249/81). Ces labels restent donc encore peu connus.

Toutefois, même si d'aucuns voient dans la RSE un simple gadget, on peut considérer qu'elle contribue au développement durable et qu'elle aiguillonne l'entreprise, qui craindra toujours de perdre son label.

Il faut savoir que la RSE n'est généralement plus une démarche volontaire mais plutôt une obligation suscitée par le marché. Mme Peeters affirme dès lors que les PME doivent être accompagnées dans ce processus et qu'à cet égard, les grandes entreprises ainsi que les entreprises et les institutions publiques ont un rôle à jouer. On pourrait ainsi penser à une mutualisation des charges. La transparence peut constituer un remarquable outil de sanction du marché, à condition que le consommateur soit demandeur.

Enfin, on peut considérer que la RSE participe au progrès socio-économique global. Les pays scandinaves sont à la pointe en cette matière et vont jusqu'à refuser que de l'argent public y soit consacré, estimant que la RSE est une évidence. Cette notion ne doit pas être appréhendée isolément mais conjointement à des actions d'éducation, d'innovation et de recherche et développement.

voor het leefmilieu stimuleert het sluiten van partnerschappen om de doelstellingen te halen. De Internationale Arbeidsorganisatie ziet in MVO een meerwaarde waarmee men voorzichtig moet omgaan. De Europese Unie promoot goede praktijken, waaronder sociaal verantwoorde investeringen, organiseert regelmatig forums over het onderwerp, steunt de Alliantie (werkgeversorganisatie) en onderhoudt bevoorrechte contacten met bepaalde internationale instellingen in het kader van de Europese werkgelegenheidsstrategie.

Niet alle Europese Staten hebben hetzelfde standpunt over MVO. In België is er een gemeenschappelijk referentiekader ingevoerd. Het gaat over het sociaal label, een nagenoeg uniek voorbeeld in Europa. In Nederland is overheidssteun afhankelijk van het ondertekenen van de richtsnoeren van de OESO. Groot-Brittannië bevoortrecht partnerschappen tussen de overheids- en de privésector. Frankrijk is wellicht het enige land dat het verst is gegaan. Sinds 2001 zijn de beursgenoteerde bedrijven er verplicht om een sociaal en leefmilieuvorslag op te stellen. De meeste bedrijven publiceren een zeer omstandig rapport. Die praktijk beïnvloedt ook de kleine ondernemingen.

Volgens mevrouw Peeters mogen de overheden het label niet als een wondermiddel beschouwen. Het is een foto van de onderneming, waarvan het evolutievermogen beperkt blijft. De uitstraling en de promotie van het label zijn een delicaat punt, zoals blijkt uit het Belgisch sociaal label en het Europees ecolabel. De Europese Commissie heeft trouwens geweigerd dat een label voor reclamadoeleinden wordt gebruikt op grond van het Europees mededingingsrecht (arrest « Buy Irish » van het HJEG, zaak 249/81). Die labels blijven dus vrij onbekend.

Ofschoon sommigen MVO als een gadget beschouwen, kan men er evenwel van uitgaan dat het bijdraagt tot duurzame ontwikkeling en de onderneming stuurt, want die zal altijd bang zijn haar label te verliezen.

MVO is meestal geen vrijwillig proces meer, maar een door de markt opgelegde verplichting. Mevrouw Peeters bevestigt dan ook dat de KMO's bij dat proces begeleid moeten worden en dat er op dat vlak een rol is weggelegd voor de grote ondernemingen alsook voor de overheidsbedrijven en -instellingen. Men zou kunnen denken aan een onderlinge verdeling van de lasten. Transparantie kan een opmerkelijk sanctiemiddel zijn, op voorwaarde dat de consument daar vragende partij voor is.

Tot slot kan men ervan uitgaan dat MVO bijdraagt tot de algemene sociaaleconomische vooruitgang. De Scandinavische landen hebben op dat vlak het voortouw genomen en weigeren zelfs dat er overheidsgeld aan besteed wordt, omdat ze van oordeel zijn dat MVO een evidentie is. Dat begrip is geen alleenstaand gegeven en mag niet los gezien worden van acties op het vlak van educatie, innovatie, onderzoek en ontwikkeling.

2.b. Exposé de M. Grégory Lewkowicz, chercheur à l'ULB

1. *La responsabilité sociale des entreprises et le rôle des régions*

Depuis une dizaine d'années, la notion de « responsabilité sociale des entreprises » a connu, au niveau international, un succès croissant. Cet engouement n'a pas manqué de toucher également l'Union européenne. En 2000, le Conseil européen de Lisbonne intégrait la responsabilité sociale des entreprises au cœur de la stratégie européenne de croissance et de développement. En 2001, la Commission publiait un livre vert intitulé « Promouvoir un cadre européen pour la responsabilité sociale des entreprises », suivi par deux communications sur le même thème en 2002 et en 2006. Les impulsions de ces textes européens ont été relayées par les États membres de l'Union européenne, qui ont tous défini de manière plus ou moins précise un cadre national et une stratégie politique dans le domaine de la responsabilité sociale des entreprises. En Belgique, c'est le « cadre de référence en matière de responsabilité sociale des entreprises » établi, au niveau fédéral, par la Commission Interdépartementale du Développement Durable qui définit le cadre national en la matière.

Toutefois, la responsabilité sociale des entreprises n'est pas uniquement affaire de déclaration politique. Elle implique également des instruments spécifiques visant à passer du discours à la pratique. Parmi ces instruments, il faut compter les codes de conduite, les mécanismes de management, les rapports sociaux et environnementaux, les normes techniques, les labels, etc. Parallèlement au succès de la notion de « responsabilité sociale des entreprises », ces instruments se sont multipliés au point de conduire à un véritable foisonnement d'instruments au niveau international, européen, national, régional et local. Cette multiplication des instruments de la responsabilité sociale des entreprises n'est pas négative. Bien qu'elle soit parfois source de problèmes, elle est surtout le signe du dynamisme d'une forme d'expérimentation sociale qui progresse par essais et erreurs. Elle témoigne aussi du fait que les grandes initiatives internationales ont besoin de nombreux relais, notamment régionaux, pour gagner en effectivité et s'adapter aux particularités locales.

Dans cette dynamique de la responsabilité sociale des entreprises, les régions ont un rôle de premier plan à jouer. L'engagement des régions dans la définition d'une stratégie politique balisée visant à promouvoir et à inciter à la responsabilisation sociale des entreprises et, le cas échéant, à sanctionner les comportements irresponsables, est un phénomène européen, voire international. Partout, les régions semblent s'imposer comme le relais indispensable de la mise en œuvre d'une stratégie de responsabilité sociale adaptée au contexte social et économique du territoire d'exploitation commerciale des entreprises. Les exemples de stratégies régionales efficaces, salués par les parties prenantes et les observateurs, ne manquent pas. Citons le cas

2.b. Uiteenzetting van de heer Grégory Lewkowicz, onderzoeker aan de ULB

1. *Maatschappelijk verantwoord ondernemen en de rol van de gewesten*

Sinds een tiental jaar kent het « maatschappelijk verantwoord ondernemen » internationaal een groeiend succes. Dat is ook tot de Europese Unie doorgedrongen. In 2000 heeft de Europese Raad van Lissabon het maatschappelijk verantwoord ondernemen centraal gesteld in de Europese strategie voor groei en ontwikkeling. In 2001 heeft de Commissie een groenboek gepubliceerd met als titel « De bevordering van een Europees kader voor de sociale verantwoordelijkheid van bedrijven », gevolgd door twee mededelingen over hetzelfde thema in 2002 en 2006. De impulsen van die Europese teksten zijn opgepikt door de lidstaten van de Europese Unie, die allemaal tamelijk precies een nationaal kader en een politieke strategie opgesteld hebben op het vlak van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. In België heeft de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) het nationale kader terzake bepaald, te weten het « Referentiekader van de federale overheden inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen ».

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is niet enkel een zaak van beleidsverklaringen. Er zijn specifieke instrumenten vereist om woorden in daden om te zetten. Onder die instrumenten vindt men de gedragscodes, de managementtechnieken, de sociale en milieurapporten, de technische normen, de labels enzovoort. Gelijktijdig met het succes van het begrip « maatschappelijk verantwoord ondernemen » hebben die instrumenten overal ingang gevonden en geleid tot een waaier van instrumenten op internationaal, Europees, nationaal, regionaal en lokaal vlak. Die hoge vlucht van instrumenten inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen is niet negatief. Hoewel MVO soms voor problemen zorgt, is het vooral het teken van het dynamisme van een vorm van maatschappelijk experimenteren door « trial and error ». Het toont ook aan dat de grote internationale initiatieven nood hebben aan talrijke scharnierpunten, inzonderheid op regionaal vlak, om effectiever te worden en beter aangepast aan de lokale eigenheden.

In die dynamiek van maatschappelijk verantwoord ondernemen hebben de regio's een hoofdrol te spelen. De verbin-tenissen van de regio's inzake de vaststelling van een geïkt strategisch beleid dat ertoe strekt het maatschappelijk verantwoord ondernemen aan te moedigen en in voorkomend geval onverantwoord gedrag te bestraffen, is een Europees en, zelfs een internationaal verschijnsel. Overal lijken de regio's zich op te werpen als noodzakelijke tussenstap in de uitvoering van een strategie van maatschappelijke verantwoordelijkheid die aangepast is aan de sociale en economische context van het grondgebied van economische exploitatie van de bedrijven. De voorbeelden van efficiënte regionale strategieën die op bijval kunnen rekenen van de betrokken

de la région britannique du South East qui a mis en place une stratégie cohérente et globale, accompagnée d'actions spécifiques et stimulantes, de promotion et d'incitation de la responsabilité sociale des entreprises agissant sur son territoire. L'instrument régional ad hoc de référence mis en place par les autorités de la Région du South East, le Community mark, se matérialise par un système de certification visant à récompenser les entreprises locales pour leurs investissements socialement responsables. Citons également le cas de la Région de Toscane, qui a développé un programme intitulé « Fabrica Ethica » visant à promouvoir la certification socialement responsable. Ce programme s'appuie sur un site internet de promotion de la responsabilité sociale des entreprises visant à encadrer les stratégies des entreprises en la matière, sur la création d'une Commission éthique régionale, sur la prise en charge financière des frais de certification à la norme SA 8000. Enfin, citons l'exemple emblématique de la région de Umbria, qui a adopté un cadre juridique innovant en matière de règles d'attribution des marchés publics en accordant la priorité, toutes choses étant égales par ailleurs, aux entreprises certifiées SA 8000 et enregistrées auprès de la région.

A ce jour, la Région de Bruxelles-Capitale s'est déjà en partie engagée dans ce phénomène d'accompagnement de la dynamique de la responsabilité sociale des entreprises. Ainsi, la Région a notamment adopté des règles en matière d'investissements publics (ordonnance du 1er juin 2006 visant à imposer des critères d'investissements socialement responsables aux marchés financiers de pouvoirs publics), d'aides aux entreprises (ordonnance du 1er juillet 1993 établissant l'aide pour des investissements environnementaux et l'adaptation aux normes européennes), et de marchés publics (arrêté du gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 22 avril 1999 imposant des clauses sociales lors de la passation de marchés publics dans le cadre de la réalisation d'investissements d'intérêt public). Malgré l'importance de ces interventions législatives, elles demeurent toutefois périphériques par rapport au cœur de la responsabilité sociale des entreprises. En outre, elles concernent essentiellement la politique des incitants.

La « proposition d'ordonnance créant un label bruxellois de responsabilité sociétale des entreprises « Bruxelles Label » » pose aujourd'hui au législateur la question de son implication dans le domaine de la responsabilité sociale des entreprises. Souhaite-t-il laisser cette matière aux soins de l'auto-régulation des acteurs intéressés ou souhaite-t-il mettre en place des instruments susceptibles d'accompagner les acteurs économiques sur la voie de la responsabilisation ? Telle est la question fondamentale que cette proposition soulève.

2. Analyse de la proposition

La proposition d'ordonnance constitue une initiative intéressante susceptible à la fois de nourrir le débat bruxellois

partijen en observatoren, zijn schering en inslag. Denken wij bijvoorbeeld aan de Britse regio South East die een coherente en globale strategie vastgesteld heeft, samen met specifieke en bevorderende acties, om de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de bedrijven op haar grondgebied te stimuleren. Het ad hoc regionale referentie-instrument dat de overheid van de regio South East uitgewerkt heeft, te weten de Community Mark, heeft concreet gestalte gekregen door een systeem van attesten die de lokale bedrijven belonen voor hun maatschappelijk verantwoorde investeringen. Denken wij ook nog aan de regio Toscane in Italië die een programma « Fabrica Ethica » geconcipieerd heeft om de maatschappelijk verantwoorde certificering te bevorderen. Dat programma maakt gebruik van een website ter bevordering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen die de strategieën van de bedrijven in kwestie begeleidt, van de oprichting van een regionale ethische commissie, van de financiële tenlasteneming van de kosten voor de certificering volgens de norm SA 8000. Tot slot geven wij het prachtige voorbeeld van de regio Umbrië die een innovatief juridisch kader opgesteld heeft voor de toewijzing van de overheidsopdrachten met voorrang, onder overigens gelijkblijvende omstandigheden, voor bedrijven gecertificeerd volgens SA 8000 en die bij de regio geregistreerd zijn.

Tot nu toe is het Brussels Gewest gedeeltelijk meege-stapt in die begeleiding van de dynamiek van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het Gewest heeft aldus regels goedgekeurd voor openbare investeringen (ordonnantie van 1 juni 2006 tot vaststelling van maatschappelijk verantwoorde investeringscriteria voor de financiële opdrachten van de overheid), steun aan bedrijven (ordonnantie van 1 juli 1993 betreffende de steun voor milieu-investeringen en de aanpassing aan de Europese normen), en overheidsopdrachten (besluit van de Brussels regering van 22 april 1999 houdende invoering van sociale clausules bij de gunning van overheidsopdrachten in het kader van investeringen van openbaar belang). Die regelgeving zijn weliswaar belangrijk maar wegen niet op tegen het belang van de maatschappelijk verantwoordelijkheid van de bedrijven. Bovendien heeft ze voornamelijk betrekking op stimulansen.

Het « voorstel van ordonnantie tot invoering van een Brussels label voor maatschappelijk verantwoord ondernemen « Bruxelles Label » » (hierna, het voorstel) stelt de wetgever vandaag voor zijn verantwoordelijkheid op het vlak van het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wenst hij terzake te opteren voor de zelfregulering door de betrokken spelers of wenst hij instrumenten te creëren die de economische spelers op de weg van de verantwoordelijkheid zetten ? Dat is de fundamentele kwestie met dit voorstel.

2. Analyse van het voorstel

Het voorstel van ordonnantie is een interessant initiatief dat stof kan leveren voor het Brussels debat over maat-

sur la responsabilité sociale des entreprises, d'inscrire la Région de Bruxelles-Capitale dans son rôle de relais essentiel de la dynamique de la responsabilité sociale des entreprises et de proposer un système public encadrant la responsabilité sociale des entreprises. La proposition appelle toutefois un ensemble de remarques et de critiques fondées sur les expériences existantes en la matière.

A. Avantage et originalité d'un label intégré

La création d'un label public bruxellois intégrant les trois volets de la « triple bottom line » (People, Planet, Profit) s'inscrit dans une longue lignée d'expérimentation des labels publics. Outre l'importante expérience belge du « label social », mentionnons notamment le label autrichien « Familie und Beruf », le « Excellence Through People standard » en Irlande et le « label égalité professionnelle » en France. Toutefois, le « Bruxelles Label » présente l'intérêt sur le plan technique d'être un label « cadre » ou un label intégré couvrant l'ensemble des domaines de la responsabilité sociale des entreprises. A ce titre, il présente l'avantage de pouvoir refléter, à la différence de la plupart des labels publics existants, la globalité de l'engagement d'une entreprise en matière de responsabilité sociale des entreprises. Il s'agit à cet égard d'une véritable expérience pilote dont il convient d'apprécier l'originalité.

B. Un relais efficace pour promouvoir les objectifs de la Région

Une étude réalisée en France par l'Observatoire sur la Responsabilité Sociétale des Entreprises a déjà attiré l'attention sur le fait que les instruments de la responsabilité sociale des entreprises peuvent se révéler être des vecteurs de diffusion de la législation et des objectifs politiques particulièrement efficaces. Cette étude a mis en évidence le fait que, dans les sociétés complexes marquées par l'inflation normative, les instruments de la responsabilité sociale des entreprises permettent d'assurer la visibilité et la connaissance effective de législations existantes. A ce titre, le « Bruxelles Label » en intégrant les objectifs stratégiques du Contrat pour l'Economie et pour l'Emploi peut se révéler un relais efficace de la politique de la Région en matière sociale. En ce sens, il est susceptible de jouer véritablement son rôle d'intermédiaire entre la dynamique internationale de la responsabilité sociale des entreprises et les spécificités régionales de la Région de Bruxelles-Capitale.

C. Un instrument pour toutes les entreprises

Depuis quelques années, une des questions centrales abordées par les initiatives en matière de responsabilité sociale des entreprises a été l'adaptation des instruments aux PME et aux TPE tant au niveau mondial qu'au niveau

schappelijk verantwoord ondernemen, het Brussels Gewest een rol aanbiedt als essentieel scharnierpunt voor de dynamiek van het maatschappelijk verantwoord ondernemen en een overheidsregeling voorstelt voor het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het voorstel doet echter een resem opmerkingen en kritieken rijzen die gebaseerd zijn op de bestaande experimenten ter zake.

A. Voordeel en originaliteit van een geïntegreerd label

De invoering van een Brussels overheidslabel voor de drie onderdelen van de « triple bottom line » (People, Planet, Profit) maakt deel uit van een lange traditie van experimenteren met overheidslabels. Naast het belangrijke Belgische experiment met het « sociaal label », denken wij inzonderheid aan het Oostenrijkse label « Familie und Beruf », het uitstekende « Excellence Through People Standard » in Ierland en het label « beroepsgelijkheid » in Frankrijk. Het « Brussels Label » heeft als technisch voordeel dat het een « kaderlabel » is of een geïntegreerd label dat alle domeinen van het maatschappelijk verantwoord ondernemen dekt. Aldus heeft het als voordeel dat het de weerspiegeling kan zijn, in tegenstelling tot de meeste bestaande overheidslabels, van het algemene engagement van een bedrijf inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen. In dat verband is het een echt proefproject waarvan we de originaliteit naar waarde moeten schatten.

B. Een efficiënt scharnierpunt om de doelstellingen van het Gewest te halen

Een onderzoek uit Frankrijk door het « Observatoire sur la Responsabilité Sociétale des Entreprises » heeft reeds gewezen op het feit dat de instrumenten inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen vectoren kunnen zijn voor de verspreiding van de wetgeving en de in het bijzonder zeer efficiënte beleidsdoelstellingen. Deze studie heeft onderstreept dat, in de ingewikkelde maatschappijen die getroffen worden door een ongebreidelde toename van normen, de instrumenten inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zorgen voor de bekendheid en de effectieve kennis van de bestaande wetgeving. In die zin kan het « Brussels Label », door rekening te houden met de strategische doelstellingen van het Contract voor Economie en Tewerkstelling, zich ontpoppen tot een efficiënt scharnierpunt voor het gewestelijk beleid op sociaal vlak. Het kan dan ook echt zijn rol spelen als scharnier tussen de internationale dynamiek inzake MVO en de regionale eigenheden van het Brussels Gewest.

C. Een instrument voor alle bedrijven

Sinds enkele jaren is een van de centrale kwesties in het kader van de initiatieven inzake MVO de aanpassing van de instrumenten aan de KMO's en de ZKO's zowel op wereld- als op Europees vlak. De hedendaagse golf van

européen. En effet, la vague contemporaine de la responsabilité sociale des entreprises a concerné, dans un premier temps, essentiellement les grandes entreprises multinationales cotées. En conséquence, la plupart des instruments ont été créés pour ce type d'entreprises avec des coûts très importants de mise en œuvre. Ces coûts ne sauraient être supportés par les PME et TPE et constituent un frein à la dynamique de la responsabilité sociale des entreprises. Par conséquent, un ensemble de standards internationaux, tel que le Global Reporting Initiative, ont été adaptés aux spécificités des PME et TPE. En l'occurrence, cette transposition a été réalisée par l'initiative « High Five ».

La proposition d'ordonnance prend dûment en considération la nécessité de mettre en place un instrument utilisable par toutes les entreprises. Premièrement, le « Bruxelles Label » sera un instrument à géométrie variable permettant aux entreprises de moduler leurs engagements, en accord avec les pouvoirs publics, selon leurs spécificités et leurs dimensions. Deuxièmement, la proposition d'ordonnance indique clairement que les pouvoirs publics devront prendre les dispositions nécessaires pour favoriser la gratuité du processus de labellisation. A condition d'accompagner ces engagements d'une politique des incitants adaptée, ces derniers sont susceptibles de favoriser l'entrée des PME et des TPE sur le chemin de la responsabilité sociale. Toutefois, le législateur devrait établir un cadre objectif à la variabilité des engagements et trouver la juste mesure entre un standard unique et des standards sur mesure. Il s'agit en effet d'un élément important pour garantir l'absence de discrimination dans l'octroi du label et, partant, la crédibilité du « Bruxelles Label ».

D. Labellisation des produits ou des entités

La labellisation constitue une technique de régulation qui suppose, pour être suivie d'effets, de calibrer de manière adaptée les paramètres du label. Parmi ces paramètres, il convient de faire un choix relatif à ce qui fait l'objet d'une labellisation. A cet égard, deux options fondamentales existent. Le label peut en effet porter soit sur les produits, soit sur des entités. La proposition est un peu confuse à cet égard.

En effet, l'article 2, § 2, de la proposition d'ordonnance définit le « Bruxelles Label » comme « le label pour la production socialement responsable délivrée par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale par lequel un producteur ou prestataire de services informe le consommateur sur les qualités spécifiques qui caractérisent les biens ou services qu'il produit afin d'en promouvoir directement ou indirectement la vente ». Cette définition semble indiquer que la labellisation portera sur les produits. Toutefois, l'intention des auteurs tels qu'elle ressort de l'exposé des motifs, de la référence à l'article 4, § 3 aux « entités labellissables » semble viser la création d'un système de labellisation portant sur les entités. Il appartient au législateur de faire un choix clair à cet égard.

maatschappelijk verantwoord ondernemen heeft immers in een eerste fase vooral betrekking gehad op de genoteerde grote multinationals. De meeste instrumenten zijn dan ook ingevoerd voor dat soort ondernemingen, met zeer hoge kosten voor de toepassing. De KMO's en de ZKO's kunnen die kosten niet dragen en ze zijn een rem op de dynamiek van het MVO. Een geheel van internationale standaarden, zoals het Global Reporting Initiative, is dan ook aangepast aan de typische kenmerken van de KMO's en de ZKO's. Die omschakeling is geschied via door het initiatief « High Five ».

Het voorstel van ordonnantie houdt terdege rekening met de noodzaak om een instrument aan te bieden waar alle bedrijven wat aan hebben. Ten eerste is « Brussels Label » een flexibel instrument dat de bedrijven de kans geeft om hun verbintenissen aan te passen, met het akkoord van de overheid, naargelang hun kenmerken en omvang. Ten tweede stelt het voorstel van ordonnantie duidelijk dat de overheid de nodige maatregelen moet nemen om het proces van de labeltoekenning gratis te maken. Op voorwaarde dat die verbintenissen gepaard gaan met een aangepast beleid van stimulansen, kunnen deze laatste de KMO's en de ZKO's op weg zetten naar maatschappelijk verantwoord ondernemen. De wetgever zou echter een objectief kader moeten opstellen voor de variabiliteit van de verbintenissen en een gulden middenweg vinden tussen een enkele standaard en standaarden op maat. Het gaat immers over een belangrijk element om discriminatie te voorkomen bij de toekenning van het label en om de geloofwaardigheid van het « Brussels Label » te garanderen.

D. Labellisering van de producten of de eenheden

Labellisering is een techniek voor regulering die, om resultaat op te leveren, de parameters van het label moet kunnen vastleggen. Een van die parameters is de keuze van het voorwerp van labellisering. In dat verband zijn er twee fundamentele opties. Het label kan immers betrekking hebben op de producten of de eenheden. Het voorstel is verwarrend op dat vlak.

Artikel 2, § 2, van het voorstel van ordonnantie definieert het « Brussels Label » als « het label voor de maatschappelijk verantwoorde productie, toegekend door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en waardoor een producent of een dienstverlener de consument inlicht over de specifieke kwaliteiten van de goederen die hij produceert of de diensten die hij verleent teneinde ze rechtstreeks of zijdelings te promoten; ». Die definitie lijkt erop te wijzen dat het label zal gelden voor producten. De memorie van toelichting en de verwijzing in artikel 4, § 3 naar de « eenheden die een label kunnen krijgen » laten echter uitschijnen dat de indieners een labelsysteem willen invoeren dat betrekking heeft op de eenheden. De wetgever moet terzake een duidelijke keuze maken.

Dans cette perspective, il importe de garder à l'esprit que la labellisation des produits peut s'avérer plus coûteuse et moins attractive que la labellisation des entités. Comme en témoigne plusieurs études, le succès très relatif du label social belge tient en particulier au fait que cette labellisation porte sur les produits et non sur les entités. Par ailleurs, la labellisation des produits implique un contrôle sur la chaîne de production et sur les sous-traitants.

E. Problème d'indépendance dans l'attribution du label

L'exposé des motifs l'indique clairement, l'indépendance dans l'attribution des labels est une condition de leur succès. Dans cette logique, la proposition prévoit la création d'un « comité de labellisation » réunissant l'ensemble des parties prenantes ainsi que des experts. La création du comité de labellisation constitue un élément important du dispositif mis en place par la proposition d'ordonnance. Toutefois, l'article 4, § 5 indique que l'avis du comité de labellisation sur l'octroi du label est non-contrainant pour le Gouvernement. Une telle disposition mine la crédibilité externe du mécanisme indépendant d'attribution du label. Il conviendrait de préciser, de manière transparente, les motifs pour lesquels le Gouvernement pourrait décider de ne pas suivre l'avis du comité de labellisation.

F. Des incertitudes juridiques

L'article 4, § 3, de la proposition d'ordonnance conditionne l'obtention du label au respect de l'ensemble de la législation par l'unité labélisable. Une telle disposition fait du label un instrument juridique incertain pour l'ensemble des parties. Premièrement, pour les pouvoirs publics, l'octroi du label supposerait une analyse détaillée du respect de l'ensemble de la législation par les entités. Du fait de l'impossibilité de réaliser un tel contrôle, une telle disposition semble trop large. Dans certains cas, elle pourrait même conduire à la création d'une présomption dans le chef des entreprises que l'ensemble de leurs pratiques respectent la législation. Deuxièmement, pour les entreprises ou entités labélisables, une telle disposition crée de nombreuses incertitudes juridiques quant au respect effectif des obligations imposées par le label. Afin de pallier ce problème, le législateur devrait apporter des précisions relatives aux dispositions légales dont le respect est obligatoire pour pouvoir prétendre à la labellisation, comme par exemple, le paiement des cotisations ONSS.

G. Une logique de sanction plutôt que d'accompagnement

Bien que l'exposé des motifs reconnaisse que la responsabilité sociale des entreprises est un processus d'amélioration, la proposition d'ordonnance semble adopter une logique de sanction plutôt qu'une logique d'accompagne-

In dat opzicht, moet men weten dat een label voor producten duurder en minder aantrekkelijk kan zijn dan een label voor eenheden. Zoals blijkt uit verschillende studies, heeft het zeer betrekkelijke succes van het Belgisch sociaal label betrekking op de producten en niet op de eenheden. Bovendien houdt een label voor producten een controle in van de productieketen en van de onderaannemers.

E. Probleem van onafhankelijkheid bij de toekenning van het label

In de memorie van toelichting staat duidelijk dat de onafhankelijkheid bij de toekenning van de labels een voorwaarde van het succes is. In dat opzicht voorziet het voorstel in de oprichting van een labelcomité met alle betrokken partijen en deskundigen. De oprichting van het labelcomité is een belangrijk element van de door het voorstel van ordonnantie ingevoerde regeling. Artikel 4, § 5, zegt echter dat het advies van het labelcomité over de toekenning van het label niet bindend is voor de regering. Dergelijke bepaling ondermijnt de externe geloofwaardigheid van het onafhankelijk mechanisme voor de toekenning van het label. Men zou klaar en duidelijk moeten preciseren waarom de regering zou kunnen beslissen om het advies van het labelcomité niet te volgen.

F. Juridische onzekerheden

Artikel 4, § 3, van het voorstel van ordonnantie koppelt de toekenning van het label aan de inachtneming van de wetgeving door de eenheid die een label kan krijgen. Die bepaling maakt van het label een onzeker juridisch instrument voor alle partijen. In de eerste plaats, voor de overheid, veronderstelt de toekenning van het label een uitvoerig onderzoek van de naleving van alle wetten door de eenheden. Doordat het onmogelijk is om dergelijke controle uit te oefenen, lijkt die bepaling te ruim opgevat. In sommige gevallen zou dat zelfs kunnen leiden tot een veronderstelling bij de bedrijven dat al hun praktijken de wetgeving eerbiedigen. In de tweede plaats, voor de ondernemingen of eenheden die een label kunnen krijgen, schept dergelijke bepaling tal van rechtsonzekerheden inzake het daadwerkelijk nakomen van de door het label opgelegde verplichtingen. Om dat probleem op te lossen, zou de wetgever preciseringen moeten invoegen in verband met de wetsbepalingen die moeten worden nageleefd om aanspraak te maken op het label, zoals bijvoorbeeld de betaling van RSZ-bijdragen.

G. Sancties in plaats van begeleiding

Hoewel in de memorie van toelichting wordt erkend dat de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen een kwestie van verbetering, is lijkt het voorstel van ordonnantie toch te kiezen voor sancties in plaats van

ment des entreprises dans ce processus. Depuis plusieurs années, des expériences privées ont montré que la logique de l'accompagnement s'avère plus bénéfique pour favoriser la réussite des processus de responsabilité sociale des entreprises. Dans cette perspective, les dispositions de l'article 8 mériteraient d'être complétées par des mesures d'accompagnements des entreprises qui se sont inscrites en faux contre leurs engagements pris au titre du label. Cette logique d'accompagnement pourrait passer par une analyse commune entre l'entreprise et l'administration des difficultés rencontrées et conduire à l'adoption d'un plan d'action. Une telle logique d'accompagnement pourrait également s'organiser au sein d'un Centre de ressources à créer.

H. Question d'internormativité

Dans le cadre du foisonnement normatif que connaît le domaine de la responsabilité sociale des entreprises, la proposition envisage déjà la question de l'internormativité en prévoyant des synergies entre le « Bruxelles Label » et d'autres types d'instruments. Cette démarche est poursuivie exclusivement pour le volet environnemental du label. Afin de favoriser la cohérence normative du cadre de la responsabilité sociale des entreprises et de limiter les coûts de la labellisation pour les entreprises et les pouvoirs publics, il conviendrait de pousser cette démarche plus loin en définissant les éventuelles présomptions résultant de l'adhésion des entreprises aux principaux instruments de la responsabilité sociale.

I. Publicité des rapports de progrès et des retraits du label

La proposition d'ordonnance insiste sur le rôle fondamental de la transparence dans la démarche de la responsabilité sociale des entreprises. La proposition prévoit notamment des mesures de transparence entre les entreprises et les pouvoirs publics avec la mise en place du « rapport de progrès » annuel. Elle prévoit également une mesure de transparence vis-à-vis du public par l'intermédiaire du *Moniteur belge* lorsque une entreprise se voit retirer le « Bruxelles Label ». Dès lors que le label public mis en place par la proposition d'ordonnance s'adresse ultimement aux consommateurs et aux citoyens, une plus grande transparence à leurs égards pourrait s'avérer positive. Ainsi, à l'instar d'autres initiatives, il y aurait lieu de rendre les rapports de progrès publics, facilement accessibles et lisibles. Par ailleurs, la décision de retrait du label devrait faire l'objet d'une publicité dans un média plus consulté par les citoyens que le *Moniteur belge*.

J. Une politique des incitants à développer

Enfin, la proposition d'ordonnance indique à plusieurs reprises la nécessité de mettre en place une politique des incitants adaptée. La politique des incitants est internatio-

de begeleiding van de ondernemingen. Sedert een aantal jaren is in de privésector gebleken dat begeleiding meer doet om de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen te bevorderen. Daarom zouden de bepalingen van artikel 8 moeten worden aangevuld met begeleidingsmaatregelen voor de bedrijven die hun verbintenissen in het kader van het label niet zijn nagekomen. Die begeleiding zou kunnen geschieden door middel van een gezamenlijke analyse – onderneming en bestuur – van de moeilijkheden die zijn ondervonden en zou moeten leiden tot een actieplan. De begeleiding zou eveneens kunnen worden georganiseerd in het op te richten centrum.

H. Internormativiteitskwestie

In het kader van de vele normen op het vlak van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen brengt het voorstel al de kwestie van de internormativiteit te berde door te voorzien in synergie tussen het Brussels label en andere soorten instrumenten. Dat geldt echter alleen voor het milieuhoofdstuk van het label. Om de normatieve samenhang van het kader van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen te bevorderen en de kosten van het label voor de ondernemingen en de overheid te beperken, zou men verder moeten gaan door eventuele vermoedens die het gevolg zijn van de toetreding van de ondernemingen tot de voornaamste instrumenten van de maatschappelijke verantwoordelijkheid te definiëren.

I. Openbaarheid van de vooruitgangsrapporten en van de intrekking van het label

Het voorstel van ordonnantie legt de nadruk op de fundamentele rol van de doorzichtigheid in de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen. Het voorstel voorziet onder meer in doorzichtigheidsmaatregelen tussen de ondernemingen en de overheid met de invoering van een jaarlijks vooruitgangsrapport. Het voorziet ook in een doorzichtigheidsmaatregel ten opzichte van het publiek via het *Belgisch Staatsblad* als een onderneming het Brussels label verliest. Aangezien het overheidslabel dat door het voorstel van ordonnantie wordt ingevoerd alleen bedoeld is voor de gebruikers en de burgers kan een grotere doorzichtigheid positief zijn. Zoals met andere initiatieven het geval is, zouden de vooruitgangsrapporten openbaar moeten worden gemaakt, gemakkelijk toegankelijk zijn en leesbaar. Bovendien zou de beslissing tot intrekking van het label moeten worden bekendgemaakt in media die door de burgers meer worden bekeken dan het *Staatsblad*.

J. Een te ontwikkelen beleid van stimuli

Ten slotte geeft het voorstel van ordonnantie meermaals aan dat het nodig is om een aangepast stimulansenbeleid vast te stellen. Het stimulansenbeleid wordt internationaal

nalement reconnue comme une des dimensions clefs du développement de la responsabilité sociale des entreprises. Aussi, il convient sans doute que le législateur définisse, parallèlement à la mise en place du « Bruxelles Label », une politique des incitants audacieuse prenant appui notamment sur des exonérations et des rabattement fiscaux mais aussi sur les possibilités multiples qu'offrent les marchés publics depuis les récentes réformes de la matière au niveau européen. Deux directives récentes autorisent ainsi à inclure des critères d'ordre social ou environnemental dans le cahier des charges, et à imposer au prestataire des obligations inspirées des conditions d'obtention d'un label.

3. Synthèse des propositions

Dans la perspective de la politique de corégulation de la gouvernance d'entreprise, préconisée par l'Union européenne, M. Lewkowicz formule six propositions qui portent d'une part sur l'amendement de la proposition d'ordonnance et d'autre part sur l'introduction de certaines dispositions dans le Code des sociétés.

1° – Concernant la variabilité des engagements des entreprises, le législateur devrait veiller à ce que la variabilité des engagements des entreprises soient définies dans un cadre objectif afin de garantir l'absence de discrimination entre entreprises;

2° – concernant la nature du label, la proposition gagnerait à préciser si elle vise à labéliser des sites ou des produits. Compte tenu de la difficulté inhérente à la labellisation des produits, la logique de la labellisation des sites devraient être privilégiées;

3° – concernant le comité de labellisation, le législateur devrait marquer sa confiance dans l'indépendance du comité en garantissant que les décisions du comité concernant la labellisation soient exécutoires ou obliger le gouvernement à se justifier en cas de refus ;

4° – concernant la conditionnalité de l'octroi du label au respect de l'ensemble de la législation, le contenu de la proposition actuelle est trop large. Le législateur devrait déterminer un certain nombre d'infractions rédhitoires pour l'obtention du label. En ce sens, les infractions qui s'inscrivent directement en contradiction avec les objectifs du label – comme le non-paiement des cotisations ONSS – devraient être les seules excluant;

5° – concernant le contrôle et les sanctions, le législateur devrait veiller à ce que la logique de la responsabilité sociale des entreprises comme « processus d'amélioration constant » transparaisse dans le texte. A ce titre, il pourrait s'avérer opportun de prévoir des mesures d'accompagnement lorsqu'une entreprise viole pour la première fois

erkend als een van de voornaamste elementen in de ontwikkeling van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen. Naast de invoering van het Brussels label, moet de wetgever wellicht ook een gedurfd beleid van impulsen vaststellen, inzonderheid met vrijstellingen en fiscale verminderingen, maar ook met de mogelijkheden die worden geboden door de overheidsopdrachten sedert de recente hervormingen terzake op Europees vlak. Twee recente richtlijnen staan aldus toe dat criteria van sociale aard of milieugerelateerde criteria worden opgenomen in het bestek en dat aan de dienstverlener verplichtingen worden opgelegd die ingegeven zijn door de voorwaarden voor het verkrijgen van een label.

3. Synthese van de voorstellen

In het vooruitzicht van een beleid van coregulering van het bedrijfsbeheer dat de Europese Unie voorstaat formuleert de heer Lewkowicz zes voorstellen die enerzijds betrekking hebben op het amendement van het voorstel van ordonnantie en anderzijds op de invoering van bepaalde bepalingen in het wetboek van de vennootschappen.

1° – Inzake de veranderlijkheid van de verbintenissen van de ondernemingen, moet de wetgever erover waken dat de variabiliteit van de verbintenissen van de ondernemingen wordt gedefinieerd in een objectief kader om de afwezigheid van discriminatie tussen ondernemingen te garanderen;

2° – inzake de aard van het label, zou het voor het voorstel goed zijn te bepalen dat locaties of producten een label krijgen. Rekening houdend met het probleem dat inherent is aan het label voor producten, zouden locaties een label moeten krijgen;

3° – inzake het labelcomité, zou de wetgever zijn vertrouwen moeten stellen in de onafhankelijkheid van het comité door te garanderen dat de beslissingen van het comité inzake de labels uitvoerbaar zijn, of de regering verplichten om zich in geval van weigering te verantwoorden;

4° – inzake de voorwaarde voor de toekenning van het label, te weten dat alle wetgevingen moeten worden nageleefd, is de inhoud van het huidige voorstel te ruim. De wetgever zou een aantal overtredingen moeten vaststellen die een obstakel vormen voor het verkrijgen van het label. In die zin zouden de overtredingen die direct indruisen tegen de doelstellingen van het label, zoals het niet betalen van de RSZ-bijdragen, de enige moeten zijn die de gegadigden kunnen uitsluiten.

5° – inzake de controle en de sancties, zou de wetgever ervoor moeten zorgen dat de tekst de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen als een constant verbeteringsproces beschouwt. In dat verband zou het opportuun zijn om begeleidingsmaatregelen te nemen als een onderneming voor het eerst sommige verplichtingen inzake

certaines obligations liées au « Bruxelles Label ». Dans le même sens, l'ordonnance devrait créer un « centre de ressources » capables de guider les entreprises en demande de conseils sur la mise en œuvre de leurs obligations;

6° – concernant les rapports entre le « Bruxelles Label » et les autres normes en matière de responsabilité sociale des entreprises, le législateur devrait envisager, sur la base d'une étude documentée, les complémentarités entre le « Bruxelles Label » et les instruments existants dans le domaine de la responsabilité sociale des entreprises. Un système de présomption de respect de certaines obligations liées au label en fonction de l'adhésion d'une entreprise à d'autres normes permettrait de garantir l'efficacité des synergies entre les instruments de la responsabilité sociale des entreprises;

7° – concernant la publicité et la transparence, la logique de la transparence qui préside à la responsabilité sociale des entreprises devrait conduire le législateur à rendre les rapports de progrès des entreprises publics et aisément accessibles. Dans le même sens, le nom des entreprises qui se voient retirer le « Bruxelles Label » devrait être publié non pas seulement dans le *Moniteur belge* mais également sur un site internet accessible au grand public;

8° – concernant la politique des incitants, le législateur devrait envisager, à l'image de ce qui se passe à l'étranger, une politique des incitants plus ambitieuse. Une telle politique pourrait s'appuyer notamment sur des instruments fiscaux mais aussi sur l'utilisation des options ouvertes par les réformes récentes des règles encadrant les marchés publics.

2.c. Echange de vues

M. Didier Gosuin veut éviter un maquis de labels. D'où la pertinence des remarques sur l'internormativité. Il est d'accord avec le fait que le label n'est qu'un instrument parmi d'autres. Lorsque le label Ecodynamique fut lancé, l'intention était de souligner que l'entreprise n'est pas forcément une ennemie de l'environnement.

Le « Bruxelles label » est ambitieux, car il intègre les différentes facettes d'un concept assez large, tout en voulant affirmer une identité bruxelloise. Or, il ne faut pas se cacher que le législateur bruxellois n'a qu'un poids très relatif sur l'économie. Un tel label, à la fois intégré et bien bruxellois, risque d'être de bien peu d'attrait pour une multinationale. Les entreprises, dont la plupart ont des activités également en dehors de la Région, opteront sans doute pour des certifications plus intéressantes.

Brussels Label met voeten treedt. In die zin zou de ordonantie een resourcescenter uit de grond in het leven moeten roepen om de ondernemingen die om advies vragen inzake de uitvoering van hun verplichtingen wegwijs te maken;

6° – inzake de verbanden tussen het Brussels Label en de andere normen inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen, zou de wetgever, op grond van een gedocumenteerde studie, de complementariteit moeten overwegen tussen het Brussels Label en de bestaande instrumenten op het vlak van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen. Een systeem van vermoeden van nakomen van sommige verplichtingen in verband met het label op grond van het voldoen van een onderneming aan andere normen zou de doeltreffendheid van de synergie tussen de instrumenten van maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen kunnen garanderen.

7° – inzake de openbaarheid en de doorzichtigheid, zou de doorzichtigheid die aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de ondernemingen ten grondslag ligt de wetgever ertoe moeten brengen om de vooruitgangsverslagen van de ondernemingen openbaar en gemakkelijk toegankelijk te maken. In dezelfde zin zou de naam van de ondernemingen die het Brussels Label verliezen moeten worden bekendgemaakt, niet alleen in het *Belgisch Staatsblad*, maar tevens op een internetsite die voor het grote publiek toegankelijk is;

8° – inzake het stimulansenbeleid, zou de wetgever moeten overwegen om, zoals in het buitenland, een ambitieuzer stimulansenbeleid te voeren. Dat beleid zou onder meer kunnen steunen op fiscale instrumenten maar ook op het gebruik van mogelijkheden die door recente hervormingen van de regels voor de overheidsopdrachten worden geboden.

2.c. Gedachtewisseling

De heer Didier Gosuin wil een wirwar van labels vermijden. Vandaar de terechte opmerkingen over de internormativiteit. Hij gaat ermee akkoord dat het label maar een van de instrumenten is. Toen het ecodynamisch label op stapel werd gezet, was het de bedoeling te onderstrepen dat de onderneming niet noodzakelijk de vijand van het milieu is.

Het Brussels label is ambitieus want het omvat de verschillende facetten van een vrij ruim concept en wil tegelijk een Brusselse identiteit bevestigen. Men moet evenwel niet verbergen dat de Brusselse wetgever maar een beperkt gewicht in de schaal kan leggen wat de economie betreft. Dat label, dat tegelijk geïntegreerd en echt Brussels is, kan weinig aantrekkelijk zijn voor een multinational. De ondernemingen, waarvan de meeste ook activiteiten hebben buiten het Gewest, zullen wellicht kiezen voor interessantere certificaties.

La reconnaissance d'autres labels, l'internormativité, est donc primordiale, sous peine d'étouffer le « Bruxelles label », qui est par ailleurs un instrument intéressant.

Mme Olivia P'tito désire savoir si les obstacles à la promotion liés à la jurisprudence « Buy Irish » de la CJCE peuvent être écartés du fait que le « Bruxelles label » ne visera pas des produits mais bien des entités.

Elle est consciente des atouts de l'internormativité, mais elle considère toutefois que celle-ci n'est pas une condition sine qua non du succès du « Bruxelles label », qui vise davantage les nombreuses petites entreprises à fort ancrage bruxellois que les grandes entreprises déjà bardées de labels. Comment mettre en œuvre une règle de reconnaissance d'autres normes ?

Mme P'tito n'a pas d'objection à amender la définition du label. Par contre, elle ne souhaite pas accorder au comité de labellisation une compétence d'avis conforme.

Existe-t-il un certificat de respect de la législation sociale, qu'une entreprise pourrait faire valoir lorsqu'elle sollicite le label ? L'accent mis sur l'accompagnement de l'entreprise dans le but d'une mise en conformité lui paraît judicieux, tout en sachant que l'exécution de l'ordonnance supposerait de toute façon un guichet unique.

La députée est sceptique à l'égard du parallélisme suggéré avec le droit de la consommation. La Région ne s'ingérerait-elle pas dans les compétences fédérales ?

Les dispositions concernant les rapports de progrès ont été inspirées du label Ecodynamique. Quant aux incitants, Mme P'tito confirme les liens existant entre des aides à l'expansion économique et l'octroi d'un label. Cela mériterait une clarification dans le texte.

Mme Julie de Groote insiste sur l'équilibre qu'une politique économique doit trouver entre les entreprises à dimension internationale et les petites entreprises. Les premières comme les secondes doivent être encouragées à obtenir le label. Mme de Groote veut éviter que ces dernières, dont les démarches préparatoires sont d'un coût proportionnellement plus élevé, n'encourent de surcroît la lourde pénalité qu'est le retrait du label. C'est pourquoi elle est opposée à toute sanction qui précéderait ou qui accompagnerait ce retrait. Il faut assurer au label la diffusion la plus large possible.

M. Christos Doulkeridis demande s'il est plus opportun pour la Région d'organiser un label intégrant des aspects assez divers ou au contraire d'instaurer un label focalisé sur un aspect bien particulier. D'autre part, par quels biais renforcer le caractère évolutif du label, afin de donner l'image

De erkenning van andere labels, de internormativiteit, is dus van doorslaggevend belang, zo niet kan het Brussels label, dat voorts een interessant instrument is, in de verdrinking komen.

Mevrouw Olivia P'tito wenst te weten of de hinderpalen voor de promotie verbonden aan de rechtspraak « Buy Irish » van het GHEG kunnen worden weggewerkt omdat het « Brussels label » niet op producten maar op entiteiten betrekking zal hebben.

Zij beseft wat de troeven van de internormativiteit zijn, maar vindt dat geen voorwaarde sine qua non voor het succes van Brussels Label, dat zich meer richt op de vele kleine ondernemingen met een sterke Brusselse verankering dan op de grote ondernemingen die reeds vele labels hebben. Hoe moet een regel van erkenning van andere normen worden toegepast ?

Mevrouw P'tito ziet er geen graten in om de definitie van het label te amenderen. Zij wenst het labelcomité daarentegen geen bevoegdheid inzake eensluitend advies verlenen.

Bestaat er een bewijs van naleving van de sociale wetgeving waarop een onderneming zich zou kunnen beroepen om het label aan te vragen ? De nadruk op de begeleiding van de onderneming met het oog op conformiteit lijkt verstandig wetende dat de uitvoering van de ordonnantie hoe dan ook een enig loket zou veronderstellen.

De volksvertegenwoordiger staat sceptisch tegenover de voorgestelde parallel met het consumentenrecht. Zou het Gewest zich niet wagen op het bevoegdheidssterrein van de federale overheid ?

De bepalingen in verband met de vooruitgangsrapporten zijn ingegeven door het ecodynamisch label. Inzake de stimuli, bevestigt mevrouw P'tito de link tussen de steun voor economische expansie en de toekenning van een label. Dat zou in de tekst moeten worden verduidelijkt.

Mevrouw Julie de Groote legt de nadruk op het evenwicht dat een economisch beleid moet bewerkstelligen tussen de internationale ondernemingen en de kleine ondernemingen. Allebei moeten ze worden aangepord om het label te krijgen. Mevrouw Julie de Groote wil vermijden dat de laatstgenoemden, waarvan het voorbereidende werk in verhouding groter en dus duurder is, bovendien worden gestraft met de intrekking van het label. Daarom is zij tegen een sanctie voor of samen met die intrekking. Men moet ervoor zorgen dat het label wijd verspreid geraakt.

De heer Christos Doulkeridis vraagt of het voor het Gewest zin heeft om een label in te voeren met zulke diverse aspecten. Zou men niet beter een label invoeren dat focust op één bepaald aspect ? Anderzijds rijst de vraag hoe het evolutieve karakter van het label kan worden versterkt om

la plus fidèle et la plus récente d'une entreprise ? M. Doulkeridis rejoint les intervenants précédents dans leur souci d'assister les entreprises de petite taille qui tâcheraient d'acquérir le label.

Mme Marion Lemesre pose la question de savoir s'il n'est pas contradictoire de resserrer les cas d'exclusion du label pour violation de la loi et d'autre part de pousser les entreprises à aller plus loin encore que les obligations légales.

*
* *

En réponse aux commissaires, M. Grégory Lewkowicz convient que le législateur doit veiller à ce que le label qu'il crée ne s'estompe pas dans une myriade de labels. Pour une grande entreprise qui en compte déjà une série, il est important de pouvoir faire jouer une règle d'internormativité plutôt que de déployer des efforts pour en obtenir un nouveau. En revanche, l'intérêt d'un label tel que celui-ci est réel pour des entreprises petites ou moyennes.

Qu'on ne se méprenne pas, tempère M. Didier Gosuin. Si le label ne vise que les petites entreprises uniquement actives à Bruxelles, il sera inopérant. Ces entités ont déjà beaucoup de difficultés à respecter toutes leurs obligations légales. La discussion d'aujourd'hui se résumerait à un exercice intellectuel.

M. Grégory Lewkowicz dit qu'il ne faudrait pas négliger le succès que peut remporter un label local auprès des petits commerces. A Paris, un label a par exemple été constitué pour les restaurants, en ce compris les petites entités.

La référence au droit de la consommation mettait en exergue l'un des objectifs de la RSE, celui de rendre capables les acteurs. Ce qui signifie notamment accorder à un groupement de consommateurs le droit d'attaquer en justice une entreprise qui prétend indûment respecter les critères attachés à un label. C'est l'objet d'une directive sur les pratiques honnêtes en matière commerciale. La proposition d'ordonnance pourrait s'en inspirer.

De même, il pourrait être organisé une publicité des rapports de progrès semblable à celle qui est prévue par le programme « Global Compact » de l'ONU. La publication sur un site internet a des répercussions considérables.

Afin de ne pas repousser les entreprises à tenter d'avoir le « Bruxelles label », la gratuité de celui-ci est justifiée. Mais aller jusqu'à démunir les cas de fraude de toute autre sanction que le retrait du label aurait des effets néfastes, selon l'intervenant. Une pénalité si légère affaiblirait la crédibilité du label, qui est certes une démarche volontaire, mais qui n'en a pas moins une force obligatoire.

een waarheidsgetrouw en recent beeld op te hangen van de onderneming ? De heer Doulkeridis spoort met de vorige sprekers inzake het streven naar bijstand voor de kleine ondernemingen die het label willen bekomen.

Mevrouw Marion Lemesre vraagt zich af of het niet tegenstrijdig is om enerzijds de gevallen van uitsluiting van het label wegens schending van de wet bij te sturen en anderzijds de ondernemingen ertoe aan te zetten om nog verder te gaan dan de wettelijke verplichtingen.

*
* *

In antwoord op de vragen van de commissieleden, poneert de heer Grégory Lewkowicz dat de wetgever erop moet toezien dat het label geen speld in de hooiberg van labels wordt. Voor een groot bedrijf dat er al een resem heeft, is het van belang dat de regel van de internormativiteit wordt uitgespeeld en niet dat er inspanningen moeten worden gedaan om er een nieuwe te krijgen. Een label zoals dit heeft daarentegen een heus belang voor kleine en middelgrote ondernemingen.

De heer Didier Gosuin waarschuwt : als het label alleen de in Brussel actieve kleine ondernemingen op het oog heeft, zal het niet werken. Zij hebben al heel wat moeite om hun wettelijke verplichtingen na te komen. De discussie van vandaag zou op een intellectuele denkoefening neerkomen.

De heer Grégory Lewkowicz zegt dat men het mogelijke succes van een lokaal label bij de kleine handelszaken niet mag verwaarlozen. In Parijs, heeft men bijvoorbeeld een label ingevoerd voor de restaurants, ook voor de kleine.

De verwijzing naar het consumentenrecht zou een van de doelstellingen van het MVO in de verf zetten, te weten de actoren handelingsbevoegd maken. Dat houdt onder meer in dat een consumentenvereniging het recht wordt verleend om een onderneming die ten onrechte beweert aan de criteria voor een label te voldoen, voor de rechter te brengen. Dat is de bedoeling van een richtlijn over eerlijke handelspraktijken. Het voorstel van ordonnantie zou daarin inspiratie kunnen opdoen.

De vooruitgangsrapporten zouden kunnen worden bekendgemaakt, zoals dat het geval is met het « Global Compactprogramma » van de VN. De bekendmaking op een internetsite heeft grote gevolgen.

Het Brussels label moet gratis zijn om de ondernemingen niet af te schrikken. Volgens de spreker zou er op het label een slagschaduw worden geworpen mocht er op fraude een andere straf staan dan alleen intrekking. Een zo lichte straf zou de geloofwaardigheid van het label aantasten. Hoewel het om een vrijwillig initiatief gaat, zijn er toch verplichtingen.

A la question de M. Doulkeridis sur l'étendue des domaines concernés par un label, M. Lewkowicz affirme qu'un label spécialisé a l'avantage de l'efficacité; c'est pourquoi un nombre croissant de labels internationaux se concentre sur des objectifs très précis. A l'inverse, un label à portée plus générale inscrit son titulaire dans une dynamique ambitieuse, qui est d'ailleurs plus évocatrice pour le consommateur.

Pour parfaire la fidélité du label, en fonction de l'évolution de l'entreprise, le législateur pourrait s'appuyer sur l'exemple de l'indice boursier Footsie for good (FTSE-4Good). Pour y accéder et pour s'y maintenir, l'entreprise doit répondre régulièrement à des exigences croissantes déterminées par un comité.

La certification des sous-traitants ne serait pas particulièrement coûteuse. Rédiger un rapport de progrès annuel ne devrait pas nécessiter le recours à des experts, par exemple.

Enfin, lier la détention du label au respect de la législation en général est une exigence floue pour une petite entreprise, car celle-ci n'a souvent pas connaissance de l'ensemble de ses obligations légales. Viser certaines de ces obligations a l'avantage de lui conférer des buts bien déterminés. C'est une fonction d'information qu'a la labellisation.

Mme Anne Peeters ajoute que le label est un simple outil, qui doit faire partie d'une batterie de mesures. La promotion de la RSE ne doit pas se limiter à un label.

Elle souligne l'intérêt que la RSE éveille auprès des petits commerces, avant tout en raison de l'attrait de ce concept pour la clientèle. Intégrer la RSE dans le business plan rehausse l'image de marque. Cependant, beaucoup de PME n'osent pas proclamer qu'elles se fixent de tels objectifs, car les conséquences seraient très fâcheuses si elles étaient prises en défaut. De telles répercussions sont moins graves quand il s'agit d'un multinationale.

Mme Peeters croit savoir que l'Organisation internationale du Travail tient une base de données relative aux normes sociales et environnementales. De même, la Commission européenne disposerait également d'une base de données semblable.

Quant à savoir s'il est préférable de prévoir un label général ou spécifique, l'intervenante estime que ce choix dépend des acteurs à qui le label s'adresse et des objectifs poursuivis. Elle ajoute qu'il arrive qu'un cas spécifique survenant dans une entreprise, mettant sa responsabilité sociétale en lumière, mène à une réflexion générale sur sa ligne de conduite. Par exemple, un incident raciste à l'égard d'une femme de ménage dans un hôpital public a donné lieu à une refonte complète de la politique des ressources humaines.

Op de vraag van de heer Doulkeridis over de omvang van de domeinen waarop het label betrekking heeft, bevestigt de heer Lewkowicz dat een gespecialiseerd label het voordeel heeft dat het efficiënt is. Daarom focussen steeds meer internationale labels op bepaalde doelstellingen. Een algemener label voert de houder daarentegen mee in een ambitieuze dynamiek, die de consument trouwens meer aanspreekt.

Om de getrouwheid van het label te verbeteren naar gelang van de evolutie van de onderneming, zou de wetgever de beursindex Footsie for good (FTSE4Good) als voorbeeld kunnen nemen. Om daarin opgenomen te worden en te blijven, moet de onderneming regelmatig aan door een comité gestelde en steeds uitgebreidere eisen voldoen.

De certificering van de onderaannemers zou niet al te duur zijn. Om een jaarlijks vooruitgangsverslag te schrijven, zou men bijvoorbeeld geen deskundigen in de arm moeten nemen.

De koppeling van een label aan de inachtneming van de wetgeving in het algemeen is een vage eis voor een kleine onderneming omdat die vaak geen weet heeft van alle wettelijke verplichtingen. Op sommige van die verplichtingen focussen heeft het voordeel dat welbepaalde targets worden gesteld. Labelling heeft een voorlichtingstaak.

Mevrouw Anne Peeters poneert dat het label een eenvoudig instrument is dat deel moet uitmaken van een waaijer van maatregelen. Het promoten van MVO moet verder gaan dan een label.

Zij onderstreept het belang dat MVO wekt bij de kleine handelszaken, vooral wegens de aantrekkingskracht van het concept op het clientèle. MVO inbedden in het businessplan bevordert het imago. Vele KMO's durven niet zeggen dat ze dergelijke doelstellingen hebben want de gevolgen zouden zeer erg zijn als ze die niet zouden halen. Zulke gevolgen zijn minder erg voor een multinational.

Mevrouw Peeters meent te weten dat de Internationale Arbeidsorganisatie een databank bijhoudt met de sociale en de milieunormen. De Europese Commissie zou ook over een soortgelijke databank beschikken.

De keuze voor een algemeen of een specifiek label laat de spreker liever over aan de actoren voor wie het label bestemd is en laat ze liever afhangen van de doelstellingen. Het gebeurt dat een specifiek geval in een bedrijf, dat aan maatschappelijk verantwoord ondernemen doet, tot een algemene brainstorming over zijn gedragscode leidt. Een racistisch incident ten aanzien van een kuisvrouw in een openbaar ziekenhuis heeft bijvoorbeeld tot een diepgaande hervorming van het humanresourcesbeleid geleid.

Réunion du 28 mai 2008

3.a. Exposé de M. Thomas Dodd, DG Entreprises de la Commission européenne

M. Thomas Dodd commence par faire mention du fait qu'il aborde la proposition principalement du point de vue des PME, car c'est avec ce groupe que son institution a le plus d'expérience directe.

Tout d'abord, il souligne qu'une initiative sur le plan de la responsabilité sociétale des entreprises lui semble opportune, de par l'importance que la RSE a déjà prise et de par le fait que le marché y est de plus en plus ouvert. En outre, nombre de PME vont déjà au-delà de la phase de sensibilisation et sont demandeuses d'un accompagnement pour la mise en pratique de la RSE.

Le niveau local et régional semble être celui qui connaît le plus de succès en matière d'encouragement de la RSE auprès des PME. Ceci s'explique par le fait que les responsables de PME s'identifient davantage à leur ville ou à leur région. De plus, les problèmes liés à la RSE sont souvent, pour les PME, des problèmes locaux ou régionaux.

La promotion des réseaux entre les entreprises, telle que mentionnée dans la proposition, est un élément particulièrement positif. Outre les chambres de commerce et les organisations sectorielles ou patronales, ce sont principalement les autres entreprises qui influencent les PME. Si une PME s'engage dans une démarche de RSE, les PME comparables seront amenées à faire de même. La promotion des réseaux et des échanges entre PME semble donc être une plus-value.

A quel point la proposition est-elle adaptée aux besoins et aux demandes des PME ? Le fait que la procédure serait gratuite pour les entreprises de petite taille est bien évidemment fort important, dans la mesure où le coût d'une telle procédure ou sa perception est souvent de nature à former une barrière pour ce type d'entreprise. Le fait que le label et les exigences qu'il comporte soient modulés selon la taille de l'entreprise est également pertinent et réaliste.

Par contre, la procédure à suivre donne des apparences bureaucratiques, ce qui ne manquera pas de freiner certaines entreprises. La formalisation des engagements dans un contrat passé avec le gouvernement laisserait penser que l'entreprise sera contrôlée. La commission pourrait envisager de diminuer l'implication des autorités publiques. Par ailleurs, le fait que le « Bruxelles Label » englobe tous les aspects de la RSE pourrait effrayer des responsables de PME, qui craindraient de ne pouvoir répondre à l'ensemble des critères des domaines de la RSE. Peut-être faudrait-il donc envisager de fractionner le label et de permettre aux entreprises de s'inscrire uniquement dans certains domaines de la RSE, ou encore d'organiser le label par paliers.

Enfin, il faut être conscient que le comportement des consommateurs est un élément déterminant pour l'engage-

Vergadering van 28 mei 2008

3.a. Uiteenzetting van de heer Thomas Dodd, DG Ondernemingen van de Europese Commissie

De heer Thomas Dodd begint met de melding dat hij het voorstel voornamelijk vanuit het standpunt van de KMO's benadert, want het is met die groep dat zijn instelling de meest directe ervaring heeft.

Op de eerste plaats onderstreept hij dat een initiatief op het vlak van het maatschappelijk verantwoord ondernemen van de bedrijven hem opportuun lijkt, gelet op het belang dat het MVO al heeft en het feit dat de markt er steeds meer voor openstaat. Bovendien gaan tal van KMO's al verder dan de fase van de bewustmaking en zijn zij vragende partij voor een begeleiding voor de uitvoering van het MVO.

Het lokale en gewestelijke niveau lijken het meest succes te hebben inzake bevordering van het MVO bij de KMO's. Dat wordt verklaard door het feit dat de bedrijfsleiders van de KMO's zich meer vereenzelvigen met hun stad of regio. Bovendien zijn de problemen die verband houden met het MVO vaak voor de KMO's lokale of regionale problemen.

De bevordering van de netwerken tussen de bedrijven, zoals vermeld in het voorstel, is bijzonder positief. Naast de kamers van koophandel en de sectorale of vakbondsorganisaties, zijn het voornamelijk de andere bedrijven die een invloed hebben op de KMO's. Als een KMO in een MVO-procedure stapt, zullen soortgelijke KMO's geneigd zijn om hetzelfde te doen. De bevordering van de netwerken en de uitwisseling tussen de KMO's lijkt dus een meerwaarde te hebben.

In welke mate is het voorstel aangepast aan de noden en de vragen van de KMO's ? Het feit dat de procedure gratis zou zijn voor de kleine ondernemingen is natuurlijk uitermate belangrijk, omdat de kost van een dergelijke procedure of de indruk dat de kost hoog is, vaak een hinderpaal is voor dat soort onderneming. Het feit dat het label en de daarmee gepaard gaande vereisten aangepast worden aan de omvang van het bedrijf is ook pertinent en realistisch.

De te volgen procedure heeft echter bureaucratische kenmerken, wat bepaalde bedrijven zeker zal afremmen. Het formeel vastleggen van de verbintenissen in een overeenkomst met de regering zou de indruk wekken dat het bedrijf gecontroleerd zal worden. De commissie zou kunnen overwegen om de betrokkenheid van de overheid te verminderen. Het feit dat het « Brussels Label » alle aspecten van het MVO omvat, zou de bedrijfsleiders van de KMO's kunnen afschrikken omdat zij zouden kunnen vrezen dat zij niet aan alle criteria van de domeinen van het MVO kunnen voldoen. Misschien moet er overwogen worden om het label op te splitsten en de bedrijven de kans te geven zich enkel te profileren op bepaalde vlakken van het MVO, of misschien moet het label in niveaus worden opgesplitst.

Tot slot dient men zich ervan bewust te zijn dat het gedrag van de consumenten een bepalend element is voor het

ment d'une entreprise. Si le label influence le comportement des consommateurs, les entreprises seront fort logiquement amenées à s'inscrire dans cette démarche. Il faudra donc prévoir les moyens pour informer les consommateurs de l'existence et de la signification du label.

3.b. Exposé de M. Gabriel Torres, de Bruxelles Environnement

M. Gabriel Torres rappelle que l'IBGE a créé il y a près de dix ans le label « Entreprise écodynamique », une reconnaissance officielle de la mise en place d'un management environnemental au sein de l'entreprise. Il n'y a pour l'instant toujours pas de texte légal concernant ce label, mais il devrait voir le jour d'ici peu. Il faudra alors examiner comment le label « Entreprise écodynamique » pourra s'articuler avec le label « Bruxelles Label ».

Le label « Entreprise écodynamique » s'adresse à toutes les entreprises, quels que soient leur statut, leur secteur d'activité ou leur taille, pour peu qu'elles possèdent un site en Région de Bruxelles-Capitale.

Le but du label est d'améliorer de façon continue la gestion de l'entreprise pour que son activité ait une incidence moindre sur l'environnement.

La procédure d'obtention du label est la suivante. Il est d'abord demandé à l'entreprise de s'engager formellement, par la signature d'une charte, à diminuer son incidence sur l'environnement. L'entreprise bénéficie ensuite d'un accompagnement gratuit. Après une période de maximum deux ans, l'entreprise dépose un dossier de candidature qui est soumis à l'analyse et à la vérification de Bruxelles-Environnement. A l'appui du rapport de cet organisme, un jury statue sur la labellisation. Le label qui est alors attribué à l'entreprise comporte une, deux ou trois étoiles en fonction des efforts fournis et est valable trois ans. Ce label est évolutif dans la mesure où l'entreprise doit, durant les trois années de la labellisation, continuer à mettre en œuvre de nouvelles actions environnementales. Le seul avantage qu'offre la labellisation actuellement est de pouvoir intégrer ce label dans le marketing de l'entreprise (logo apposé sur les documents issus de l'entreprise, par exemple) et d'être annexé à des offres de marché. Aujourd'hui, 92 sites d'entreprises sont labellisés à Bruxelles.

On a pu constater que lorsqu'une entreprise active dans un secteur bien particulier est labellisée, les autres entreprises actives dans le même secteur économique se manifestent afin de pouvoir être labellisées à leur tour.

Le fait de souscrire à un label constitue une surcharge de travail pour une entreprise. Il est donc important de soutenir une entreprise qui désire s'engager, par la mise à disposition de consultants ou de documents reprenant les expériences des entreprises labellisées, en fonction de thèmes donnés.

engagement van een bedrijf. Indien het label invloed heeft op het gedrag van de consumenten, zullen de bedrijven logsicherwijze gemotiveerd raken om in het proces te stappen. Men moet dus de nodige middelen aanreiken om de consumenten te informeren over het bestaan en de betekenis van het label.

3.b. Uiteenzetting van de heer Gabriel Torres van Brussel Leefmilieu

De heer Gabriel Torres herinnert eraan dat het BIM bijna tien jaar geleden het label « ecodynamisch bedrijf » heeft ingevoerd, een officiële erkenning van het voeren van een milieubeleid binnen het bedrijf. Er is nog altijd geen wettekst voor dat label, maar die zou binnenkort het licht moeten zien. Dan zal onderzocht moeten worden hoe het label « ecodynamisch bedrijf » gecombineerd kan worden met het « Brussels Label ».

Het label « ecodynamisch bedrijf » richt zich tot alle bedrijven ongeacht hun statuut, activiteitssector of omvang, op voorwaarde dat zij een vestiging in het Gewest hebben.

Het label strekt ertoe om op permanente wijze het beheer van het bedrijf zo te verbeteren dat de gevolgen voor het milieu zoveel mogelijk beperkt worden.

Het label kan op de volgende manier verkregen worden. Eerst wordt het bedrijf gevraagd zich op formele wijze ertoe te engageren – door de ondertekening van een handvest – zijn impact op het milieu te verminderen. Het bedrijf wordt vervolgens gratis begeleid. Na maximum twee jaar, dient het bedrijf een dossier in om zich kandidaat te stellen. Dat wordt door Brussel Leefmilieu geanalyseerd en nagekeken. Op basis van het verslag van dat orgaan, beslist een jury over de labeltoekenning. Het label krijgt een, twee of drie sterren naargelang de geleverde inspanningen en is drie jaar geldig. Het label evolueert omdat het bedrijf in de loop van de drie jaren van het label, steeds nieuwe milieuocties op touw moet zetten. Het enige voordeel van het label vandaag is dat het uitgespeeld kan worden in de marketing van het bedrijf (logo op de documenten van het bedrijf bijvoorbeeld) en als bijlage bij de offertes gevoegd kan worden. Vandaag hebben 92 bedrijfssites in Brussel het label.

Men heeft kunnen vaststellen dat, als een bedrijf dat in een bijzondere sector actief is een label krijgt, de andere bedrijven in dezelfde economische sector hun best doen om het label ook te krijgen.

Een label betekent voor een bedrijf extra werk. Het is dus belangrijk om een bedrijf dat die verbintenis wil aangaan te steunen via de terbeschikkingstelling van consultants of documenten met de ervaringen van bedrijven die het label al hebben, naargelang bepaalde domeinen.

Le succès du label « Entreprise écodynamique » s'explique, entre autres, par l'aide qui est offerte à l'entreprise et par la progressivité du label. Il est relativement aisé de décrocher sa première étoile, ce qui encourage l'entreprise à aller plus loin.

3.c. Exposé de M. Philippe Van Muylder, secrétaire général de la FGTB Bruxelles

M. Philippe Van Muylder explique que l'idée d'une éthique d'entreprise est déjà assez ancienne et qu'elle nous vient des Etats-Unis. Le but initial était d'améliorer le climat interne de l'entreprise, afin qu'il soit propice à la croissance de la productivité de l'entreprise et de ses marges bénéficiaires. Dans ce cadre de pensée, l'éthique est performante et fait vendre. C'est ce qui a été surnommé la « markéthique », mariage entre le marketing et l'éthique.

Cette vision de l'éthique n'a pas échappé aux auteurs de la proposition. Il s'agit en effet d'octroyer des garanties valorisables aux entreprises, de leur permettre d'être concurrentielles et d'accroître leur rentabilité. La RSE y est décrite comme un investissement et un élément de gestion de l'entreprise. L'idée est donc en quelque sorte la réconciliation des trois P : « People », « Planet », « Profit ».

M. Van Muylder considère cependant que cette réconciliation n'est qu'un mythe. Faire coïncider les intérêts des gens, de la planète et des actionnaires est une utopie. L'éthique d'entreprise relève plus du marketing que de la morale.

L'orateur fait une abondante référence à l'ouvrage « Le capitalisme est-il moral ? », d'André Comte-Sponville. Selon cet auteur, quatre ordres cohabitent dans la société, à savoir l'ordre économique, technique et scientifique, l'ordre politique et juridique, l'ordre de la morale et l'ordre de l'amour. Cette analyse fait apparaître que le capitalisme, relevant du premier ordre, se pose la question de savoir ce qui est possible, mais pas de savoir ce qui est bien. Une entreprise n'a donc pas de morale, mais des intérêts, des clients et des contraintes.

La FGTB ne demande pas aux employeurs d'être vertueux, car ce serait se tromper d'ordre, mais d'être performants et de créer des emplois. Comte-Sponville ajoute néanmoins que c'est précisément parce qu'il n'y a pas de morale de l'entreprise qu'il faut une morale dans l'entreprise, par le biais des travailleurs et des dirigeants. C'est ici qu'une ordonnance comme celle-ci trouve sa place. Dans la mesure où ce sont les dirigeants d'entreprises et non les entreprises elles-mêmes qui doivent être socialement responsables, M. Van Muylder invite la commission à réfléchir au titre de la proposition, ainsi qu'à l'objet de la labellisation : les entreprises, les produits ou les dirigeants d'entreprises.

Het succes van het label « ecodynamisch bedrijf » wordt onder andere verklaard door de steun die aan het bedrijf gegeven wordt en de progressiviteit van het label. Het is tamelijk makkelijk om een eerste ster binnen te rijden, wat het bedrijf ertoe aanzet verder te gaan.

3.c. Uiteenzetting van de heer Philippe Van Muylder, secretaris-generaal van het Brusselse ABVV

De heer Philippe Van Muylder zegt dat het idee van bedrijfsethiek tamelijk oud is en dat het komt overgewaaid uit de Verenigde Staten. Het oorspronkelijke doel was het interne klimaat in het bedrijf te verbeteren om de groei van de productiviteit en de winstmarges te stimuleren. In het kader van die manier van denken, is ethiek efficiënt en krikt het de verkoopcijfers op. Dat is wat men « markethiek » is gaan noemen, een samentrekking van marketing en ethiek.

Die visie op de ethiek is de indieners van het voorstel niet ontgaan. Het gaat er immers om de bedrijven garanties te geven die te gelde gemaakt kunnen worden en hun de kans te bieden concurrentieel te zijn en hun rendabiliteit te verhogen. Het MVO wordt er omschreven als een investering en een element in het beheer van het bedrijf. Het idee bestaat er dus in de drie P's te verzoenen, te weten « People », « Planet » en « Profit ».

De heer Van Muylder vindt echter dat dergelijke verzoening slechts een mythe is. De belangen van de mensen, de planeet en de aandeelhouders met elkaar verzoenen is een utopie. Bedrijfsethiek is meer marketing dan moraal.

De spreker verwijst uitvoerig naar het werkstuk « Le capitalisme est-il moral ? » van André Comte-Sponville. Volgens die auteur bestaan er vier orden in de maatschappij, te weten de economische orde, de technische en wetenschappelijke orde, de politieke en juridische orde, de orde van de moraal en de liefde. Uit die analyse blijkt dat het kapitalisme, dat tot de eerste orde behoort, zich de vraag stelt wat mogelijk is maar niet wat goed is. Een bedrijf heeft dus geen moraal, maar belangen, klanten en verplichtingen.

Het ABVV vraagt de werkgevers niet om deugdzaam te zijn – want dan vergist men zich van orde – maar wel om efficiënt te zijn en werk te creëren. Comte-Sponville voegt er wel aan toe dat precies het ontbreken van bedrijfsethiek noopt tot ethiek in het bedrijf, via de werknemers en de bedrijfsleiders. Het is in dat kader dat er nood is aan een ordonnantie zoals deze. Vermits de bedrijfsleiders en niet de bedrijven zelf maatschappelijk verantwoord moeten ondernemen, verzoekt de heer Van Muylder de commissieleden na te denken over het opschrift van het voorstel, alsook over het voorwerp van het label : de bedrijven, de producten of de bedrijfsleiders.

M. Van Muylder expose ensuite quelques remarques ponctuelles. Comme M. Lewkowicz, il appelle à obliger le gouvernement à motiver sa décision s'il s'écarte de l'avis du comité. Requérir le respect de l'ensemble de la législation prête à réfléchir : c'est à la fois énorme et peu ambitieux. Coupler les aides à l'expansion économique au niveau de RSE est une idée intéressante. La RSE ne se substitue pas au cadre normatif. Il faut être conscient qu'il existe un réel danger qu'à terme, la « soft law » ne remplace la législation existante, même si les auteurs de la proposition ont pris soin de mentionner que ce ne peut pas être le cas.

L'intérêt qui est porté à la contribution des entreprises au développement durable et en particulier aux investissements y afférant est appréciable. Le fait que cette régulation ne se substitue pas au dialogue social, comme cela est clairement mentionné dans la proposition, est primordial. Mais comment l'organiser concrètement ? La labellisation ne peut avoir pour effet de réduire les syndicats au silence, ne serait-ce qu'en raison de l'opinion du public ou des responsables politiques qui considéreraient une grève comme illégitime. Les organisations syndicales seront-elles associées au contrôle du label ? Un consensus entre les acteurs de l'entreprise, tels que le personnel et les actionnaires, est un élément important dans la RSE, mais est-il réellement possible ? La RSE peut donner l'idée fallacieuse d'un consensus unanime dans l'entreprise. Or, sur bien des points, les intérêts de l'actionnariat et des travailleurs sont divergents. Enfin, M. Van Muylder doute que la Région ait les ressources financières suffisantes pour développer pleinement le « Bruxelles Label », au vu des charges qui pèsent sur elle, en particulier concernant l'emploi.

3.d. Exposé de M. Olivier Willockx, administrateur délégué de BECI (Chambre de commerce – Union des entreprises de Bruxelles)

M. Olivier Willockx affirme d'emblée que la notion de responsabilité sociétale des entreprises pourrait sans doute se passer d'une législation pour faire florès. Il en veut pour preuve le label Entreprise écodynamique, qui s'est développé progressivement et assez librement, sans base légale. Il est bien entendu utile de promouvoir la RSE, mais une ordonnance est-elle l'outil le meilleur pour ce faire ?

D'autre part, la proposition d'ordonnance porte-t-elle un titre adéquat ? Afficher le nom de Bruxelles sur un label risque d'être refusé par la Commission européenne, qui est réticente à l'emploi d'appellations de localité ou de région dans les certifications. D'autant qu'un tel titre n'évoque pas en soi la RSE.

M. Willockx s'inquiète également de la prolifération des prix et des distinctions existant en Région bruxelloise. Certes, l'image de marque de Bruxelles et, partant, du « made in Brussels » est excellente, mais il n'en faudrait pas moins

De heer Van Muylder heeft nog enkele andere opmerkingen. Zoals de heer Lewkowicz, roept hij op om de regering te verplichten haar beslissing te motiveren wanneer zij afwijkt van het advies van het comité. De naleving van de hele wetgeving vragen stemt tot nadenken : het is enorm veel werk en tegelijk weinig ambitieus. De steun voor de economische expansie op het niveau van het MVO koppelen is een interessant idee. Het MVO vervangt het normatieve kader niet. Er bestaat een reëel gevaar dat, op termijn, de « soft law » de bestaande wetgeving vervangt, ook al hebben de indieners van het voorstel ervoor gezorgd te vermelden dat zulks niet het geval mag zijn.

De aandacht voor de bijdrage van de bedrijven aan de duurzame ontwikkeling, inzonderheid aan de investeringen die daar verband mee houden, is lovenswaardig. Het feit dat die regels de sociale dialoog niet vervangen, zoals duidelijk aangetoond wordt in het voorstel, is van primordiaal belang. Maar hoe zal men concreet handelen ? Het label mag niet tot gevolg hebben dat de vakbonden monddood gemaakt worden, met het argument dat de publieke opinie of de verantwoordelijke politici een staking als onverantwoord zouden beschouwen. Zullen de vakbonden zeggenschap hebben bij de controle op het label ? Een consensus tussen de actoren van het bedrijf, zoals het personeel en de aandeelhouders, is een belangrijk element in het MVO, maar is dat echt mogelijk ? Het MVO kan het bedrieglijke beeld ophangen van een unanieme consensus in het bedrijf. Op tal van punten lopen de belangen van de werknemers en de aandeelhouders evenwel uiteen. De heer Van Muylder betwijfelt tot slot dat het Gewest genoeg geld heeft om het « Brussels Label » volop te promoten gelet op de lasten die het moet dragen, inzonderheid op het vlak van de werkgelegenheid.

3.d. Uiteenzetting van de heer Olivier Willockx, gedelegeerd bestuurder van BECI (kamer van Koophandel – Verbond van Ondernemingen van Brussel)

De heer Olivier Willockx zegt dat het begrip maatschappelijk verantwoord ondernemen waarschijnlijk geen wetgeving nodig zou hebben om opgang te maken. Het ecodynamisch label, dat zich geleidelijk en nogal vrij heeft ontwikkeld zonder rechtsgrond, bewijst dat. Het is uiteraard nuttig om het MVO te promoten, maar is een ordonnantie de beste weg om dat te doen ?

Heeft het voorstel van ordonnantie anderzijds een gepast opschrift ? De naam van Brussel op een label plaatsen zou door de Europese Commissie kunnen worden geweigerd omdat ze gekant is tegen het gebruik van benamingen van plaatsen of regio's in de certificeringen. Bovendien verwijst het opschrift op zich niet naar het MVO.

Het verontrust de heer Willockx ook dat de prijzen en onderscheidingen in het Brussels Gewest de pan uitrijzen. Het imago van Brussel en van « made in Brussels » zijn uitstekende opstapjes maar er zou niettemin veel geld moe-

déboursier des montants énormes pour qu'un « Bruxelles label » convainque une entreprise étrangère d'accorder sa préférence à une entreprise auréolée de ce label.

Par ailleurs, le comité d'avis est constitué d'un trop grand nombre de personnes, ce qui pourrait refroidir l'enthousiasme des PME. Cette lourdeur est contraire à l'objectif poursuivi, à savoir lancer les entreprises sur le chemin de la RSE, en briguant in fine des certifications internationales, qui ont une autorité incontestable.

Le risque de musellement des syndicats qui inquiète M. Van Muylder doit être nuancé. M. Willockx ne voit en quoi le droit de grève est menacé par la RSE.

Les sanctions pénales contenues dans la proposition sont un autre élément dissuasif. Puisque les peines de prison sont de toute façon vouées à ne jamais être appliquées, autant les ôter de la proposition.

L'entreprise doit disposer de voies de recours si son label lui est retiré, à tout le moins le droit d'être entendu, et doit pouvoir se défendre d'éventuels usages impropres qu'un tiers ferait du label qu'elle a obtenu. La responsabilité sociétale ne doit pas interférer sur d'autres responsabilités, civile ou pénale.

Les administrations et les entreprises publiques participeront-elles au « Bruxelles label » ? Ce serait judicieux, car leurs préoccupations vis-à-vis de la RSE ne sont pas toujours ardentes. Les pouvoirs publics doivent être cohérents et s'efforcer de montrer l'exemple.

Enfin, M. Willockx souligne qu'une initiative visant à ce que les petites entreprises prennent conscience de leur responsabilité sociétale – objectif qui est pleinement partagé par l'intervenant – doit impérativement être progressive.

3.e. Exposé de M. Benoît van Grieken, chargé de responsabilité sociétale chez Randstad et membre de Business & Society Belgium

M. Benoît van Grieken, s'exprimant à titre personnel, pointe les faiblesses inhérentes aux labels : le foisonnement, dans lequel les labels locaux subissent une certaine méfiance, et le caractère statique. Les labels portant sur des produits ont un attrait médiocre par rapport aux labels attachés à des entités.

Pour remporter du succès, le label ne doit pas être perçu comme un moyen de contrôle, mais comme un soutien public à une démarche volontaire, dépassant les obligations légales. Il doit reposer sur un rapport de confiance et non sur des contraintes trahissant de la méfiance. Il doit aussi

ten worden uitgegeven opdat een Brussels label een buitenlandse onderneming ervan overtuigt om haar voorkeur te geven aan een onderneming met zo een label.

Bovendien is het adviescomité samengesteld uit een te groot aantal personen, wat het enthousiasme van de KMO's zou kunnen afkoelen. Die rompslomp gaat in tegen het nastreefde doel, te weten de ondernemingen op de weg zetten van het MVO door in fine te dingen naar internationale certificeringen die een onbetwistbare status hebben.

Het gevaar dat de vakbonden worden gemuilkorfd, wat de heer Van Muylder bezorgd maakt, moet worden genuanceerd. De heer Willockx ziet niet in waarom het stakingsrecht wordt bedreigd door het MVO.

De straffen vervat in het voorstel zijn een ander ontrafend gegeven. Omdat gevangenisstraffen hoe dan ook nooit zullen worden toegepast, kunnen ze beter uit het voorstel worden weggelaten.

De onderneming moet in beroep kunnen gaan als het label wordt ingetrokken, op zijn minst het recht hebben om gehoord te worden en moet zich kunnen verdedigen tegen eventueel oneigenlijk gebruik dat een derde zou maken van het label dat zij gekregen heeft. De maatschappelijke verantwoordelijkheid mag geen invloed hebben op andere verantwoordelijkheden, burgerlijke of strafrechtelijke.

Zullen de besturen en de openbare ondernemingen opteren voor het Brussels label ? Dat zou verstandig zijn want hun verzuchtingen ten aanzien van het MVO zijn niet altijd groot. De overheid moet consequent zijn en het voorbeeld geven.

Ten slotte onderstreept de heer Willockx dat een initiatief om de kleine ondernemingen ertoe aan te zetten bewust te worden van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid – een doel dat ten volle wordt gedeeld door de spreker – progressief moet zijn.

3.e. Uiteenzetting van de heer Benoît van Grieken, belast met het maatschappelijk verantwoord ondernemen bij Randstad en lid van Business & Society Belgium

De heer Benoît van Grieken, die uit eigen naam spreekt, wijst op de zwakte van de labels : de overvloed waardoor de lokale labels op wantrouwen stuiten en het statische karakter. De labels voor producten hebben een matige aantrekkingskracht in vergelijking met de labels voor entiteiten.

Om succes te kennen, mag het label niet bekeken worden als een controlemiddel maar als een openbare steun voor een vrijwillig initiatief, los van wettelijke verplichtingen. Het moet berusten op vertrouwen en niet op verplichtingen die wantrouwen verraden. Het moet ook steunen op alge-

être fondé sur des lignes directrices générales plutôt que sur une série détaillée d'engagements. Enfin, il doit être développé sur un long terme, par-delà les changements de majorité au pouvoir, à l'appui de moyens assurés pour de longues échéances.

M. van Grieken souligne que l'intérêt marqué par la Région pour la RSE sera apprécié du monde économique, en ce sens qu'elle prend ses responsabilités normatives, avec la volonté d'améliorer les résultats des entreprises bruxelloises.

Toutefois, certains points de la proposition devraient être revus. A commencer par le terme de label, qui induit l'idée d'une photographie; des mots tels qu'engagement ou dynamique seraient plus heureux. Il serait également judicieux d'élargir la proposition aux entreprises publiques. La proposition se fonde beaucoup sur les rapports d'évaluation dressés par l'entreprise; or, à l'heure qu'il est, pratiquement aucune PME n'élabore ce type de rapport.

La proposition comporte par ailleurs quelques imprécisions, par exemple entre responsabilité sociale et responsabilité sociétale. Quid des obligations des fournisseurs ? Comment le respect des engagements de l'entreprise sera-t-il contrôlé ? Quel lien existe entre le « Bruxelles label » et le Plan régional de diversité ?

Inversement, le texte se montre parfois trop restrictif. Ainsi, exiger d'avoir recours aux seuls services d'Actiris (ce qui exclurait Bruxelles-Formation et le VDAB) ou de recruter des personnes issues d'un quartier bien déterminé peut avoir un effet décourageant.

Certains passages des développements ou du dispositif révèlent une méfiance à l'égard des entreprises. Celles qui ne se lancent pas dans la RSE ne doivent en tout cas être méprisées. M. van Grieken insiste pour que la Région adopte une attitude constructive et ne bride pas l'aspect volontaire et dynamique de la RSE.

3.f. Echange de vues

Mme Olivia P'tito remercie les intervenants de leur contribution. Elle leur assure que la proposition d'ordonnance a bien pour but de mettre en lumière les efforts déployés par les entreprises et de leur apporter le soutien de la Région. La RSE doit contribuer à la qualité des relations sociales dans l'entreprise et non être un prétexte à un refus de dialoguer avec les travailleurs. En outre, le « Bruxelles label » intégrera le label régional sur la diversité.

M. Dodd a évoqué des politiques comparables dans d'autres régions d'Europe; existe-t-il une étude à ce sujet ? Les lourdeurs bureaucratiques menaçant le « Bruxelles label » ont, selon elle, pu être contournées par le label

mene richtlijnen en niet op een omstandige reeks van verbintenissen. Ten slotte moeten de zaken op lange termijn worden bekeken, los van veranderingen van meerderheid aan het bewind, met middelen voor die lange termijn.

De heer van Grieken wijst erop dat het belang dat het Gewest hecht aan het MVO door de economische wereld zal worden gewaardeerd in zoverre ze normatieve verantwoordelijkheden neemt, met de wil om de resultaten van de Brusselse ondernemingen te verbeteren.

Sommige punten van het voorstel zouden echter moeten worden herzien. Te beginnen met het woord label, dat doet denken aan een foto. Woorden als verbintenis of dynamiek zouden beter passen. Het zou ook beter zijn om het voorstel van ordonnantie uit te breiden tot de overheidsbedrijven. Het voorstel steunt veel op de evaluatierapporten die door de onderneming zijn opgesteld. Op dit moment stelt vrijwel geen enkele KMO zo een rapport op.

Het voorstel bevat bovendien onduidelijkheden, bijvoorbeeld tussen sociale verantwoordelijkheid en het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Hoe zit het met de verplichtingen van de leveranciers ? Hoe zal worden gecontroleerd of de onderneming de verbintenissen nakomt ? Welk verband bestaat er tussen het Brussels label en het Gewestelijk Diversiteitsplan ?

Anderzijds is de tekst soms te beperkend. Eisen dat alleen Actiris wordt ingeschakeld (wat Bruxelles-Formation en de VDAB zou uitsluiten) of mensen uit een bepaalde wijk aanwerven kan een ontmoedigend effect hebben.

Sommige passages uit de toelichting of het dispositief wijzen op een wantrouwen ten aanzien van de ondernemingen. Zij die niet in het MVO-gebeuren stappen moeten in elk geval niet misprezen worden. De heer van Grieken dringt erop aan dat het Gewest een constructieve houding aanneemt en het vrijwillige en dynamische aspect van MVO niet aan banden legt.

3.f. Gedachtewisseling

Mevrouw Olivia P'tito bedankt de sprekers voor hun bijdrage. Zij verzekert hun dat het voorstel van ordonnantie wel degelijk de bedoeling heeft om de inspanningen van de ondernemingen in de verf te zetten en steun van het Gewest te geven. MVO moet de kwaliteit van de sociale relaties in de onderneming bevorderen en geen voorwendsel zijn om een dialoog te weigeren met de werknemers. Brussels label zal bovendien het gewestelijk diversiteitslabel opsloppen.

De heer Dodd heeft het gehad over vergelijkbaar beleid in andere regio's van Europa. Bestaat er een studie daarover ? De bureaucratische rompslomp die het Brussels label bedreigt kon, volgens de spreker, worden omzeild

Ecodynamique. Cependant, combien de PME participent à ce dispositif ? Le caractère intégré du label pourrait certes effrayer des entreprises, mais c'est précisément l'un de ses atouts. Il est entendu que ce cheminement est progressif et conserve une politique des « petits pas ».

La députée se dit convaincue qu'un label régional intéressera également des multinationales, même si elles ont déjà un label international sur le même objet, parce qu'elles affirmeront de la sorte leur ancrage bruxellois et leur intérêt pour Bruxelles. D'autre part, où en est le projet auquel M. Torres faisait allusion d'inscrire la charte du label Ecodynamique dans un texte normatif ? Quel lien existe-t-il entre ce label-là et les aides à l'expansion économique ?

Mme P'tito ne s'inquiète pas des montants que la Région pourra consacrer au « Bruxelles label ». Il faudra veiller avant tout à ce que les différentes administrations qui traiteront ces dossiers coordonnent leur action. Il est essentiel d'épargner aux entreprises des complications procéduriales.

Quant aux suggestions d'obliger le gouvernement à se conformer à l'avis du comité de labellisation, l'auteure de la proposition ne souhaite pas aller jusque là. En revanche, elle ne voit pas d'inconvénient à ce que le gouvernement doive motiver une décision divergente. Le texte sera par ailleurs précisé en ce sens que ce sont bien les entités qui sont labellisées et pourrait être complété afin d'inclure les entreprises publiques.

On ne peut qualifier la proposition en discussion de « soft law », car elle comporte des obligations dont la violation doit être efficacement sanctionnée. Mme P'tito convient que les distinctions et les engagements émanant directement des entreprises ne doivent pas pour autant être dénigrées.

Enfin, elle affirme qu'il n'y a aucun obstacle à l'utilisation du mot « Bruxelles » pour le label, qui est déjà exploité pour de multiples usages. D'autant plus que ce ne sont pas des produits qui sont visés.

Mme Danielle Caron considère que, vu la vitalité foisonnante du droit de l'environnement, la création d'un label Entreprise écodynamique est apparue comme une évidence. C'est une excellente préparation aux labels internationaux. En sera-t-il de même pour la RSE ? La Commission européenne encourage-t-elle l'instauration de labels tels que celui-ci ? Envisage-t-elle d'en instaurer un elle-même ?

Mme Julie de Groote estime que la Région n'est pas forcée de légiférer, mais que stimuler des tendances économiques bénéfiques paraît opportun. Puisqu'il s'agit d'encourager, la question centrale est de savoir si certaines obligations et certaines contraintes imposées par la proposition

door het ecodynamisch label. Hoeveel KMO's opteren er echter voor ? Het geïntegreerd karakter van het label zou de ondernemingen kunnen afschrikken maar dat is uitgerkend een van de troeven. En uiteraard gaat het over een geleidelijk proces en een stapsgewijs beleid.

De volksvertegenwoordiger is ervan overtuigd dat een gewestelijk label ook de multinationals zal interesseren, ook al hebben ze voor hetzelfde al een internationaal label, omdat ze zodoende hun verankering in Brussel en hun belangstelling voor Brussel zullen bevestigen. Anderzijds rijst de vraag hoever het staat met het plan waarop de heer Torres alludeerde om het handvest van het ecodynamisch label in te schrijven in een normatieve tekst. Welk verband bestaat er tussen dat label en de steun voor economische expansie ?

Mevrouw P'tito maakt zich geen zorgen over de bedragen die het Gewest zal kunnen besteden aan het Brussels label. Men zal er in de eerste plaats moeten voor zorgen dat de verschillende besturen die de dossiers behandelen hun werk coördineren. Het is van essentieel belang dat de ondernemingen niet met procedureproblemen af te rekenen krijgen.

Wat de suggesties betreft om de regering te verplichten om zich te voegen naar het advies van het labelcomité, wenst de indiener van het voorstel niet zo ver te gaan. Daarentegen ziet zij er geen graten in dat de regering een afwijkende beslissing moet motiveren. De tekst zal bovendien worden gepreciseerd, in die zin dat het de entiteiten zijn die een label krijgen; de tekst zou kunnen worden aangevuld om er de overheidsbedrijven in op te nemen.

Men kan het besproken voorstel niet als een soft law aanmerken omdat het verplichtingen bevat waarvan de schending doeltreffend moet worden bestraft. Mevrouw P'tito is het erover eens dat men niet denigrerend moet doen over de verbintenissen die direct uitgaan van de ondernemingen.

Ten slotte poneert ze dat er geen beletsel is dat voor het label het woord « Brussel » wordt gebruikt, dat overigens al voor meer dingen wordt gebruikt. Bovendien slaat het niet op producten.

Mevrouw Danielle Caron vindt dat het evident leek dat er een ecodynamisch label werd ingevoerd, gelet op het toenemende belang van het milieurecht. Het is een uitstekende voorbereiding op de internationale labels. Zal dat ook het geval zijn met het MVO ? Moedigt de Europese Commissie de invoering van zulke labels aan ? Overweegt ze om er zelf een in te voeren ?

Mevrouw Julie de Groote meent dat het Gewest niet wetgevend moet optreden maar dat het opportuun lijkt om weldoende economische trends te stimuleren. Daar het om aanmoedigen gaat, is de centrale vraag of sommige verplichtingen en beperkingen die door het voorstel worden

ne sont pas de nature à contrecarrer cet objectif. Mme de Groote souligne aussi qu'un label intégré n'a de sens que s'il est graduellement mis en œuvre par l'entreprise.

M. Gabriel Torres dit que les PME représentent un tiers des sites labellisés Ecodynamique. En ce qui concerne les aides à l'expansion économique, Bruxelles-Environnement est favorable à ce que la charte du label soit coulée dans un texte normatif, à l'instar du règlement européen relatif au label EMAS, et qu'elle puisse justifier un subside.

L'administration du label Ecodynamique requiert trois équivalents temps plein et coûte environ 120.000 EUR par an (50.000 EUR pour la promotion, 50.000 EUR pour l'accompagnement et 20.000 EUR pour les formations).

Les labels environnementaux sont nombreux en Europe, et généralement d'origine régionale. A Bruxelles, sur les sept ou huit entreprises labellisées EMAS ou ISO 14.000 (supranational), quatre ont ensuite reçu le label régional Ecodynamique.

M. Philippe Van Muylder enjoint le législateur régional à peaufiner le label qu'il prépare, sous peine que l'ordonnance reste lettre morte.

M. Benoît van Grieken conseille quant à lui de conserver une approche d'encouragement d'un processus continu d'amélioration. Il préconise de ne plus parler de label, mais de plan. Un futur label ISO 26.000 serait à l'étude; par contre, il n'est pas question d'un label RSE européen.

M. Christos Doulkeridis demande si Bruxelles-Environnement a estimé les motifs pour lesquels une entreprise renonce à solliciter le label Ecodynamique.

M. Gabriel Torres répond qu'il s'agit avant tout de la difficulté de consacrer du temps et des moyens pour constituer le dossier. Un label même simple suppose une analyse du fonctionnement de l'entreprise. L'accompagnement accordé à cet égard par Bruxelles-Environnement est inversement proportionnel à la taille de l'entreprise. Par ailleurs, le dossier de candidature sera revu afin d'être plus lisible et plus concis.

Poursuite de la discussion générale (réunion du 25 juin 2008)

Avant de poursuivre plus avant la discussion de la proposition d'ordonnance, Mme Olivia P'tito annonce que Mme Julie de Groote cosigne celle-ci.

A la suite des deux réunions consacrées à des auditions, Mme P'tito a déposé dix amendements à la proposition. Elle en expose les grandes lignes.

opgelegd niet tegen het doel ingaan. Mevrouw de Groote onderstreept ook dat een geïntegreerd label slechts zin heeft als het geleidelijk aan door de onderneming wordt verkregen.

De heer Gabriel Torres poneert dat de KMO's een derde uitmaken van de locaties met een ecodynamisch label. Inzake steun voor economische expansie, is Leefmilieu Brussel er voorstander van dat het handvest van het label in een normatieve tekst wordt ingebed, zoals de Europese verordening betreffende het EMAS-label, en dat het voor subsidies in aanmerking komt.

Het bestuur van het ecodynamisch label heeft drie voltijdse equivalenten in dienst en kost ongeveer 120.000 euro per jaar (50.000 euro voor de promotie, 50.000 euro voor de begeleiding en 20.000 euro voor de opleidingen).

Er zijn veel milieulabels in Europa en in het algemeen hebben ze een gewestelijke oorsprong. In Brussel hebben vier van de zeven of acht ondernemingen met een label EMAS of ISO 14.000 (supranationaal) daarna het gewestelijk ecodynamisch label gekregen.

De heer Philippe Van Muylder vraagt de gewestwetgever om het label dat hij voorbereidt te verfijnen, zoniet zal de ordonnantie dode letter blijven.

De heer Benoît van Grieken raadt aan om een continu verbeteringsproces te blijven aanmoedigen. Hij wil liever niet meer spreken van een label, maar van een plan. Een toekomstig ISO 26.000-label zou worden bestudeerd. Er is daarentegen geen sprake van een Europees MVO-label.

De heer Christos Doulkeridis vraagt of Leefmilieu Brussel een idee heeft waarom een onderneming géén ecodynamisch label wil aanvragen.

De heer Gabriel Torres antwoordt dat het in de eerste plaats gaat om de moeilijkheid om tijd en middelen te spenderen aan de samenstelling van een dossier. Een label, ook een eenvoudig, vergt een analyse van de werking van de onderneming. De begeleiding die Leefmilieu Brussel biedt is omgekeerd evenredig aan de grootte van de onderneming. Bovendien zal het kandidaatsdossier worden herzien om leesbaarder en beknopter te worden gemaakt.

Voortzetting van de algemene bespreking (vergadering van 25 juni 2008)

Alvorens de bespreking van het voorstel van ordonnantie voort te zetten, kondigt mevrouw Olivia P'tito aan dat mevrouw Julie de Groote het medeondertekent.

In het verlengde van de twee vergaderingen tijdens welke hoorzittingen zijn gehouden, heeft mevrouw P'tito tien amendementen op het voorstel ingediend. Ze licht de krachtlijnen ervan toe.

Il s'agit notamment d'assurer une cohérence avec les textes relatifs à la diversité en matière d'emploi dans les entreprises privées et dans la fonction publique, que la commission a adoptés la semaine précédente, ainsi qu'avec les autres labels régionaux. Le rôle du comité de labellisation est remanié. Une procédure préliminaire confidentielle est ajoutée à la proposition. Les dispositions concernant les incitants se réfèrent désormais à l'ordonnance sur l'expansion économique. La promotion du label est également revue, par l'introduction d'un rapport d'activités, d'une cérémonie annuelle de remise des labels et d'un site internet qui y sera dédié ainsi que la mise en place d'un réseau d'entreprises. Enfin, on parlera de retrait plutôt que de sanctions, sans développer les peines pénales encourues. Une procédure préalable au retrait est instaurée.

Mme Julie de Groote se réjouit du dépôt des amendements. Ils vont dans le bon sens. Il est maintenant clair que le label s'adresse à des entreprises et non à des produits. Le chapitre relatif aux sanctions n'est plus de nature à effrayer les petites entreprises. Les amendements soulignent que la responsabilité sociétale se construit progressivement, selon des volets qui ne sont généralement pas traités simultanément. De même, les labels régionaux, sur l'écologie et sur la diversité, n'en deviennent pas superflus, car ils sont valorisés dans le cadre du présent label.

Mme Danielle Caron éprouvait des réticences vis-à-vis de la proposition telle qu'elle a été déposée. Heureusement, elle a été retravaillée.

Il y avait entre autres un certain culot à attendre des entreprises privées qu'elles tendent vers une organisation exemplaire et vers une bonne gouvernance alors que les entreprises publiques échapperaient à cet exercice. Par ailleurs, il a sans doute été trop vite affirmé que le « Bruxelles label » serait un marche-pied pour accéder à des labels environnementaux d'envergure internationale, car il est avant tout consacré à l'économie et aux relations sociales. Le danger qui guette d'ailleurs ce label-ci, c'est la confusion entre ses différents volets. On pourrait avoir du mal à déterminer ce qu'il recouvre exactement.

Mme Caron prie enfin le ministre de veiller à la simplicité des démarches administratives qui entoureront le label.

Mme Brigitte De Pauw rejoint Mme Caron en ce que le label serait un bon moyen, en récompensant les efforts d'entreprises dynamiques, d'allier économie et environnement. Elle s'interroge cependant sur l'opportunité de multiplier les labels aux entreprises. Le gouvernement pourrait-il envisager de les unifier ?

Mme Marion Lemesre ne peut approuver un texte qui sent l'auto-satisfaction politique. La proposition avanta-

Het is inzonderheid de bedoeling om te zorgen voor coherentie tussen de teksten betreffende de diversiteit inzake tewerkstelling in de privébedrijven en in het openbaar ambt, die de commissie de vorige week heeft aangenomen, alsook voor coherentie met de andere gewestelijke labels. De rol van het labelcomité wordt herzien. In het voorstel wordt een voorafgaande vertrouwelijke procedure ingevoerd. De bepalingen betreffende de stimulerende maatregelen verwijzen voortaan naar de ordonnantie betreffende de economische expansie. Ook de promotie van het label wordt herzien, met de invoering van een activiteitenverslag, een jaarlijkse ceremonie waarbij de labels worden uitgereikt, een internetsite en de verwezenlijking van een bedrijvennetwerk. Er zal eerder sprake zijn van intrekking dan van straffen, zonder verder in te gaan in de opgelopen straffen. Er wordt een procedure ingevoerd die aan de intrekking voorafgaat.

Mevrouw Julie de Groote is ingenomen met de ingediende amendementen. Ze gaan de goede richting uit. Het is nu duidelijk dat het label betrekking heeft op bedrijven en niet op producten. Het hoofdstuk betreffende de straffen zal de kleine ondernemingen niet meer afschrikken. Uit de amendementen blijkt dat het maatschappelijk verantwoord ondernemen een proces is dat bestaat uit verschillende onderdelen die in het algemeen los staan van elkaar. De gewestelijke labels voor leefmilieu en diversiteit worden niet overbodig omdat ze in het kader van dit label te gelde worden gevaloriseerd.

Mevrouw Danielle Caron had twijfels over het voorstel zoals dat oorspronkelijk was ingediend. Gelukkig is het herwerkt.

Het was onder andere nogal gedurfd om van de privébedrijven te verwachten dat ze het goede voorbeeld zouden geven inzake organisatie en beleid terwijl de overheidsbedrijven daaraan zouden ontsnappen. Voorts ging men er ongetwijfeld te snel van uit dat Brussels label een opstap zou zijn naar leefmilieulabels met internationaal status aangezien het in de eerste plaats betrekking heeft op economie en sociale betrekkingen. Het gevaar dat dit label trouwens bedreigt is de verwarring tussen de verschillende onderdelen. Het zou onduidelijk kunnen zijn waarop het precies betrekking heeft.

Mevrouw Caron vraagt de minister toe te zien op de administratieve vereenvoudiging in het kader van dit label.

Mevrouw Brigitte de Pauw is het eens met mevrouw Caron, te weten dat het label een goed middel is, dat de inspanningen van dynamische bedrijven, die economie en leefmilieu met elkaar verzoenen, beloont. Zij heeft evenwel vragen bij de vele labels die aan de bedrijven kunnen worden toegekend. Zou de Regering niet kunnen overwegen om daar één label van te maken ?

Mevrouw Marion Lemesre kan zich niet scharen achter een tekst die neigt naar politieke zelfbevrediging. Het voor-

gera surtout les grandes et les moyennes entreprises, alors que les petites entités feront l'impasse sur le label, faute de temps à consacrer aux inévitables démarches administratives. Le « Bruxelles label » pourrait donc être discriminatoire. Mme Lemesre s'abstiendra lors du vote de cette proposition qui implique d'inutiles contraintes.

M. Jos Van Assche fustige également le côté bureaucratique qui caractérise principalement la proposition discutée. Il déplore que ce soit le gouvernement qui accorde le label. C'est un indice de politisation.

M. Serge de Patoul adresse au gouvernement une question inspirée par Mme De Pauw : pourrait-il rédiger un texte organisant un label unique aux entreprises bruxelloises ?

Mme Olivia P'tito répond à Mme Lemesre que la proposition est sans doute discriminatoire, mais positivement, c'est-à-dire en favorisant les entreprises qui mènent leurs activités dans un souci de développement durable à Bruxelles. De nombreux organismes publics se distinguent aussi dans ce domaine, d'ailleurs et elle donne lecture de quelques exemples consacrés récemment par un journal dédié au développement durable.

Le label se décompose en trois volets, à l'image du développement durable : l'économie, l'environnement et le social. Il s'agit d'être pour son entité plus exigeant que ce que requiert la législation. Le respect de la réglementation est attesté par un document. Le label a une géométrie variable, ce qui permet également aux petites entreprises d'entrer dans la dynamique. Les actions justifiant une accession au label ne sont pas répertoriées dans une liste; il faut encourager l'inventivité et l'initiative. C'est particulièrement important pour l'insertion socio-professionnelle.

Mme Danielle Caron ajoute qu'elle se félicite de la mise en lumière de l'identité bruxelloise des entreprises. On peut espérer que le « Bruxelles label » connaisse le succès du label « entreprise écodynamique », lequel est une préparation idéale à des certifications internationales et pourrait essayer à l'échelle européenne. Néanmoins, le présent label n'est pas encore clairement circonscrit. Le gouvernement devra, en exécutant l'ordonnance, veiller à assigner des objectifs clairs à ceux qui prétendent au label.

Mme Julie de Groote se défend de vouloir fusionner les labels. Ils ont leurs complémentarités. Imaginons qu'un fleuriste soit déjà titulaire du label « entreprise écodynamique ». Il recevra ipso facto le « Bruxelles label » quant au volet écologie. Quant au fleuriste voisin, qui n'avait nulle envie de briguer le premier label, en raison d'exigences trop astreignantes, mais qui choisirait par exemple de ne pas vendre de fleurs transportées par avion, serait éligible au « Bruxelles label ».

stel bevoordeligt vooral de grote en middelgrote bedrijven en benadeelt de kleine bedrijven die geen tijd hebben om alle noodzakelijke administratieve stappen van de procedure te doorlopen. Brussels label zou dus discriminerend kunnen zijn. Mevrouw Lemesre zal zich dus onthouden bij de stemming over dat voorstel dat onnodige verplichtingen stelt.

De heer Jos Van Assche hekelt eveneens de bureaucratistische kant van het besproken voorstel. Hij betreurt dat de regering het label zal toekennen. Dat is zet de deur open voor politisering.

De heer Serge de Patoul heeft een vraag voor de regering, geïnspireerd op wat mevrouw De Pauw heeft gezegd : kan de regering een tekst opstellen tot invoering van één label voor de Brusselse bedrijven ?

Mevrouw Olivia P'tito zegt ten behoeve van mevrouw Lemesre dat het voorstel ongetwijfeld discriminatie inhoudt, maar positieve discriminatie. Het bevoordeelt de ondernemingen die bij het uitvoeren van hun activiteiten oog hebben voor de duurzame ontwikkeling in Brussel. Vele overheidsorganen onderscheiden zich overigens ook op dat domein. Zij leest enkele recente krantenartikelen over duurzame ontwikkeling.

Het label omvat drie domeinen, net zoals de duurzame ontwikkeling : economie, leefmilieu en het sociale aspect. Het is de bedoeling om voor zijn entiteit veeleisender te zijn dan hetgeen de wetgeving vereist. De naleving van de regelgeving moet blijken uit een document. Het label heeft meerdere onderdelen, wat de mogelijkheid biedt om ook de kleine ondernemingen in de procedure te laten stappen. De acties die de mogelijkheid bieden om het label te verkrijgen worden niet in een lijst opgenomen; inventiviteit en initiatief moeten worden aangemoedigd. Dat is in het bijzonder belangrijk wat de socio-professionele inschakeling betreft.

Mevrouw Danielle Caron is verheugd over het feit dat de Brusselse identiteit van de ondernemingen in het verf wordt gezet. Men mag hopen dat het « Brussels label » evenveel succes zal kennen als het label « ecodynamische onderneming », wat een ideale opstap is naar internationale labels en erkenning op Europees vlak. Het huidige label is niettemin nog niet duidelijk omschreven. De regering zal, bij de uitvoering van de ordonnantie, duidelijke doelstellingen moeten vaststellen voor degenen die het label willen verkrijgen.

Mevrouw Julie de Groote is tegen het versmelten van labels. Ze zijn complementair. Een bloemist die al het label van « ecodynamische onderneming » heeft verkregen, zal ipso facto het « Brussels label » verkrijgen wat het ecologisch facet betreft. Zijn buurman-bloemist, die geen zin had om het eerste label te verkrijgen, omdat de eisen te streng waren, maar die zou verkiezen om geen bloemen te verkopen die per vliegtuig worden getransporteerd, zou toch in aanmerking komen voor het « Brussels label ».

Si toutes les entreprises faisaient ce genre d'avancées, apparemment modestes, la Région bruxelloise se porterait mieux.

Le ministre Benoît Cerexhe partage ce point de vue. Le « Bruxelles label » doit être une coupole surplombant les deux labels régionaux existants, celui sur la diversité et l'« écodynamique », dont le maintien est indiqué. Cette structure sera évaluée par la suite.

M. Serge de Patoul refuse de voir dans le « Bruxelles label » de la discrimination positive. Celui-ci engendrera un surcroît de paperasse, à laquelle seules s'attaqueront les entreprises les mieux informées. Cela confine au délit d'initié.

Mme Olivia P'tito rétorque que les dires de M. de Patoul sont graves et totalement hors propos. Elle poursuit en précisant que les amendements qu'elle a déposés ont précisément pour finalité d'étoffer la promotion du label. Le gouvernement aura à exploiter pleinement les canaux de diffusion que représentent les guichets d'économie locale, les centres d'entreprises, Atrium, etc.

III. Discussion des articles et votes

Intitulé de la proposition d'ordonnance

Mme Olivia P'tito présente l'amendement n° 1.

Vote

L'amendement n° 1, remplaçant l'intitulé de la proposition d'ordonnance, est adopté par 11 voix et 1 abstention.

Article 1er

Cet article n'appelle ni commentaire ni questions.

Vote

L'article 1er est adopté par 12 voix et 1 abstention.

Article 2

Mme Olivia P'tito présente les amendements n°s 2, 3 et 4.

Als alle ondernemingen dat soort van schijnbaar bescheiden stappen zouden ondernemen, dan zou dat het Brussels Gewest ten goede komen.

Minister Benoît Cerexhe deelt dat standpunt. Het « Brussels label » moet een koepellabel zijn dat de twee bestaande gewestelijke label overkoepelt, te weten dat betreffende de diversiteit en dat betreffende de « ecodynamische onderneming », die behouden blijven. Die gang van zaken zal later geëvalueerd worden.

De heer Serge de Patoul weigert het « Brussels label » te beschouwen als een instrument van positieve discriminatie. Het label zal de papierberg doen toenemen en daar zullen alleen de best ingelichte bedrijven het hoofd aan kunnen bieden. Dat neigt naar misbruik van voorkennis.

Mevrouw Olivia P'tito zegt dat de uitspraken van de heer de Patoul misplaatst zijn en totaal buiten proportie. Ze merkt op dat de amendementen die zij heeft ingediend er precies toe strekken om de promotie van het label te verfijnen. De regering zal ten volle de verspreidingskanalen moeten benutten, te weten de loketten voor de lokale economie, de bedrijvencentra, Atrium enzovoort.

III. Artikelsgewijze bespreking en stemmingen

Opschrift van het voorstel van ordonnantie

Mevrouw Olivia P'tito stelt amendement nr. 1 voor.

Stemming

Amendement nr. 1, dat het opschrift van het voorstel van ordonnantie vervangt, wordt aangenomen met 11 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 1

Dit artikel lokt geen commentaar of vragen uit.

Stemming

Artikel 1 wordt aangenomen met 12 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 2

Mevrouw Olivia P'tito stelt de amendementen nrs 2, 3 en 4 voor.

Votes

Les amendements n°s 2, 3 et 4 sont adoptés par 13 voix et 1 abstention.

L'article 2, tel qu'amendé, est adopté par 13 voix contre 1.

Article 3

Cet article n'appelle ni commentaire ni questions.

Vote

L'article 3 est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 4

Mme Olivia P'tito présente l'amendement n° 5.

Vote

L'amendement n° 5, remplaçant l'article 4, est adopté par 12 voix et 2 abstentions.

Article 5

Mme Olivia P'tito présente l'amendement n° 6.

Vote

L'amendement n° 6, remplaçant l'article 5, est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 6

Cet article n'appelle ni commentaire ni questions.

Vote

L'article 6 est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 7

Cet article n'appelle ni commentaire ni questions.

Stemmingen

De amendementen nrs 2, 3 en 4 worden aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 2, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

Artikel 3

Dit artikel lokt geen commentaar of vragen uit.

Stemming

Artikel 3 wordt aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 4

Mevrouw Olivia P'tito stelt amendement nr. 5 voor.

Stemming

Amendement nr. 5, dat het artikel 4 vervangt, wordt aangenomen met 12 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Artikel 5

Mevrouw Olivia P'tito stelt amendement nr. 6 voor.

Stemming

Amendement nr. 6, dat het artikel 5 vervangt, wordt aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 6

Dit artikel lokt geen commentaar of vragen uit.

Stemming

Artikel 6 wordt aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 7

Dit artikel lokt geen commentaar of vragen uit.

Vote

L'article 7 est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Intitulé du chapitre 6

Mme Olivia P'tito présente l'amendement n° 7.

Vote

L'amendement n° 7, remplaçant l'intitulé du chapitre 6, est adopté par 13 voix et 1 abstention.

Article 8

Mme Olivia P'tito présente les amendements n°s 8, 9 et 10.

Votes

Les amendements n°s 8, 9 et 10 sont adoptés par 13 voix et 1 abstention.

L'article 8, tel qu'amendé, est adopté par 13 voix et 1 abstention.

IV. Vote sur l'ensemble

L'ensemble de la proposition d'ordonnance, telle qu'amendée, est adopté par 13 voix et 1 abstention.

– Confiance est faite à la rapporteuse pour la rédaction du rapport.

La Rapporteuse,

Julie de GROOTE

Le Président,

Alain LEDUC

Stemming

Artikel 7 wordt aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Opschrift van hoofdstuk 6

Mevrouw Olivia P'tito stelt amendement nr. 7 voor.

Stemming

Amendement nr. 7, dat het hoofdstuk 6 vervangt, wordt aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 8

Mevrouw Olivia P'tito stelt de amendementen nrs 8, 9 en 10 voor.

Stemmingen

De amendementen nrs 8, 9 en 10 worden aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Artikel 8, aldus geamendeerd, wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

IV. Stemming over het geheel

Het voorstel van ordonnantie, aldus geamendeerd, wordt in zijn geheel aangenomen met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

– Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.

De Rapporteur,

Julie de GROOTE

De Voorzitter,

Alain LEDUC

V. Texte adopté par la commission**PROPOSITION D'ORDONNANCE****visant la promotion de
la responsabilité sociétale
dans les entreprises bruxelloises***Article 1er*

La présente d'ordonnance règle une matière visée à l'article 39 de la Constitution.

**CHAPITRE 1
Définitions***Article 2*

Pour l'application de la présente ordonnance, il y lieu d'entendre par :

- 1° Responsabilité sociétale des entreprises : le processus d'amélioration de la qualité dans le cadre duquel les entreprises intègrent de manière volontaire, systématique et cohérente des considérations d'ordre social, environnemental et économique dans leur gestion en concertation avec leurs parties prenantes;
- 2° « Bruxelles Label » : le label délivré par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale à l'entreprise socialement responsable par lequel elle informe le consommateur sur les qualités spécifiques qui la caractérisent;
- 3° Comité : le comité de labellisation pour une responsabilité sociale des entreprises qui est institué par la présente ordonnance;
- 4° Entreprise : les entreprises et les établissements de droit public ou de droit privé, les succursales, les sites d'activité de personnes physiques belges ou étrangères ou d'entreprises de droit belge ou étranger qui possèdent un siège social ou d'exploitation sur le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale;
- 5° Site d'activité : entité correspondant à un lieu occupé par une entreprise ainsi qu'à tous les équipements, infrastructures et matériaux y étant situés, et où cette entreprise exerce une responsabilité de gestion quant à des activités, produits ou services;
- 6° Gouvernement : le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale.

V. Tekst aangenomen door de commissie**VOORSTEL VAN ORDONNANTIE****tot bevordering van
het maatschappelijk verantwoord
ondernemen in de Brusselse bedrijven***Artikel 1*

Deze ordonnantie regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 39 van de Grondwet.

**HOOFDSTUK 1
Definities***Artikel 2*

Voor de toepassing van deze ordonnantie wordt verstaan onder :

- 1° Maatschappelijk verantwoord ondernemen : het proces waarbij bedrijven streven naar verbetering van de kwaliteit door op vrijwillige, systematische en coherente wijze economische, milieu- en sociale overwegingen op te nemen in de gehele bedrijfsvoering, in overleg met hun stakeholders;
- 2° « Brussels Label » : het label dat door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering wordt toegekend aan een bedrijf dat maatschappelijk verantwoord onderneemt en waardoor het de consument inlicht over de eigenschappen die specifiek zijn voor het bedrijf;
- 3° Comité : het labelcomité voor maatschappelijk verantwoord ondernemen dat via deze ordonnantie opgericht wordt;
- 4° Bedrijf : de bedrijven en de publiekrechtelijke of privaatrechtelijke instellingen, de filialen, de bedrijfsruimtes van Belgische of buitenlandse natuurlijke personen of van bedrijven naar Belgisch of buitenlands recht die een maatschappelijke of exploitatiezetel op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben;
- 5° Bedrijfsruimte : entiteit die overeenstemt met een plaats die door een bedrijf gebruikt wordt alsook met alle voorzieningen, elke infrastructuur en alle materiaal op die plaats, en waar dat bedrijf een beheersverantwoordelijkheid heeft inzake activiteiten, producten of diensten;
- 6° Regering : de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.

CHAPITRE 2
Champ d'application

Article 3

Le champ d'application de la présente ordonnance porte sur l'ensemble des entreprises dont le siège social ou un siège d'exploitation est situé en Région de Bruxelles-Capitale produisant des biens ou services sur le territoire de celle-ci.

CHAPITRE 3
**Création de « Bruxelles label »,
 critères et procédure d'octroi**

Article 4

§ 1er. – Il est créé un label intitulé « Bruxelles Label » que les entreprises peuvent utiliser dans leur promotion. « Bruxelles Label » est octroyé par le Gouvernement sur avis du comité.

§ 2. – Les conditions permettant d'octroyer « Bruxelles Label » et ses différents niveaux sont déterminés par arrêté délibéré en Gouvernement en tenant compte de la taille de l'entreprise.

Ces conditions d'octroi comprennent au moins le respect des critères suivants, outre le respect des lois et réglementations en vigueur :

- 1° avoir au moins un site d'activité en Région de Bruxelles-Capitale;
- 2° s'inscrire de manière volontaire dans une démarche de responsabilité sociale des entreprises à travers les volets ci-après qui sont cumulatifs et évolutifs :
 - A. Le volet économique prévoit le développement d'un management intégrant des démarches de qualité, de transparence et de santé et sécurité adaptées à l'entreprise :

La démarche « Qualité » de l'entreprise signifie que cette dernière s'engage à ce que sa politique de management interne s'inscrive dans une démarche d'amélioration permanente du processus à travers des objectifs, des analyses, des formations et des communications claires à l'égard de tous les acteurs de l'entreprise; ces communications portent tant sur le processus et ses objectifs généraux que sur les actions menées pour les atteindre et les délais y accordés.

La démarche « Transparence » de l'entreprise signifie qu'elle :

HOOFDSTUK 2
Toepassingsgebied

Artikel 3

Deze ordonnantie is van toepassing op alle bedrijven met een maatschappelijke of exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en die op het grondgebied ervan goederen produceren of diensten leveren.

HOOFDSTUK 3
**Invoering van een « Brussels Label »,
 toekenningscriteria en -procedure**

Artikel 4

§ 1. – Er wordt een label, genaamd « Brussels Label », ingevoerd dat de bedrijven kunnen gebruiken voor hun promotie. Het « Brussels Label » wordt toegekend door de Regering, op advies van het comité.

§ 2. – De voorwaarden voor de toekenning van het « Brussels Label » en de verschillende niveaus ervan worden bepaald bij een in de Regering overlegd besluit, rekening houdend met de grootte van het bedrijf.

Die toekenningsvoorwaarden impliceren op zijn minst dat niet alleen de vigerende wetten en regelgevingen worden nageleefd, maar ook dat de volgende criteria in acht worden genomen :

- 1° het bedrijf moet minstens één bedrijfsruimte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben;
- 2° het bedrijf stapt vrijwillig in een proces van maatschappelijk verantwoord ondernemen via de volgende onderdelen, die cumulatief en evolutief zijn :
 - A. Het economische onderdeel betekent dat het management processen op het vlak van kwaliteit, transparantie en gezondheid en veiligheid invoert die aangepast zijn aan het bedrijf :

Het subonderdeel « Kwaliteit » van het bedrijf betekent dat dit laatste zich ertoe verbindt om zijn intern managementbeleid in te bedden in een continu verbeteringsproces via doelstellingen, analyses, opleidingen en duidelijke communicatie met alle bedrijfsactoren; die communicatie heeft zowel betrekking op het proces en de algemene doelstellingen als op de acties die gevoerd worden om die doelstellingen te halen en op de termijnen die daartoe vastgesteld zijn.

Het subonderdeel « Transparantie » betekent dat het bedrijf :

- n'a pas fait l'objet d'une condamnation pour non-respect de la législation sociale, y compris le travail non déclaré;
- instaure un dialogue constructif à l'égard tant des pouvoirs publics que des représentants des travailleurs ou, le cas échéant, des travailleurs eux-mêmes et ce, à travers un dialogue social structuré.

La démarche « Santé et Sécurité » exige que l'entreprise qui a adopté un plan de prévention des risques inhérents à l'entreprise de manière adaptée à l'activité et à la taille de l'entreprise s'engage dans une démarche similaire à l'égard de ses sous-traitants.

B. Le volet social comporte deux parties que l'entreprise peut cumuler ou non :

- Le volet « Egalité » signifie que l'entreprise s'inscrit dans un management de l'égalité professionnelle au sens large – notamment l'égalité de traitement entre hommes et femmes, les personnes handicapées et les personnes de toutes origines socio-économiques – en Région de Bruxelles-Capitale, à savoir une politique de recrutement et de promotion interne permettant de prendre en compte l'environnement socio-économique qui entoure ladite entreprise. Ce management de l'égalité peut se traduire notamment par l'obtention du label « diversité » prévu dans l'ordonnance du ... relative à la lutte contre la discrimination et à l'égalité de traitement en matière d'emploi. Ce management peut également se traduire par l'engagement dans les organismes régionaux ou locaux de minimum 10 % de personnes demandeuses d'emploi issues des quartiers dont le taux de chômage de la population est égal ou supérieur à la moyenne régionale, tel que prévu dans l'ordonnance du ... visant à promouvoir la diversité et à lutter contre la discrimination dans la fonction publique régionale bruxelloise et dans l'ordonnance du ... visant à assurer une politique de diversité au sein de la fonction publique bruxelloise.
- Complémentaire, l'entreprise peut valoriser ses actions positives en faveur de demandeurs d'emploi peu qualifiés traduites dans des conventions de partenariat dans le cadre d'actions d'insertion socio-professionnelles avec des organismes agréés par la Région de Bruxelles-Capitale.

Sont visés les demandeurs d'emploi inoccupés de la Région de Bruxelles-Capitale qui ne sont pas détenteurs, au début de l'activité, du certificat d'enseignement secondaire supérieur ou de tout autre

- niet veroordeeld is wegens het niet naleven van de sociale wetgeving, met inbegrip van het verbod op zwartwerk;
- een constructieve dialoog voert met de overheid, de afgevaardigden van de werknemers of, in voorkomend geval, de werknemers zelf, en zulks via een gestructureerd sociaal overleg.

Het subonderdeel « Gezondheid en Veiligheid » vereist dat het bedrijf dat een plan heeft aangenomen ter voorkoming van de risico's die inherent zijn aan het bedrijf en dat toegesneden is op de activiteit en de grootte van het bedrijf, een soortgelijk initiatief neemt naar de onderaannemers toe.

B. Het sociale onderdeel bevat twee delen die het bedrijf al dan niet kan cumuleren :

- Het onderdeel « Gelijkheid » betekent dat het bedrijf een managementbeleid voert dat gericht is op beroepsgelijkheid in de ruime zin – onder meer de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, gehandicapten en personen van allerlei sociaaleconomische origine – in het Brussels Gewest, te weten een beleid inzake aanwerving en interne promotie dat rekening houdt met de sociaaleconomische omgeving van het bedrijf. Dat gelijkheidsbeleid kan onder meer leiden tot het verkrijgen van het diversiteitslabel zoals bepaald bij de ordonnantie van ... betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling. Dat beleid kan ook tot uiting komen in een aanwervingsbeleid in de gewestelijke of lokale instellingen, waarbij minstens 10 % van de vacante betrekkingen ingevuld wordt door werkzoekenden uit wijken waar het werkloosheidspercentage van de bevolking gelijk is aan of hoger dan het gewestelijke gemiddelde zoals bepaald bij de ordonnantie van ... ter bevordering van diversiteit en ter bestrijding van discriminatie in het Brussels Gewestelijk Openbaar Ambt en bij de ordonnantie van ... ertoe strekkende een diversiteitsbeleid te bewerkstelligen in het Brussels ambtenarenapparaat.
- Het bedrijf kan zich tevens beroepen op zijn positieve acties voor laaggeschoolde werkzoekenden die concreet gestalte hebben gekregen in partnerschapsovereenkomsten in het kader van acties voor socioprofessionele inschakeling met door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest erkende instellingen.

Het gaat over de werkloze werkzoekenden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die bij het begin van de activiteit geen getuigschrift van hoger secundair onderwijs of een gelijkwaardig diploma

diplôme équivalent et qui sont dans l'impossibilité de répondre aux offres d'emploi disponibles sur le marché du travail en raison de la faiblesse ou de l'absence de qualification professionnelle, de leur dénuement social ou du fait de discriminations.

Sont notamment visées les actions d'insertion socio-professionnelle telles que les formations qualifiantes, les formations qualifiantes en alternance, les formations par le travail, les préformations et les pré-sélections qui se traduisent par des engagements durables dans l'entreprise.

Ces actions se font dans le respect des dispositions et des procédures prévues à cet effet et se traduisent par une convention de partenariat validée au minimum par la Région.

C. Le volet environnemental signifie que l'entreprise s'inscrit dans une démarche d'amélioration progressive des performances énergétiques et environnementales et s'engage à mettre en place un système de management environnemental dans le respect de la procédure d'octroi du label « entreprise écodynamique » de l'IBGE.

§ 3. – Ne sont éligibles au label que les entreprises :

- ayant rentré, dans les délais fixés, un rapport prospectif et un dossier de candidature complets, c'est-à-dire comprenant :
 - une lettre type de demande dûment complétée;
 - et les réponses à un questionnaire reprenant les critères prévus par le cahier des charges. L'ensemble de ces documents sont élaborés par le Gouvernement en exécution de la présente ordonnance;
- qui se conforment à la législation en vigueur, lors de l'introduction de leur dossier de candidature.

§ 4. – La participation des entreprises au système de labellisation « Bruxelles Label » est volontaire et gratuite. La phase préliminaire de la demande ne constitue en aucun cas un engagement de l'entreprise. Cette phase de la procédure est totalement confidentielle et ne peut excéder une période de deux ans, durant laquelle l'entreprise parfait son dossier de candidature. En cas d'échec de la phase préliminaire dans l'octroi du label, le comité ne peut y donner aucune publicité.

§ 5. – La demande d'obtention ou de prorogation du label est adressée au comité. Un arrêté délibéré en Gouvernement détermine la procédure à suivre en vue d'obtenir le label ou sa prorogation. Le label est octroyé ou prorogé pour une durée maximale de trois ans renouvelable.

hebben en niet in aanmerking komen voor vacatures op de arbeidsmarkt omdat ze laag of niet geschoold zijn, sociaal achtergesteld zijn of gediscrimineerd worden.

Het gaat onder meer over de acties voor socio-professionele inschakeling zoals beroepsopleidingen, beroepsopleidingen door alternerend leren en werken, beroepsopleidingen op de werkvloer, vooropleidingen en preselecties, die tot duurzame aanwervingen in het bedrijf leiden.

Die acties worden gevoerd met naleving van de desbetreffende bepalingen en procedures en worden vertaald in een partnerschapsovereenkomst die minstens door het Gewest wordt bekrachtigd.

C. Het milieu-onderdeel betekent dat het bedrijf zijn energie- en milieuprestaties geleidelijk tracht te verbeteren en zich ertoe verbindt een milieumanagementsysteem in te voeren met naleving van de procedure voor de toekenning van het « ecodynamische onderneming » label van het BIM.

§ 3. – Voor het label komen alleen de bedrijven in aanmerking die :

- binnen de gestelde termijn een volledig prospectief rapport en een volledig kandidatuurdossier hebben ingediend, dat het volgende bevat :
 - een behoorlijk ingevuld standaardaanvraagformulier;
 - en de antwoorden op een vragenlijst over de door het bestek opgelegde criteria. Al die documenten worden opgesteld door de Regering ter uitvoering van deze ordonnantie;
- in orde zijn met de vigerende wetgeving op het moment van de indiening van hun kandidatuurdossier.

§ 4. – De bedrijven kunnen op vrijwillige basis en gratis toetreden tot de regeling van het « Brussels Label ». De voorafgaande fase van de aanvraag houdt geenszins een verbintenis voor het bedrijf in. Die fase van de procedure is volledig vertrouwelijk en mag niet langer duren dan een periode van twee jaar, waarin het bedrijf zijn kandidatuurdossier vervolledigt. Indien de voorafgaande fase in het kader van de toekenning van het label niet tot een goed einde wordt gebracht, mag het comité er geen ruchtbaarheid aan geven.

§ 5. – De aanvraag om het label te verkrijgen of te verlengen wordt gezonden aan het comité. De procedure die moet worden gevolgd om het label te verkrijgen of te verlengen, wordt vastgesteld bij een in de Regering overlegd besluit. Het label wordt toegekend of verlengd voor een maximumduur van drie jaar, die kan worden vernieuwd.

Pour la vérification et la mise en oeuvre des critères de conformité prévus à l'article 3, § 2, de la présente ordonnance, la procédure d'octroi prévoit au minimum :

- une visite du site d'activité labellisable;
- une vérification assurée selon les modalités déterminées par le Gouvernement.

§ 6. – Un comité de labellisation est créé. Les membres du comité sont nommés pour un terme renouvelable de cinq ans. Le Gouvernement désigne le président et le vice-président du comité. Le comité établit son règlement d'ordre intérieur.

Le comité est composé, conformément à un arrêté délibéré en Gouvernement, de représentants des administrations régionales et fédérales concernées, d'organisations de protection des consommateurs et de l'environnement, de représentants du monde académique et de représentants syndicaux et patronaux.

Le comité émet, sur la base des éléments recueillis dans le cadre de la procédure élaborée au § 5 du présent article, un avis endéans les trois mois du dépôt du dossier de candidature. Pour rendre son avis, le comité vérifie, en fonction notamment de la taille et du type d'activités de l'entreprise, si elle respecte le minimum des conditions requises pour chaque volet. Le volet social est réputé acquis de plein droit si l'entreprise a obtenu le label « diversité » prévu dans l'ordonnance du ... relative à la lutte contre la discrimination et à l'égalité de traitement en matière d'emploi. Le volet environnemental est réputé acquis de plein droit si l'entreprise a obtenu le label « entreprise écodynamique » de l'IBGE.

Cet avis porte tant sur l'attribution du label que sur le niveau de ce dernier. Cet avis tient compte de l'octroi d'un ou de plusieurs autres labels existants.

§ 7. – Le Gouvernement est tenu de motiver toute décision s'écartant de l'avis du comité.

Si l'avis est positif, la contractualisation se formalise à travers la signature d'un contrat entre les pouvoirs publics et l'entreprise, reprenant l'ensemble des engagements, des étapes et délais ainsi que les moyens mis à disposition par la Région pour y parvenir.

Ce contrat comprend :

- une analyse économique, sociale et environnementale présentant les aspects réglementaires, les aspects organisationnels et les incidences des activités de l'unité candidate;
- un programme d'actions précisant les objectifs de travail dégagés de l'analyse et les modalités de mise en œuvre des actions retenues.

Voor de controle en de toepassing van de conformiteitscriteria gesteld in artikel 3, § 2, van deze ordonnantie, voorziet de toekenningsprocedure minimum in :

- een bezoek aan de bedrijfsruimte die een label kan krijgen;
- een controle volgens de door de Regering bepaalde regels.

§ 6. – Er wordt een labelcomité opgericht. De leden van het comité worden benoemd voor een termijn van vijf jaar, die kan worden verlengd. De Regering wijst de voorzitter en de ondervoorzitter van het comité aan. Het comité stelt zijn huishoudelijk reglement op.

Het comité is, overeenkomstig een in de Regering overlegd besluit, samengesteld uit afgevaardigden van de betrokken gewestelijke en federale besturen, van organisaties voor de bescherming van de verbruikers en het leefmilieu, uit afgevaardigden van de academische wereld en van de werknemers en werkgevers.

Het comité brengt, op basis van elementen verzameld in het kader van de in § 5 van dit artikel vermelde procedure, advies uit binnen drie maanden na de indiening van het kandidatuur dossier. Om zijn advies uit te brengen, gaat het Comité, naar gelang van de grootte van het bedrijf en zijn activiteiten, na of het voldoet aan de voor elk onderdeel gestelde voorwaarden. Het sociaal onderdeel wordt geacht van rechtswege te zijn verworven als het bedrijf het diversiteitslabel heeft gekregen, zoals bepaald bij de ordonnantie van ... betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling. Het milieu-onderdeel wordt geacht van rechtswege te zijn verworven als het bedrijf het « ecodynamische onderneming » label van het BIM heeft verkregen.

Dat advies gaat zowel over de toekenning van het label als over het niveau ervan. Het advies houdt rekening met de toekenning van een of meer andere bestaande labels.

§ 7. – De Regering dient elke beslissing die van het advies van het comité afwijkt, met redenen te omkleden.

Indien het advies gunstig is, wordt de overeenkomst officieel door de ondertekening van een contract tussen de overheden en het bedrijf, met daarin alle verbintenissen, fasen en termijnen om het doel te bereiken, alsook de middelen die het Gewest daartoe ter beschikking stelt.

Dat contract bevat :

- een economische, sociale en ecologische analyse van de regelgevende en organisatorische aspecten en de gevolgen van de activiteiten van de kandidaat-bedrijfsruimte;
- een actieprogramma dat de uit de analyse afgeleide werkdoelstellingen preciseerd, alsook de regels voor het uitvoeren van de geselecteerde acties.

Si aucun avis n'est rendu endéans les trois mois, la demande est déclarée recevable.

§ 8. – Un arrêté délibéré en Gouvernement définit les conditions d'utilisation du label, le pictogramme ainsi que les couleurs et les dimensions du pictogramme et l'endroit où il doit être apposé.

§ 9. – Le Gouvernement statue sur l'avis du comité ou sur les plaintes formulées par une entreprise, une organisation ou toute personne intéressée au sujet de l'utilisation du label.

CHAPITRE 4

Promotion du label et soutien des pouvoirs publics

Article 5

Le Gouvernement assure la promotion du label auprès des entreprises bruxelloises et de la population et coordonne la promotion collective des entreprises labellisées.

Des mesures incitatives sont déterminées par le Gouvernement pour les entreprises qui s'engagent dans le présent processus de labellisation. Ces mesures peuvent notamment consister en une possibilité, pour les entreprises qui s'inscrivent dans le processus de labellisation dans le cadre de la présente ordonnance, de bénéficier d'une aide au recrutement liée à un projet spécifique, conformément à l'article 10, § 2, de l'ordonnance organique du 13 décembre 2007 relative aux aides pour la promotion de l'expansion économique.

Le Gouvernement veille, notamment à travers la création d'un site internet de promotion de la responsabilité sociétale des entreprises en Région de Bruxelles-Capitale, la publication annuelle d'un rapport d'activité des entreprises labellisées et l'organisation annuelle d'une cérémonie de remise des labels, à l'information de la population et, en particulier, des travailleurs, des consommateurs et des entreprises sur le rôle et la nature du label, et en ce qui concerne le rôle du consommateur dans la promotion d'une production socialement responsable.

Le Gouvernement veille à la mise en place, à la promotion et à l'entretien d'un réseau des entreprises labellisées.

Article 6

Le Gouvernement présente annuellement un rapport sur la mise en oeuvre de la présente ordonnance devant le Parlement bruxellois, qui en débat.

Indien binnen drie maanden geen advies wordt uitgebracht, wordt de aanvraag ontvankelijk verklaard.

§ 8. – Een in de Regering overlegd besluit bepaalt de voorwaarden voor het gebruik van het label, het pictogram, de kleuren en afmetingen van het pictogram en de plaats waar het moet worden aangebracht.

§ 9. – De Regering doet uitspraak, op basis van het advies van het comité of van klachten van een bedrijf, een organisatie of een betrokken persoon, over het gebruik van het label.

HOOFDSTUK 4

Promotie van het label en steun van de overheid

Artikel 5

De Regering zorgt voor de promotie van het label bij de Brusselse bedrijven en de bevolking en coördineert de collectieve promotie van de bedrijven met een label.

De Regering stelt stimulerende maatregelen vast voor de bedrijven die in het labelproces stappen. Die maatregelen kunnen onder meer bestaan in een mogelijkheid voor de bedrijven die in het labelproces stappen in het kader van deze ordonnantie, om steun bij aanwerving te krijgen voor een specifiek project, overeenkomstig artikel 10, § 2, van de organieke ordonnantie van 13 december 2007 betreffende de steun ter bevordering van de economische expansie.

De Regering zorgt, door middel van de verwezenlijking van een internetsite over de bevordering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen door de bedrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de jaarlijkse publicatie van een activiteitenverslag van de bedrijven met een label en het jaarlijks organiseren van een plechtigheid tijdens welke de labels worden uitgereikt, ervoor dat de bevolking, met name de werknemers, de verbruikers en de bedrijven, wordt ingelicht over de rol en de aard van het label, over de rol van de consument bij de bevordering van een maatschappelijk verantwoorde productie.

De Regering zorgt voor de invoering, de bevordering en het onderhoud van een netwerk van bedrijven met een label.

Artikel 6

De Regering stelt over de toepassing van de ordonnantie jaarlijks een verslag voor in het Brussels Parlement, dat er een debat aan wijdt.

CHAPITRE 5
Contrôle

Article 7

Lorsque le Gouvernement octroie ou proroge le label, il impose à l'entreprise un programme de contrôle, dont il détermine le contenu à travers une procédure de contractualisation adaptée selon la taille du site d'activité labellisable.

Ce contrôle comportera au minimum : la désignation d'une personne de contact « Bruxelles Label » au sein de l'entreprise, une information aux représentants des travailleurs ou aux travailleurs dans les très petites entreprises, l'élaboration d'un « rapport de progrès » annuel et les indicateurs qui devront y figurer.

CHAPITRE 6
Retrait

Article 8

§ 1er. – S'il s'avère que le label est utilisé sans qu'il soit satisfait aux conditions définies à l'article 4 ou que l'entreprise fait obstacle au contrôle, le Gouvernement peut, après une phase de concertation préalable, retirer l'autorisation d'utiliser « Bruxelles Label ». A partir du trentième jour qui suit la publication de la décision, le titulaire de « Bruxelles Label » ne peut plus l'utiliser.

§ 2. – La dénomination de l'entreprise illicitement labellisée est publiée au *Moniteur belge* et sur tout support permettant une large diffusion de l'information.

§ 3. – Le label d'un site d'activité labellisé sera retiré de plein droit au cas où une entreprise ne remédierait pas à une infraction constatée à la réglementation.

HOOFDSTUK 5
Controle

Artikel 7

Als de Regering het label toekent of verlenkt, legt zij de onderneming een controleprogramma op waarvan zij de inhoud bepaalt via een procedure van contractuele vastlegging die aangepast is aan de grootte van de bedrijfsruimte die een label kan krijgen.

Die controle omvat minimum : de aanstelling van een contactpersoon « Brussels Label » in het bedrijf, informatie voor de werknemersafgevaardigden en voor de werknemers in de zeer kleine ondernemingen, het opstellen van een jaarlijks voortgangsrapport en de indicatoren die erin moeten staan.

HOOFDSTUK 6
Intrekking

Artikel 8

§ 1. – Als blijkt dat het label wordt gebruikt zonder dat de voorwaarden gesteld in artikel 4 zijn vervuld of als het bedrijf de controle belet, kan de Regering na een voorafgaande overlegfase de vergunning om het « Brussels Label » te gebruiken intrekken. Vanaf de dertigste dag na de bekendmaking van de beslissing, mag de houder van het « Brussels Label » het niet meer gebruiken.

§ 2. – De benaming van het bedrijf dat onwettig gelabeld is, wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* en via elk medium waarmee informatie op grote schaal kan worden verspreid.

§ 3. – Het label van een gelabelde bedrijfsruimte wordt van rechtswege ingetrokken als een bedrijf niets doet aan een vastgestelde inbreuk op de regelgeving.

VI. Amendements

N° 1 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Titre

Le titre de la proposition d'ordonnance est remplacé par les mots suivants :

« Proposition d'ordonnance visant la promotion de la responsabilité sociétale dans les entreprises bruxelloises ».

JUSTIFICATION

Cette formulation permet de clarifier l'objectif premier poursuivi par l'ordonnance qui vise un cadre plus large que la seule création du label « Bruxelles Label ».

N° 2 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 2

Le point 2° est remplacé par la disposition suivante :

« 2° « Bruxelles Label » : le label délivré par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale à l'entreprise socialement responsable par lequel elle informe le consommateur sur les qualités spécifiques qui la caractérisent. ».

JUSTIFICATION

Cette formulation nouvelle permet de définir le label en adéquation avec une entité économique et non plus par rapport à un produit. En effet, la R.S.E. dans le but poursuivi par la présente ordonnance s'attache à une entreprise.

N° 3 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 2

Au point 4°, insérer les mots « de droit public ou de droit privé » entre les mots « les entreprises et les établissements » et les mots « , les succursales ».

VI. Amendementen

Nr. 1 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Opschrift

Het opschrift van het voorstel van ordonnantie als volgt te vervangen :

« Voorstel van ordonnantie tot bevordering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen in de Brusselse bedrijven ».

VERANTWOORDING

Die formulering verduidelijkt de hoofddoelstelling van het voorstel en slaat op meer dan het louter invoeren van een « Brussels label ».

Nr. 2 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 2

Het 2° te vervangen door de volgende bepaling :

« 2° « Brussels label » : het label dat door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering wordt toegekend aan een bedrijf dat maatschappelijk verantwoord onderneemt en waardoor het de consument inlicht over de eigenschappen die specifiek zijn voor het bedrijf. ».

VERANTWOORDING

Die nieuwe formulering biedt de mogelijkheid om het label te doen verwijzen naar een economische entiteit en niet langer voor een product. Het MVO zoals beoogd in deze ordonnantie, houdt immers verband met een bedrijf.

Nr. 3 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 2

In het 4°, de woorden « publiekrechtelijke of privaatrechtelijke » in te voegen voor het woord « instellingen ».

JUSTIFICATION

Elargissement de la définition de l'entreprise afin de permettre aux établissements de droit public de participer à la R.S.E.

N° 4 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 2

Supprimer le point 6°.

JUSTIFICATION

Amendement inspiré par la logique qui prévaut pour la modification à l'article 2, 2°. La R.S.E. s'attache à l'entité économique et non aux produits que celle-ci crée ou fabrique.

N° 5 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 4

Remplacer l'article par la disposition suivante :

« § 1er. – Il est créé un label intitulé « Bruxelles Label » que les entreprises peuvent utiliser dans leur promotion. « Bruxelles Label » est octroyé par le Gouvernement sur avis du comité.

§ 2. – Les conditions permettant d'octroyer « Bruxelles Label » et ses différents niveaux sont déterminés par arrêté délibéré en Gouvernement en tenant compte de la taille de l'entreprise.

Ces conditions d'octroi comprennent au moins le respect des critères suivants, outre le respect des lois et réglementations en vigueur :

1° avoir au moins un site d'activité en Région de Bruxelles-Capitale;

2° s'inscrire de manière volontaire dans une démarche de responsabilité sociale des entreprises à travers les volets ci-après qui sont cumulatifs et évolutifs :

A. Le volet économique prévoit le développement d'un management intégrant des démarches de qualité, de

VERANTWOORDING

Uitbreiding van de definitie van bedrijf om ook de publiekrechtelijke instellingen de mogelijkheid te bieden aan MVO te doen.

Nr. 4 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 2

Het 6° te doen vervallen.

VERANTWOORDING

Het amendement sluit aan bij de logica die gevolgd is voor de wijziging van artikel 2, 2°. MVO slaat op de economische entiteit en niet op de producten die er worden gecreëerd of geproduceerd.

Nr. 5 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 4

Het artikel te vervangen door de volgende bepaling :

« § 1. – Er wordt een label, genaamd « Brussels Label », ingevoerd dat de bedrijven kunnen gebruiken voor hun promotie. Het « Brussels Label » wordt toegekend door de Regering, op advies van het comité.

§ 2. – De voorwaarden voor de toekenning van het « Brussels label » en de verschillende niveaus ervan worden bepaald bij een in de Regering overlegd besluit, rekening houdend met de grootte van het bedrijf.

Die toekenningsvoorwaarden impliceren op zijn minst dat niet alleen de vigerende wetten en regelgevingen worden nageleefd, maar ook dat de volgende criteria in acht worden genomen :

1° het bedrijf moet minstens één bedrijfsruimte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben;

2° het bedrijf stapt vrijwillig in een proces van maatschappelijk verantwoord ondernemen via de volgende fases, die cumulatief en evolutief zijn:

A. Het economische onderdeel betekent dat het management processen op het vlak van kwaliteit, transparan-

transparence et de santé/sécurité adaptées à l'entreprise :

La démarche « Qualité » de l'entreprise signifie que cette dernière s'engage à ce que sa politique de management interne s'inscrive dans une démarche d'amélioration permanente du processus à travers des objectifs, des analyses, des formations et des communications claires à l'égard de tous les acteurs de l'entreprise; ces communications portent tant sur le processus et ses objectifs généraux que quant aux actions menées pour les atteindre et aux délais y accordés.

La démarche « Transparence » de l'entreprise signifie qu'elle :

- n'a pas fait l'objet d'une condamnation pour non respect de la législation sociale, y compris le travail non déclaré;
- instaure un dialogue constructif à l'égard tant des pouvoirs publics que des représentants des travailleurs ou, le cas échéant; des travailleurs eux-mêmes et ce, à travers un dialogue social structuré.

La démarche « Santé/Sécurité » exige que l'entreprise qui a adopté un plan de prévention des risques inhérents à l'entreprise de manière adaptée à l'activité et à la grandeur de l'entreprise s'engage dans une démarche similaire à l'égard de ses sous-traitants;

B. Le volet social comporte deux parties que l'entreprise peut cumuler ou non :

- le volet « Egalité » signifie que l'entreprise s'inscrit dans un management de l'égalité professionnelle au sens large – notamment l'égalité de traitement entre femmes et hommes, les personnes handicapées et les personnes de toutes origines socio-économiques – en Région de Bruxelles-Capitale, à savoir une politique de recrutement et de promotion interne permettant de prendre en compte l'environnement socio-économique qui entoure ladite entreprise. Ce management de l'égalité peut se traduire notamment par l'obtention du label « diversité » tel que prévu dans l'ordonnance relative à la lutte contre la discrimination et à l'égalité de traitement en matière d'emploi du Ce management peut également se traduire par l'engagement dans les organismes régionaux ou locaux de minimum 10 % de personnes demandeuses d'emploi issues des quartiers dont le taux de chômage de la population est égal ou supérieur à la moyenne régionale tel que prévu dans l'ordonnance visant à assurer une politique de diversité au sein de la fonction publique du ... et dans l'ordonnance visant à assurer une politique de diversité au sein de la fonction publique bruxelloise du

tie en gezondheid/veiligheid invoert die aangepast zijn aan het bedrijf :

Het subonderdeel « Kwaliteit » van het bedrijf betekent dat dit laatste zich ertoe verbindt om zijn intern managementbeleid in te bedden in een continu verbeteringsproces via doelstellingen, analyses, opleidingen en duidelijke communicatie met alle bedrijfsactoren; die communicatie heeft zowel betrekking op het proces en de algemene doelstellingen als op de acties die gevoerd worden om die doelstellingen te halen en op de termijnen die daartoe vastgesteld zijn.

Het subonderdeel « Transparantie » vereist dat het bedrijf :

- niet veroordeeld is wegens het niet naleven van de sociale wetgeving, met inbegrip van het verbod op zwartwerk;
- een constructieve dialoog voert met de overheid, de afgevaardigden van de werknemers of, in voorkomend geval, de werknemers zelf, en zulks via een gestructureerd sociaal overleg.

Het subonderdeel « Gezondheid en Veiligheid » vereist dat het bedrijf dat een plan heeft aangenomen ter voorkoming van de risico's die inherent zijn aan het bedrijf en dat toegesneden is op de activiteit en de grootte van het bedrijf een soortgelijk initiatief neemt naar de onderaannemers toe;

B. Het sociale onderdeel bevat twee delen die het bedrijf al dan niet kan cumuleren:

- het sociale onderdeel « Gelijkheid » betekent dat het bedrijf een managementbeleid voert dat gericht is op beroepsgelijkheid in de ruime zin – onder meer de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, gehandicapten en personen van allerlei sociaal-economische origine – in het Brussels Gewest, te weten een beleid inzake aanwerving en interne promotie dat rekening houdt met de sociaal-economische omgeving van het bedrijf. Dat gelijkheidsbeleid kan onder meer leiden tot het verkrijgen van het diversiteitslabel zoals bepaald bij de ordonnantie betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling. Dat beleid kan ook tot uiting komen in de aanwerving, in de gewestelijke of lokale instellingen, van minstens 10 % werkzoekenden uit wijken waar het werkloosheidspercentage van de bevolking gelijk is aan of hoger dan het gewestelijke gemiddelde zoals bepaald bij de ordonnantie ertoe strekkende een diversiteitsbeleid te bewerkstelligen in het ambtenarenapparaat en bij de ordonnantie ertoe strekkende een diversiteitsbeleid te bewerkstelligen in het Brussels openbaar ambt.

- Complémentairement, l'entreprise peut valoriser ses actions positives en faveur de demandeurs d'emploi peu qualifiés traduites dans des conventions de partenariat dans le cadre d'actions d'insertion socio-professionnelles avec des organismes agréées par la Région de Bruxelles-Capitale.

Sont visés les demandeurs d'emploi inoccupés de la Région de Bruxelles-Capitale qui ne sont pas détenteurs, au début de l'activité, du certificat d'enseignement secondaire supérieur ou de tout autre diplôme équivalent et qui sont dans l'impossibilité de répondre aux offres d'emploi disponibles sur le marché du travail en raison de la faiblesse ou de l'absence de qualification professionnelle, de leur dénuement social ou du fait de discriminations.

Sont notamment visées les actions d'insertion socio-professionnelle telles que les formations qualifiantes, les formations qualifiantes en alternance, les formations par le travail, les préformations et les pré-sélections qui se traduisent par des engagements durables dans l'entreprise.

Ces actions se font dans le respect des dispositions et procédures prévues à cet effet et se traduisent par une convention de partenariat validée au minimum par la Région.

C. Le volet environnemental signifie que l'entreprise s'inscrit dans une démarche d'amélioration progressive des performances énergétiques et environnementales et s'engage à mettre en place un système de management environnemental dans le respect de la procédure d'octroi du « label écodynamique » de Bruxelles Environnement.

§ 3. – Ne sont éligibles au label que les entreprises :

- ayant rentré, dans les délais fixés, un rapport prospectif et un dossier de candidature complets c'est-à-dire comprenant :
 - une lettre type de demande dûment complétée;
 - et les réponses à un questionnaire reprenant les critères prévus par le cahier des charges. L'ensemble de ces documents sont élaborés par le Gouvernement en exécution de la présente ordonnance;
- conformes à la législation en vigueur, lors de l'introduction de leur dossier de candidature.

§ 4. – La participation des entreprises au système de labellisation « Bruxelles Label » repose sur une base volontaire et gratuite. La phase préliminaire de la demande

- Het bedrijf kan zich tevens beroepen op zijn positieve acties voor laaggeschoolde werkzoekenden die concreet gestalte hebben gekregen in partnerschapsovereenkomsten in het kader van acties voor socioprofessionele inschakeling met door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest erkende instellingen.

Het gaat over de werkloze werkzoekenden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die bij het begin van de activiteit geen getuigschrift van hoger secundair onderwijs of een gelijkwaardig diploma hebben en niet in aanmerking komen voor vacatures op de arbeidsmarkt omdat ze laag of niet geschoold zijn, sociaal achtergesteld zijn of gediscrimineerd worden.

Het gaat onder meer over de acties voor socioprofessionele inschakeling zoals beroepsopleidingen, beroepsopleidingen door alternerend leren en werken, beroepsopleidingen op de werkvloer, vooropleidingen en preselecties, die tot duurzame aanwervingen in het bedrijf leiden.

Die acties worden gevoerd met naleving van de desbetreffende bepalingen en procedures en worden vertaald in een partnerschapsovereenkomst die minstens door het Gewest wordt bekrachtigd.

C. Het milieu-onderdeel betekent dat het bedrijf zijn energie- en milieuprestaties geleidelijk tracht te verbeteren en zich ertoe verbindt een milieumanagementsysteem in te voeren met naleving van de procedure voor de toekenning van het « ecodynamisch label » van Leefmilieu Brussel.

§ 3. – Voor het label komen alleen de bedrijven in aanmerking die :

- binnen de gestelde termijn een volledig prospectief rapport en een volledig kandidatuurdossier hebben ingediend, dat het volgende bevat :
 - een behoorlijk ingevuld standaardaanvraagformulier;
 - en de antwoorden op een vragenlijst over de door het bestek opgelegde criteria. Al die documenten worden opgesteld door de Regering ter uitvoering van deze ordonnantie;
- in orde zijn met de vigerende wetgeving op het moment van de indiening van hun kandidatuurdossier.

§ 4. – De bedrijven kunnen op vrijwillige basis en gratis toetreden tot de regeling van het « Brussels label ». De voorafgaande fase van de aanvraag houdt geenszins een

ne constitue en aucun cas un engagement de l'entreprise. Cette phase de la procédure est totalement confidentielle et ne peut excéder une période de deux ans, durant lesquels l'entreprise parfait son dossier de candidature. En cas d'échec de la phase préliminaire dans l'octroi du label, le comité ne peut y donner aucune publicité.

§ 5. – La demande d'obtention ou de prorogation du label est adressée au Comité. Un arrêté délibéré en Gouvernement détermine la procédure à suivre en vue d'obtenir le label ou sa prorogation. Le label est octroyé ou prorogé pour une durée maximale de trois ans renouvelable.

Pour la vérification et la mise en oeuvre des critères de conformité prévus à l'article 3, § 2 de la présente ordonnance, la procédure d'octroi prévoit au minimum :

- une visite du site d'activité labellisable;
- une vérification est assurée selon les modalités déterminées par le Gouvernement.

§ 6. – Un comité de labellisation est créé. Les membres du comité sont nommés pour un terme renouvelable de 5 ans. Le Gouvernement désigne le président et le vice-président du comité. Le comité établit son règlement d'ordre intérieur.

Le comité est composé, conformément à un arrêté délibéré en Gouvernement, de représentants des administrations régionales et fédérales concernées, d'organisations de protection des consommateurs et de l'environnement, de représentants du monde académique et de représentants syndicaux et patronaux.

Le comité émet, sur la base des éléments recueillis dans le cadre de la procédure élaborée au § 5 du présent article, un avis endéans les trois mois du dépôt du dossier de candidature. Pour rendre son avis, le comité vérifie en fonction notamment de la taille et du type d'activités de l'entreprise si elle respecte le minimum des conditions requises pour chaque volet. Le volet social est réputé acquis de plein droit si l'entreprise a obtenu le label diversité tel que prévu dans l'ordonnance relative à la lutte contre la discrimination et à l'égalité de traitement en matière d'emploi du Le volet environnemental est réputé acquis de plein droit si l'entreprise a obtenu le label « ecodynamique » de l'IBGE.

Cet avis porte tant sur l'attribution du label que sur le niveau de ce dernier. Cet avis tient compte de l'octroi d'un ou plusieurs autres labels existant.

§ 7. – Le Gouvernement est tenu de motiver toute décision s'écartant de l'avis du comité.

verbintenis voor het bedrijf in. Die fase van de procedure is volledig vertrouwelijk en mag niet langer duren dan een periode van twee jaar, waarin het bedrijf zijn kandidaatsdossier vervolledigt. Indien de voorafgaande fase in het kader van de toekenning van het label niet tot een goed einde wordt gebracht, mag het comité er geen ruchtbaarheid aan geven.

§ 5. – De aanvraag om het label te verkrijgen of te verlengen wordt gezonden aan het comité. De procedure die moet worden gevolgd om het label te verkrijgen of te verlengen, wordt vastgesteld bij een in de regering overlegd besluit. Het label wordt toegekend of verlengd voor een maximumduur van drie jaar, die kan worden vernieuwd.

Voor de controle en de toepassing van de conformiteitscriteria gesteld in artikel 3, § 2 van deze ordonnantie, voorziet de toekenningsprocedure minimum in :

- een bezoek aan de bedrijfsruimte die een label kan krijgen;
- een controle volgens de door de Regering bepaalde regels.

§ 6. – Er wordt een labelcomité opgericht. De leden van het comité worden benoemd voor een termijn van 5 jaar, die kan worden verlengd. De Regering wijst de voorzitter en de ondervoorzitter van het comité aan. Het comité stelt zijn huishoudelijk reglement op.

Het comité is, overeenkomstig een in de Regering overlegd besluit, samengesteld uit afgevaardigden van de betrokken gewestelijke en federale besturen, van organisaties voor de bescherming van de verbruikers en het leefmilieu, uit afgevaardigden van de academische wereld en van de werknemers en werkgevers.

Het comité brengt, op basis van elementen verzameld in het kader van de in § 5 van dit artikel vermelde procedure, advies uit binnen drie maanden na de indiening van het kandidaatsdossier. Om zijn advies uit te brengen, gaat het Comité, naar gelang van de grootte van het bedrijf en zijn activiteiten, na of het voldoet aan de voor elk onderdeel gestelde voorwaarden. Het sociaal onderdeel wordt geacht van rechtswege te zijn verworven als het bedrijf het diversiteitslabel heeft gekregen, zoals bepaald bij de ordonnantie betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling. Het milieuonderdeel wordt geacht van rechtswege te zijn verworven als het bedrijf het « ecodynamisch label » van het BIM heeft verkregen.

Dat advies gaat zowel over de toekenning van het label als over het niveau ervan. Het advies houdt rekening met de toekenning van een of meer andere bestaande labels.

§ 7. – De Regering dient elke beslissing die van het advies van het comité afwijkt, met redenen te omkleden.

Si l'avis est positif, la contractualisation se formalise à travers la signature d'un contrat entre les pouvoirs publics et l'entreprise reprenant l'ensemble des engagements et des étapes et délais pour y parvenir ainsi que les moyens mis à disposition par la Région pour y parvenir.

Ce contrat comprend :

- *une analyse économique, sociale, environnementale présentant les aspects réglementaires, les aspects organisationnels et les incidences des activités de l'unité candidate;*
- *un programme d'actions précisant les objectifs de travail dégagés de l'analyse et les modalités de mise en oeuvre des actions retenues.*

Si aucun avis n'est rendu endéans les trois mois, la demande est déclarée recevable.

§ 8. – Un arrêté délibéré en Gouvernement définit les conditions d'utilisation du label, le pictogramme ainsi que les couleurs et les dimensions du pictogramme et l'endroit où il doit être apposé.

§ 9. – Le Gouvernement statue, sur l'avis du comité ou sur les plaintes formulées par une entreprise, une organisation ou toute personne intéressée au sujet de l'utilisation du label. ».

JUSTIFICATION

1. Concernant le § 2 point A – la Transparence : la formulation nouvelle permet de clarifier ce que l'on entend d'une entreprise transparente. Une vérification sera systématiquement effectuée dans le cadre de l'octroi du label afin de ne pas labelliser des entreprises condamnées pour avoir par exemple engagé des travailleurs sans les déclarer.
2. Concernant le § 2 point B – le volet social : la formulation nouvelle permet à la fois de clarifier les catégories du volet social qui s'avéraient trop étroites dans la version initiale du texte et d'intégrer et valoriser le label diversité tel qu'il est consacré l'ordonnance relative à la lutte contre la discrimination et à l'égalité de traitement en matière d'emploi du 18 juillet 2008 dans le présent texte. Parallèlement, cet amendement permet de valoriser les actions menées sur le terrain par les acteurs locaux de l'insertion socio-professionnelle et de prévoir un lien étroit entre ce secteur et les entreprises bruxelloises soucieuses de donner une chance aux bruxellois(e)s peu qualifié(e)s.
3. Concernant le § 4 nouveau et ajouté par rapport au texte initial : l'amendement est inspiré par la procédure mise en place pour le Label social belge et instaurant une phase préalable anonyme permettant à l'entreprise de préparer son dossier. Cette phase préalable anonyme est limitée à une durée de deux ans maximum.
4. § 6 : Amendement technique d'une part par une numérotation adaptée suite à l'amendement introduisant un § 4 nouveau. L'avis donné par le comité n'est plus non contraignant et le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale ne pourra plus s'en écarter que sur base d'une motivation formelle telle que prévue au § 6.
5. L'avis donné par le comité n'est pas non contraignant, conformément à l'amendement introduit relatif à l'article 4, § 6 nouveau.

Indien het advies gunstig is, wordt de overeenkomst officieel door de ondertekening van een contract tussen de overheden en het bedrijf, met daarin alle verbintenissen, fasen en termijnen om het doel te bereiken, alsook de middelen die het Gewest daartoe ter beschikking stelt.

Dat contract bevat :

- *een economische, sociale en ecologische analyse van de regelgevende en organisatorische aspecten en de gevolgen van de activiteiten van de kandidaat-bedrijfsruimte;*
- *een actieprogramma dat de uit de analyse afgeleide werkdoelstellingen preciseerd, alsook de regels voor het uitvoeren van de geselecteerde acties.*

Indien binnen drie maanden geen advies wordt uitgebracht, wordt de aanvraag ontvankelijk verklaard.

§ 8. – Een in de Regering overlegd besluit bepaalt de voorwaarden voor het gebruik van het label, het pictogram, de kleuren en afmetingen van het pictogram en de plaats waar het moet worden aangebracht.

§ 9. – De Regering beslist, op advies van het comité of na klachten geformuleerd door een bedrijf, een organisatie of een betrokken persoon, over het gebruik van het label. ».

VERANTWOORDING

1. Wat betreft § 2 van punt A – Transparantie : de nieuwe formulering verduidelijkt wat men onder een transparant bedrijf verstaat. Er zal systematisch een controle worden uitgevoerd in het kader van de toekenning van het label om te vermijden dat het label wordt toegekend aan bedrijven die veroordeeld zijn omdat ze bijvoorbeeld met zwartwerkers hebben gewerkt.
2. Wat betreft § 2 van punt B – het sociaal onderdeel : de nieuwe formulering verduidelijkt de categorieën van het sociaal onderdeel die te strikt waren in de initiële versie van de tekst, en integreert en valoriseert het diversiteitslabel, zoals bevestigd in deze tekst bij de ordonnantie betreffende de strijd tegen discriminatie en gelijke behandeling op het vlak van tewerkstelling van 18 juli 2008. Het amendement strekt er tevens toe rekening te houden met de acties die te velde gevoerd worden door de lokale actoren voor socioprofessionele inschakeling en een nauwe band tot stand te brengen tussen die sector en de Brusselse bedrijven die laaggeschoolde Brusselaars een kans willen geven.
3. Wat betreft de nieuwe § 4 die wordt toegevoegd aan de initiële tekst : het amendement is gebaseerd op de procedure die ingevoerd is voor het Belgisch sociaal label en een anonieme voorafgaande fase invoert waarin het bedrijf zijn dossier kan voorbereiden. Die anonieme voorafgaande fase mag niet langer dan twee jaar duren.
4. § 6 : technisch amendement wegens een aanpassing van de nummering ten gevolge van het amendement dat een nieuwe § 4 invoegt. Het advies van het comité is niet langer niet bindend en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering mag er enkel nog van afwijken op grond van een formele motivering zoals bepaald in § 6.
5. Het advies van het comité is bindend, overeenkomstig het amendement betreffende het artikel 6, nieuwe § 6.

L'amendement supprime toute référence à la loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs qui s'applique en toute hypothèse.

L'objectif de l'amendement est également d'éviter les doublons et de permettre un échange d'informations entre les trois volets tout en tendant vers une centralisation des procédures.

Il convient également d'explicitier les termes « cumulatifs » et « évolutifs » contenus au § 2 point 2° : ces termes doivent être compris comme permettant aux petites entreprises de s'inscrire dans la démarche et de permettre une politique de « petits pas ». Cette volonté est d'autant plus claire dans l'esprit des auteurs du texte qu'une phase préalable a été introduite par amendement.

N° 6 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 5

Remplacer l'article par la disposition suivante :

« Le Gouvernement assure la promotion du label auprès des entreprises bruxelloises et de la population et coordonne la promotion collective des entreprises labellisées.

Des mesures incitatives sont déterminées par le Gouvernement pour les entreprises qui s'engagent dans le présent processus de labellisation. Ces mesures peuvent notamment consister en une possibilité, pour les entreprises qui s'inscrivent dans le processus de labellisation dans le cadre de la présente ordonnance, de bénéficier d'une aide au recrutement liée à un projet spécifique, conformément à l'article 10 § 2 de l'ordonnance organique relative aux aides pour la promotion de l'expansion économique du 13 décembre 2007.

Le Gouvernement veille, notamment à travers la création d'un site internet de promotion de la Responsabilité sociale des entreprises en Région de Bruxelles-Capitale, la publication annuelle d'un rapport d'activité des entreprises labellisées et l'organisation annuelle d'une cérémonie de remise des labels, à l'information de la population et, en particulier, des travailleurs, des consommateurs et des entreprises en ce qui concerne le rôle et la nature du label, et en ce qui concerne le rôle que joue le comportement du consommateur en matière d'achat dans la promotion d'une production socialement responsable.

Le Gouvernement veille à la mise en place, à la promotion et à l'entretien d'un réseau des entreprises labellisées. ».

Het amendement schrapt de verwijzingen naar de wet van 29 juli 1991 betreffende de formele motivering van bestuurshandelingen die in elk geval van toepassing is.

Het amendement strekt er eveneens toe overlappings te voorkomen en gegevensuitwisseling tussen de drie onderdelen tot stand te brengen met het oog op een centralisatie van de procedures.

De termen « cumulatief » en « evolutief » in § 2, punt 2°, moeten tevens verduidelijkt worden : ze betekenen dat kleine bedrijven in het proces kunnen stappen en een stap-voor-stapbeleid kunnen voeren. Dat de indieners van de tekst daarnaar streven blijkt duidelijk uit de voorafgaande fase die bij wege van amendement werd ingevoerd.

Nr. 6 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 5

Het artikel te vervangen door de volgende bepaling :

« De regering zorgt voor de promotie van het label bij de Brusselse bedrijven de bevolking en coördineert de collectieve promotie van de bedrijven met een label.

De regering stelt stimulerende maatregelen vast voor de bedrijven die in het labelproces stappen. Die maatregelen kunnen onder meer bestaan in een mogelijkheid voor de bedrijven die in het labelproces stappen in het kader deze ordonnantie om steun bij aanwerving te krijgen voor een specifiek project, overeenkomstig artikel 10, § 2 van de organieke ordonnantie betreffende de steun ter bevordering van de economische expansie van 13 december 2007.

De regering zorgt, door middel van de verwezenlijking van een internetsite, voor de bevordering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen van de bedrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de jaarlijkse publicatie van een activiteitenverslag van de bedrijven met een label en het jaarlijks organiseren van een plechtigheid tijdens welke de labels worden uitgereikt. Zij zorgt er ook voor dat de bevolking, en met name de werknemers, de gebruikers en de bedrijven, worden ingelicht over de rol en de aard van het label, over de rol die het koopgedrag van de consument vervult bij de bevordering van een maatschappelijk verantwoorde productie.

De regering zorgt voor de invoering, de bevordering en het onderhoud van een netwerk van bedrijven met een label. ».

JUSTIFICATION

Au titre d'une politique incitative, référence est faite à l'ordonnance organique relative aux aides pour la promotion de l'expansion économique du 13 décembre 2007 au même titre que peut s'envisager une valorisation des entreprises labellisées dans le cadre de marchés publics conclus par la Région de Bruxelles-Capitale conformément aux règles européennes en vigueur ou encore dans le cadre de la mise sur pied du réseau dont question dans l'un des amendements déposés et sans exclure la possibilité de tenir une étude sur l'internormativité comme souhaité par un des experts auditionnés.

N° 7 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Chapitre 6

Remplacer l'intitulé du chapitre par le mot « Re-trait ».

JUSTIFICATION

Le libellé du chapitre 6 tel que rédigé dans sa nouvelle version correspond mieux aux finalités poursuivies par ce chapitre.

N° 8 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 8

Au § 1er, insérer les mots « , après une phase de concertation préalable, » entre le mot « peut » et le mot « retirer ».

JUSTIFICATION

Il y a lieu d'introduire une phase préalable de concertation avec l'entreprise labellisée en cas de lancement de la procédure de retrait du label.

VERANTWOORDING

In het kader van een impulsbeleid, wordt verwezen naar de organieke ordonnantie betreffende de steun ter bevordering van de economische expansie van 13 december 2007 net zoals een opwaardering van de bedrijven met een label kan worden overwogen in het kader van de overheidsopdrachten die worden gegund door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest overeenkomstig de vigerende Europese regels of nog in het kader van de oprichting van het netwerk waarvan sprake in een van de ingediende amendementen, zonder de mogelijkheid uit te sluiten dat er een onderzoek wordt gewijd aan de internormativiteit zoals voorgesteld door een van de gehoorde deskundigen.

Nr. 7 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Hoofdstuk 6

Het opschrift vervangen door het woord « Intrekking ».

VERANTWOORDING

Het voorgestelde nieuwe opschrift van hoofdstuk 6 spoort beter met de doelstellingen geformuleerd in dit hoofdstuk.

Nr. 8 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 8

In § 1, de woorden « na een voorafgaande overlegfase » in te voegen tussen de woord « kan de regering » en de woorden « de vergunning ».

VERANTWOORDING

Ingeval met procedure voor de intrekking van het label wordt begonnen, behoort er een voorafgaande overlegfase met het bedrijf met een label te worden ingelast.

N° 9 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 8

Au § 2, supprimer les mots « ou des biens » et ajouter les mots « et sur tout support permettant une large diffusion de l'information » après les mots « Moniteur belge ».

JUSTIFICATION

1. Conformément à l'esprit général de l'ordonnance, les entités sont visées par la labellisation et non des bien ou des produits.
2. Si le *Moniteur belge* est un vecteur officiel de l'information, il convient de prévoir tout autre support également permettant une large diffusion de l'information. L'auteur de l'amendement vise également un support électronique sous la forme d'un site internet ad hoc ainsi que les vecteurs d'information prévus au Chapitre 4 et pris en application de la présente ordonnance.

N° 10 (de Mme Olivia P'TITO, MM. Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE et Mme Julie de GROOTE)

Article 8

Supprimer les § 4, § 5 et § 6.

JUSTIFICATION

Les sanctions prévues en cas de faux et usage de faux s'appliqueront de plein droit en cas de poursuites et de condamnation par le juge pénal. Il s'agit du droit commun en la matière qu'il est inutile de rappeler ici.

Nr. 9 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 8

In § 2 de woorden « of van de goederen » te doen vervallen, de woorden « die onwettig gelabeld zijn » te vervangen door de woorden « dat onwettig gelabeld is » en de woorden « en via elk medium waarmee informatie op grote schaal kan worden verspreid » toe te voegen na de woorden « Belgisch Staatsblad ».

VERANTWOORDING

1. Overeenkomstig de algemene ratio van de ordonnantie, krijgen de bedrijven een label en niet de goederen of de producten;
2. Het *Belgisch Staatsblad* is het officiële medium voor informatieverstrekking maar ook andere media die een ruime verspreiding van de informatie mogelijk maken moeten worden ingeschakeld. Het amendement heeft ook betrekking op de verspreiding via elektronische weg in de vorm van een internetsite en op de in hoofdstuk 4 en met toepassing van deze ordonnantie gekozen media.

Nr. 10 (de mevr. Olivia P'TITO, de heren Christos DOULKERIDIS, Jean-Luc VANRAES, Jan BÉGHIN, Walter VANDENBOSSCHE en mevr. Julie de GROOTE)

Artikel 8

De paragrafen 4, 5 en 6 te doen vervallen.

VERANTWOORDING

De straffen gesteld in geval van valselijke indruk en gebruik van valse stukken gelden van rechtswege in geval van vervolging en veroordeling door de strafrechter. Het gaat terzake om het gemeen recht, dat hier in herinnering moet worden gebracht.

